

Justiitsministeerium

Tartu Ülikool

Kriminaalpoliitika uuringud

6

**KORRUPTSIOON EESTIS:
kolme sihtrühma uuring
2006**

Mari-Liis Liiv (MPA)

Kadri Aas ((MA) andmeanalüüs)

Tallinn 2007

Trükis avaldamata ja küljendamata versioon

Keeletoimetaja Kalev Lattik
Tõlge inglise keelde Luisa Tõlkebüroo
Kujundus ja küljendus

Väljaandja

Justiitsministeerium

Tõnismägi 5a

15191 Tallinn

Tel: +372 620 8100

Faks: +372 620 8109

E-post: info@just.ee

Kodulehekül: www.just.ee

ISSN

ISBN

Sisukord

Lühikokkuvõte	4
Sissejuhatus	5
I Kui suur probleem on korruptsioon?.....	7
II Mis on korruptsioon?	11
Millist käitumist taunitakse?	14
III Korruptsiooni leviku tajumine	17
IV Kokkupuude korruptsiooniga	22
Altkäemaksu nõudlus ja pakkumine	22
Kokkupuude teiste korruptsioonivormidega	28
V Vastuvõtlikkus korruptsioonile	35
VI Korruptsioonist teatamine	40
VII Korruptsiooni hind	44
Materiaalne hind.....	44
Moraalne hind	46
Kokkuvõte	50
Summary	53
Kasutatud kirjandus.....	57
Lisa 1. Regressioonimudelid	58
Lisa 1.1. Elanike küsimustiku regressioonimudelid	58
Lisa 1.2. Avaliku sektori küsimustiku regressioonimudelid	65
Lisa 1.3. Ettevõtjate küsimustiku regressioonimudelid	69
Lisa 2. Tehniline aruanne	79

LÜHIKOKKUVÕTE

Korruptsiooniuringus küsitleti Eesti elanikke, avaliku sektori töötajaid ning ettevõtete juhte. Põhjalikum ülevaade uuringu tulemustest on aruande lõpus, lühidalt on uuringu tulemused järgmised.

- Korruptsiooni peab probleemiks peaaegu 2/3 Eesti elanikest, kõige enam Lõuna- ja Lääne-Eesti elanikud. Ettevõtjate hinnangul ei takista korruptsioon ettevõtlust märkimisväärselt.
- Võrreldes 2004. aastaga defineeritakse korruptsiooni rangemalt. Avaliku sektori töötajad suhtuvad korruptsiooni sallimatumalt. Eestlased on võrreldes teiste rahvustega korruptsiooni suhtes sallimatamad.
- Naised, mitte-eestlased ja lõunaestlased leiavad teistega võrreldes rohkem, et altkäemaks on levinud töökoha saamiseks. Avalikus sektoris eristuvad teistest õiguskaitseasutuste töötajad, kelle arvates on altkäemaks nende asutuse suhtes rohkem levinud.
- Ettevõtjad usuvad, et altkäemaks on levinud pigem riigi ja ettevõtete suhetes kui omavalitsuste ja riigi suhetes, v.a Tallinna ettevõtjad, kelle hinnangul on korruptsioon võimutasandist sõltumata ühtmoodi levinud. Tallinna ettevõtjad on ka teiste piirkondade ettevõtjatest rohkem altkäemaksu maksnud.
- 3% Eesti elanikest ja 12% ettevõtjatest on maksnud altkäemaksu. Kõige enam tunnistasid altkäemaksu maksmist kaubandus-teenindus- ja primaarsektori ettevõtete juhid, samuti on nemad enim kokku puutunud teiste korruptsioonivormidega.
- 10% korruptsiooniga kokku puutunud ettevõtjatest on maksnud altkäemaksudeks üle 5000 krooni ning 4% korruptsiooniga kokku puutunud elanikest on maksnud üle 1000 krooni.
- Elanikelt on altkäemaksu soovitud kõige enam juhiloa taotlemisel, auto registreerimisel, tehnoulevaatusel (19%), arstide (14%), politsei (13%) ning koolide ja lasteaiaga (13%) suheldes.
- Ettevõtjad on enim altkäemaksu maksnud omavalitsusasutustele (8%). Kõige enam on neilt altkäemaksu nõutud sõiduki registreerimisel ja tehnoulevaatusel (8%) ning trahvide, riikliku järelevalve ja inspekteerimisega seoses (5%).
- 14% elanikest, 20% ettevõtjatest ning 4% avaliku sektori töötajatest on kokku puutunud mõne teise korruptsioonivormiga (lisaks altkäemaksule).
- Avaliku sektori töötajad käituksid korruptiivses olukorras kõige ausamalt, elanikud kõige ebaausamalt.
- Korruptsioonist teatatakse väga vähe, kuna inimesed arvavad, et seda oleks raske tõestada ning ei taheta lisaprobleeme tekitada.
- Mida vähem institutsiooni usaldatakse, seda suurem on tõenäosus altkäemaksu maksmiseks.

SISSEJUHATUS

Eesmärk ja küsimused

Uuring „Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring” viidi esmakordselt läbi 2004. aastal. Käesolev aruanne võtab kokku 2006. aasta sügisel tehtud kordusuuringu. Sarnaselt esimese korruptsiooniuuringuga oli ka sel korral eesmärk saada vastused küsimustele:

1. kui suureks probleemiks peetakse korruptsiooni?
2. mida peetakse korruptsiooniks ja mil määral mõistetakse seda hukka?
3. kui levinuks peetakse korruptsiooni?
4. kui sage on kokkupuude korruptsiooniga?
5. kui vastuvõtlikud ollakse korruptsioonile?
6. milline on korruptsiooni hind?

Suur osa 2006. aasta uuringu küsimusi kattub eelmise korra küsimustega, kuna aga osa küsimusi korrigeeriti, ei ole kõiki teemasid võimalik varasemaga võrrelda.

Metoodika

Uuriti kolme sihtrühma: Eesti elanikke (503), avaliku sektori töötajaid (1321) ning ettevõtete juhte (500). Eraldi väärib märkimist see, et 2006. aasta avaliku sektori valim erineb vähesel määral 2004. aasta valimist – nii näiteks ei uuritud 2004. aastal avalik-õiguslike organisatsioonide töötajate arvamusi, ent 2006. seda tehti. 2006. aastal lisati valimisse ka ministeeriumide haldusala asutused, linnaosavalitsuse töötajad ning kriminaalhooldusosakondade töötajad. Kui tekstis kasutatakse „ametniku” mõistet, siis peetakse selle all silmas ametnikku laiemas tähenduses, mis ei pruugi ühtida kitsa juriidilise mõistega avaliku teenistuse seaduse järgi („avaliku ametiasutuse koosseisus ette nähtud ametikohale nimetatud või valitud isik”). Sarnaselt kasutatakse ka ametiasutuse ja riigiasutuse mõistet. Valimi planeerimise ning analüüsi selguse huvides on jaotatud avaliku sektori töötajate vastused vastajate töötamise koha alusel viide suurde rühma. Rühmade jaotus ei vasta nende asutuste juriidilisele jaotusele, esindades pigem funktsionaalset jaotust.

I rühm: riigi keskasutused (ministeeriumid, maavalitsused ja põhiseaduslikud institutsioonid (v.a kohtud), aga ka mõned avalik-õiguslikud juriidilised isikud);

II rühm: riigiametid ja haldusala asutused;

III rühm: õiguskaitseasutused;

IV rühm: poliitikud;

V rühm: kohaliku omavalitsuse asutused.

Ettevõtted jagati samuti viide sektorisse:

I rühm: primaarsektor (nt põllumajandus, jahindus, kalandus, metsamajandus);

II rühm: sekundaarsektor (nt ehitus, töötlev tööstus, mäetööstus);

III rühm: kaubandus- ja teenindussektor;

IV rühm: transpordi-, side-, finantsvahendussektor;

V rühm: sotsiaal- ja isikuteenindussektor.

Täpsemad selgitused ettevõtte tegevusalade sektoritesse ja geograafilistesse piirkondadesse jaotuse kohta on uuringu tehnilises aruandes (lisa 2).

Korruptsiooni taseme näitajatest

Korruptsioon on klassikalise definitsiooni järgi ametikoha kasutamine isiklikuks otstarbeks. Siiski tajub iga inimene korruptsiooni erinevalt ning mõnikord tõlgendatakse enda suhtes kogetud ebaõiglust korruptsioonina. Sageli ei ole inimesed ise otseselt korruptsiooniga kokku puutunud, küll aga loob meedia iga päev reaalsust, milles inimesed elavad ja korruptsiooni tajuvad. Korruptsiooniuring üritab ühelt poolt saada aru sellest „loodud reaalsusest”, mõõtes inimeste hinnangut korruptsiooni ulatusele ja selle probleemi tõsidusele ning teiselt poolt üritab kaardistada ka seda, kui sageli inimesed isiklikult on korruptsiooniga kokku puutunud.

Kui justiitsministeerium mõõtis 2004. aastal korruptsiooni taset ühiskonnas, selgus, et umbes kuuendik elanikkonnast ja ettevõtjatest on andnud altkäemaksu kas kingituse, raha või vastuteene näol. Sel korral uurisime, kui paljud on seda teinud viimase aasta jooksul ning saime tulemuseks 8% elanikest ja 12% ettevõtjatest. See selgitab suurel määral madalamat korruptsiooni taset 2006. aasta uuringus. Samas on korruptsioonil mitmeid vorme ja need ei piirdu vaid pistise või altkäemaksuga – käesolev aruanne käsitlebki erinevaid korruptsioonivorme.

Ametliku statistika kohaselt moodustasid ametialased kuriteod 2006. aastal kõikidest kuritegudest ca 1% (Justiitsministeerium, 2007) – kokku registreeriti 511 ametialast kuritegu. Ametialaste kuritegude statistika kajastab ka neid kuritegusid, mis klassikaliselt ei pruugigi korruptsiooniga seotud olla, nt võimulialdus vms. Klassikalisi korruptsioonikuritegusid nagu altkäemaksu ja pistisega seotud kuriteod ning ametiseisundi kuritarvitamine registreeriti Eestis 2006. aastal 205, süüdi mõisteti nendes kuritegudes 61 inimest.

Euroopa Liidu riikides läbi viidud võrdleva ohvriuringu tulemuste järgi tunnistasid Eesti inimesed küllalt sagedast kokkupuudet altkäemaksuga. Ohvriuringus küsiti inimestelt, kas neilt on altkäemaksu nõutud. Kõige rohkem tunnistas korruptsiooniga kokkupuudet Kreekas (13,5%), Eestis tunnistas seda 3% inimestest (Van Dijk *et al*, 2005). Samas ei saa erinevate uuringute tulemusi (näiteks ohvriuringu ja korruptsiooniuringu) omavahel hästi kõrvutada – seda saab teha vaid siis, kui küsitakse täpselt sama asja.

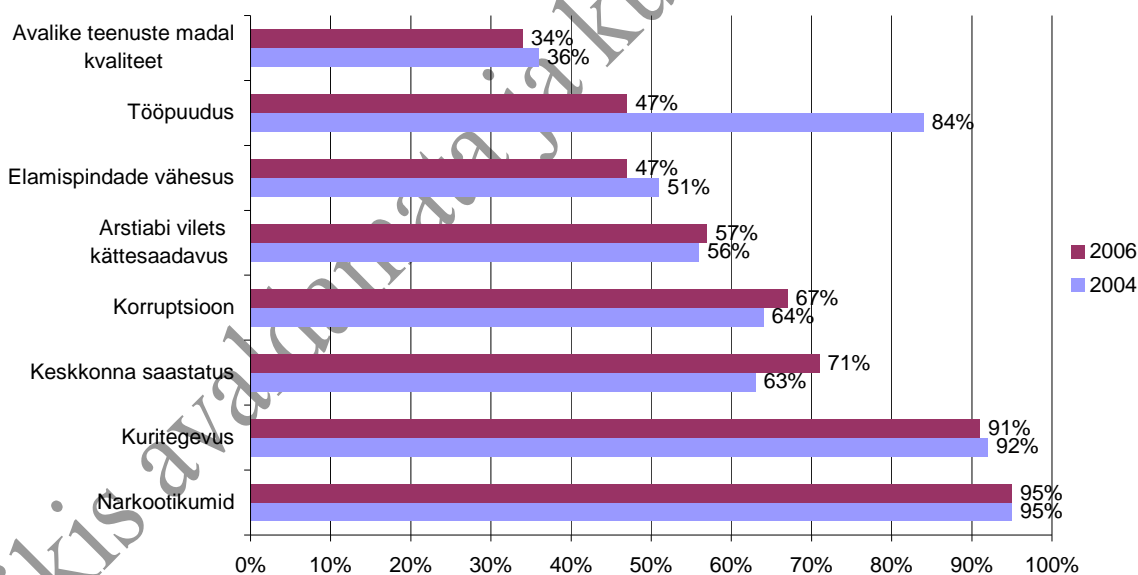
Transparency Internationali korruptsiooni tajumise indeksi kohaselt on Eesti nn korruptsiooni edetabelis olnud võrdlemisi heal kohal. 2006. aastal oli Eesti 163 riigi hulgas 24. kohal ning indeksi väärtuseks oli võimalikust 10-st 6,7.

I KUI SUUR PROBLEEM ON KORRUPTSIOON?

- 67% Eesti elanikest peab korruptsiooni tõsiseks probleemiks.
- Korruptsiooni peavad tõsiseks probleemiks Lõuna- ja Lääne-Eesti elanikud, madalama haridusega, vanemad ja väiksema sissetulekuga inimesed.
- Ettevõtjad ei pea korruptsiooni eriliseks ettevõtluse takistajaks.
- Samas need ettevõtjad, kes on ise korruptsiooniga kokku puutunud, peavad korruptsiooni märksa suuremaks probleemiks kui need, kel kokkupuude puudub.
- Korruptsiooni peavad suuremaks takistuseks need ettevõtjad, kelle ettevõttes on väliskapital ning need, kes pole ise avalikus sektoris töötanud.
- Üldiselt arvatakse, et Eesti ametnikud on asjatundlikud ja teevad oma tööd hästi (68%) ja viisakad ning abivalmid (72%). Hinnang ametnikesse on muutunud positiivsemaks.

Elanikud

Sarnaselt eelmisele korruptsiooniuuringule uuriti ka sel korral elanike ja ettevõtjate hinnangut sellele, kui suur probleem korruptsioon on. Korruptsiooni hindab Eestis üsna või väga tõsiseks probleemiks umbes 2/3 elanikest. Korruptsioonist tõsisemateks probleemideks peetakse narkootikumide, kuritegevust ja keskkonna saastatust. Eestlased peavad korruptsiooni ja keskkonna saastatust võrdväärselt tõsisemateks probleemideks – vastavalt 69% ja 68%, mitte-eestlased peavad keskkonna saastatust (77%) korruptsioonist (64%) suuremaks probleemiks.

Joonis 1. Korruptsiooni olulisus teiste probleemidega võrreldes, 2006 (vastajate osakaal, kes pidasid probleeme „väga tõsiseks” ja „üsna tõsiseks”)

Võrreldes 2004. aastaga on nende inimeste arv, kes korruptsiooni probleemiks peavad, pisut suurenenud – 64%-lt 67%-ni. Oluliselt vähem on inimesi, kes peavad tööpuudust probleemiks, seevastu keskkonna saastatust peab probleemiks enam inimesi kui 2004. aastal.

Korruptsiooni kui probleemi nägemine on seotud vastaja elukoha, hariduse, majandusliku olukorra ning vanusega. Kui hinnang avalike teenuste madalale kvaliteedile välja arvata, siis teiste valdkondade puhul sellist seost vastaja majandusliku olukorraga välja ei tulnud.

Korruptsiooni hindavad tõsisemaks probleemiks:

- madalama haridusega inimesed: korruptsiooni peab probleemiks 77% keskeri- või kutseharidusega inimestest ning 57% kõrgharidusega inimestest;
- Lõuna-Eesti (77%) ja Lääne-Eesti (78%) vastajad, kõige väiksemaks probleemiks Tallinna inimesed (62%);
- madalama sissetulekuga vastajad (Spearmani korrelatsioonikordaja 0,094¹);
- need, kelle arvates nende praegune majanduslik olukord on viie aasta taguse ajaga võrreldes kas samasugune või halvem (-0,128²);
- vanemad vastajad³ (-0,154).

Tabel 1. Korruptsiooni tõsidus piirkonna, haridustaseme ning majandusliku heaolu alusel (vastajaid, kes pidasid korruptsiooni „väga tõsiseks” ja „üsna tõsiseks” probleemiks)

Piirkond	
	%
Lääne-Eesti	78%
Lõuna-Eesti	77%
Harju-, Rapla-, Järvamaa	66%
Tartu-, Jõgevamaa	66%
Tallinn	62%
Virumaa	62%
Haridustase	
Algharidus	90%
Keskeri- või kutseharidus	77%
Põhiharidus	64%
Keskharidus	62%
Kõrgharidus	57%
Majanduslik olukord võrreldes viie aasta taguse perioodiga	
Palju halvem	80%
Mõnevõrra parem	72%
Samasugune	69%
Mõnevõrra halvem	69%
Palju parem	44%

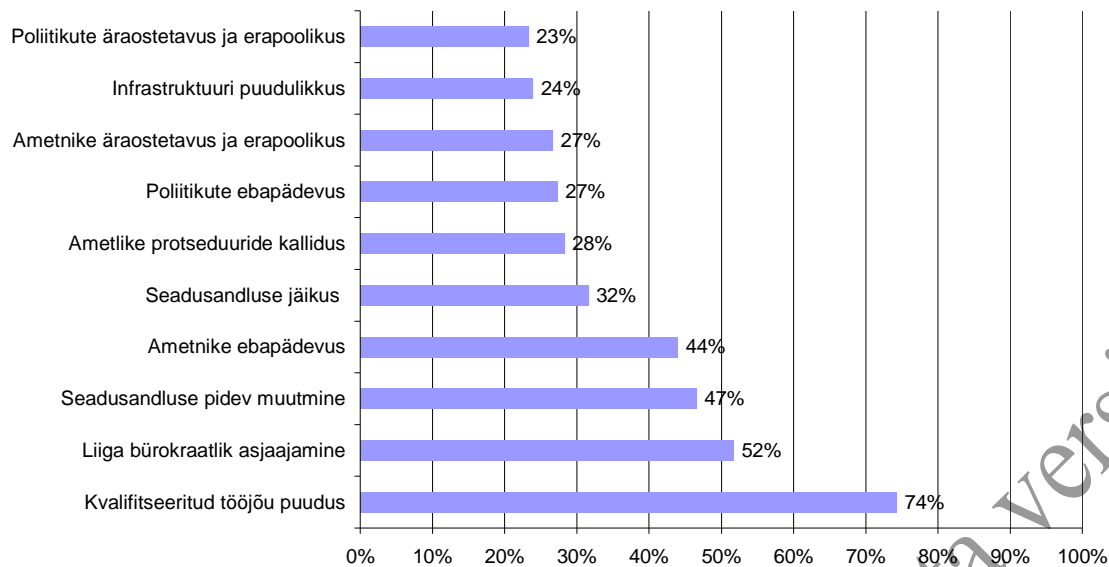
Ettevõtjad

Ettevõtjatelt uuriti, millised tegurid takistavad ettevõtlust. Kui elanikud hindavad tööpuudust küllalt väikseks probleemiks, siis ettevõtjad hindavad kvalifitseeritud tööjõupuudust suureks probleemiks (74%). Korruptsiooni ehk ametnike äraostetavust ja erapoolikust peab takistuseks 27% ettevõtjatest. Loetletud probleemidest peetakse kõige väiksemaks takistuseks poliitikute äraostetavust ja erapoolikust (23%) ning infrastruktuuri puudulikkust (24%). Korruptsioonist suuremateks takistusteks peetakse veel näiteks bürokratlikku asjaajamist, õigusaktide muutumist ja ametnike ebapädevust.

¹ Spearmani korrelatsioonikordaja näitab kahe tunnuse vahelise seose tugevust ja suunda. Korrelatsioonikordaja on siin ja mujal välja toodud seetõttu, et tunnused on pika skaalaga järjestustunnused ja/või arvulised tunnused, mille puhul protsentjaotus ei oleks eriti informatiivne.

² Korruptsiooni kui probleemi tõsiduse skaala vahemikus 1 (väga tõsine probleem) kuni 4 (ei ole üldse tõsine probleem).

³ Kuna pole alust arvata, et vanuse põhjal moodustuksid korruptsiooni mõistmisel (tunnetamisel) mingid selgelt defineeritud grupid, siis kasutati vanust arvulise näitajana (täisaastates) ning kõiki vanuseid analüüsis eraldi välja ei tooda ja piirdutud on vaid üldistustega – lisades asuvad tabelid annavad siiski ka vanuse seosest muude näitajatega täpsema ülevaate.

Joonis 2. Ettevõtlust takistavad tegurid, 2006 (nende vastajate osakaal, kes pidasid probleeme „väga tõsiseks“ ja „üsna tõsiseks“ takistuseks)

Võrdlus 2004. aastaga on raske: kui eelmisel korral paluti vastajatel hinnata, kui tõsine probleem on „korruptsioon“, siis sel korral loetleti paar võimalikku korruptsiooni vormi: „poliitikute äraostetavus ja erapoolikus“ ning „ametnike äraostetavus ja erapoolikus“. Korruptsiooni pidas 2004. aastal probleemiks 31% ettevõtjatest (2006. aastal sõltuvalt vormist 23%–27%). Õigusaktide pidev muutumine tekitas 2004. aastal probleeme 75% ettevõtjate hinnangul, ent 2006. aastal vaid 47% ettevõtjate meelest. Võrreldes kvalifitseeritud tööjõu puudusega, millele hinnangut 2004. aastal ei küsitud, peavad ettevõtjad ülejäänud takistusi eelmise korraga võrreldes väiksemaks. Samaks on jäänud nende ettevõtjate osakaal, kes peavad takistuseks liialt bürokraatlikku asjaajamist (52%).

Vastused küsimusele, kas ametnike ja poliitikute äraostetavus ja erapoolikus takistab ettevõtlust, erinevad vastavalt sellele, kas ettevõtja on ise korruptsiooniga kokku puutunud. Need, kes olid korruptsiooniga kokku puutunud, pidasid seda ka suuremaks takistuseks: 20% neist, kes ei olnud korruptsiooniga kokku puutunud, pidas takistuseks ametnike korruptsiooni ja 17% poliitikute korruptsiooni, samas kui vastajatest, kes olid ise korruptsioonis osalenud, pidas ametnike äraostetavust probleemiks 48% ja poliitikute äraostetavust 37%. See, kas vastaja on ise kokku puutunud korruptsiooniga, ei mõjutanud tema hinnangut näiteks bürokraatlikule asjaajamisele kui ettevõtlust takistavale tegurile.

Ametnike ja poliitikute äraostetavust peavad probleemiks väliskapitalil põhinevad ning suuremad ettevõtted. Mõneti suuremaks takistuseks peavad korruptsiooni ka need ettevõtjad, kes pole ise kunagi avalikus sektoris töötanud.

Seda, et **ametnike** äraostetavus ja erapoolikus on ettevõtte arengus väga või üsna tõsine takistus, arvavad pigem:

- suurema käibega ettevõtete vastajad (31% ettevõtjatest, kelle ettevõtete kogukäive oli 2005. aastal üle 10 miljoni krooni ja 23% ettevõtjatest, kelle ettevõtete kogukäive oli kuni 250 000 krooni);
- ettevõtjad, kelle ettevõttes on väliskapitali (50% väliskapitaliga, 24% väliskapitalita ettevõtjatest);
- ettevõtjad, kelle ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist (63% nendest, kelle ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist ja 24% nendest ettevõtjatest, kus pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist);

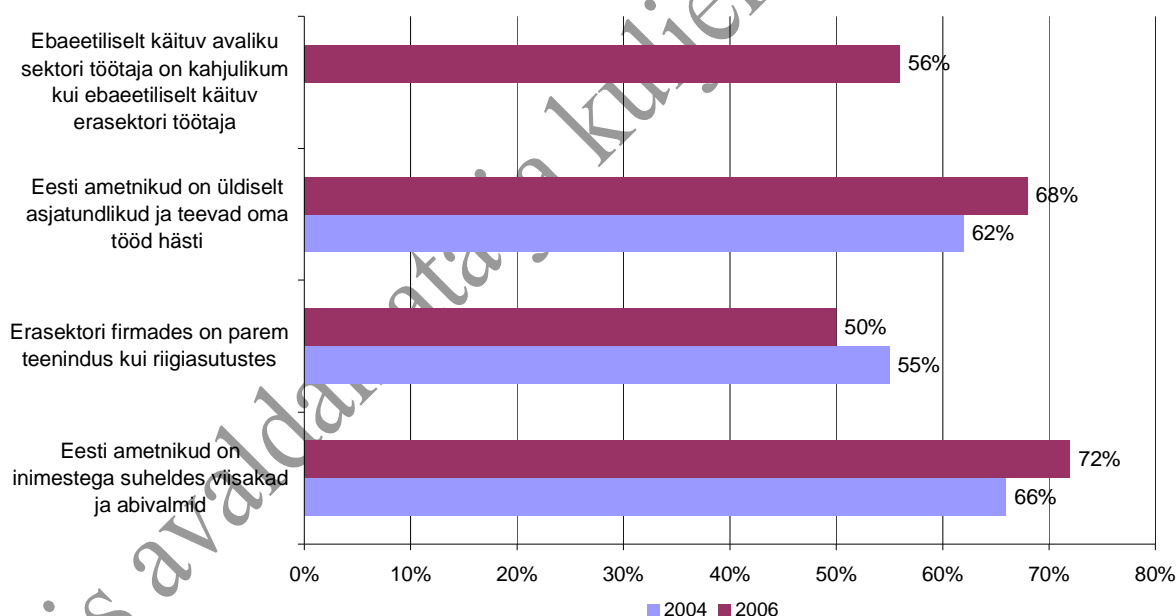
- vastajad, kes pole ise töötanud avalikus sektoris (30%, kes pole töötanud avalikus sektoris ja 13%, kes on töötanud avalikus sektoris).⁴

Seda, et **poliitike** äraostetavus ja erapoolikus on ettevõtte arengus väga või üsna tõsine takistus, arvavad pigem:

- ettevõtjad, kelle ettevõttes on väliskapitali (49% väliskapitaliga, 21% väliskapitalita ettevõtjatest);
- suurema töötajate arvuga ettevõtete vastajad (29% 10 või enama töötajaga ettevõtetest, 21% 0–9 töötajaga ettevõtetest);
- vastajad, kes pole ise töötanud avalikus sektoris (26%, kes pole töötanud avalikus sektoris ja 16%, kes on töötanud avalikus sektoris).

Hinnang Eesti ametnikele

Suurem osa inimesi usub, et Eesti ametnikud on üldiselt asjatundlikud ja teevad oma tööd hästi (68%) ning ametnikud on inimestega suheldes viisakad ja abivalmid (72%). 2004. aastaga võrreldes on inimeste arvamus ametnike kohta muutunud paremaks. Pooled vastajad arvavad, et erasektori firmades on parem teenindus kui avalikus sektoris, 2004. aastal arvas nii veidi üle poole vastanutest (55%). Veidi üle poole vastajatest (56%) arvab, et ebaeetiliselt käituv avaliku sektori töötaja on kahjulikum kui samamoodi käituv erasektori töötaja, samas avaliku sektori töötajatest arvab nii 74%.

Joonis 3. Elanike hinnang Eesti ametnikele, 2004 ja 2006 (nende inimeste osakaal, kes toodud näitega „täiesti nõustused” ja „pigem nõustused”)

⁴ Lisa 1.3 tabel 18

II MIS ON KORRUPTSIOON?

- Kõige sagedamini peetakse korruptsiooniks altkäemaksu/pistise võtmist – nii arvab 95% vastajatest.
- Korruptsiooni määratlevad kõige rangemalt ning taunivad kõige enam avaliku sektori töötajad, nende arvamus on ka paari aasta jooksul muutunud korruptsiooni suhtes rangemaks.
- Korruptsiooni defineerimisel on märkimisväärsed erinevused eestlaste ja venelaste vahel: eestlased defineerivad korruptsiooni rangemalt ja suhtuvad korruptsiooni taunivamalt.
- Nooremad inimesed määratlevad korruptsiooni leebemalt.
- Lühema avaliku sektori staažiga inimesed määratlevad korruptsiooni rangemalt.
- Avaliku sektori töötajate hulgas suhtuvad korruptsiooni leebemalt ametite, inspeksioonide ja riigiasutuste haldusala asutuste töötajad.
- Madalama haridusega inimesed taunivad korruptsiooni rohkem.
- Võrreldes 2004. aastaga määratlevad vastajad korruptsiooni rangemalt, mis võib viidata inimeste teadlikkuse tõusule.
- Võrreldes 2004. aastaga on avaliku sektori töötajad muutunud korruptsiooni suhtes taunivamaks.

Kõige sagedamini peavad kõik kolm uuritud sihtrühma korruptsiooniks seda, kui ametnik võtab trahvi ärahooldamiseks või asjaajamise kiirendamiseks vms puhul vastu raha, kingituse või vastuteene (keskmiselt 95%). Sisuliselt on sellise juhtumi puhul tegu altkäemaksu/pistise võtmisega.

Sageli peetakse korruptsiooniks ka seda, kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ning saab selle eest oma ettevõttele soodsa otsuse (90%). Kuigi Eestis on juriidiliste isikute annetused erakondadele keelatud, on viidatud ka muudele moodustele erakondi varjatult finantseerida.⁵

Vähem peetakse korruptsiooniks seda, kui hangetega tegelev ametnik tellib asutusele arvuteid firmast, mille osanik on tema poeg või muu lähikondlane (74%). Samas võib sellist tegevust pidada huvide konfliktiks korruptsioonivastase seaduse § 25 mõttes, mille kohaselt on huvide konfliktiga tegu juhul, kui ametiisik peab tegema oma töö- või teenistuskohustuste raames otsuse või osalema sellise otsuse tegemises, mis oluliselt mõjutab tema enda, tema lähisugulaste või -hõimlaste või juriidiliste isikute majandushuve.

Kõige vähem peetakse loetletud tegevustest korruptsiooniks seda, kui ametnik võtab pärast teenuse osutamist tänutäheks vastu kingituse (57%). Eesti õigus võimaldab kingituste vastuvõtmist tõlgendada laialt – korruptsioonivastane seadus keelab vastu võtta vaid selliseid kingitusi, mis võiksid ametiisikute erapooletust mõjutada (§ 26). Samuti saab teatud juhul kingitust käsitleda pistise või altkäemaksuna (karistusseadustiku §-d 293–298).

Avaliku sektori töötajad on korruptsiooni määratlemisel märksa rangemad kui elanikud ja ettevõtjad – see tähendab, et nad peavad loetletud tegevusi sagedamini korruptsiooniks kui teised uuritud rühmad. Suurem osa avaliku sektori töötajaid peab kõiki nimetatud tegevusi korruptsiooniks (näitaja on 70%–97%); elanike puhul sõltub see aga rohkem korruptsiooni vormist (44%–91%).

Tabel 2. Mida peetakse korruptsiooniks?

Korruptsiooni defineerimine	Vastajaid, kes „täiesti nõustusi” ja „pigem nõustusi”		
	Elanikud	Avalik sektor	Ettevõtjad

⁵ Näiteks õiguskantsleri ettepanek riigikogule erakonnaseaduse kooskõlla viimiseks põhiseadusega, mai 2006: <http://www.oiguskantsler.ee/files/82.doc>

Kui ametnik võtab pärast teenuse osutamist tänutäheks vastu kingituse, siis see on korrupsioon.	44%	70%	57%
Kui ametnik võtab trahvi ärahoidmiseks või asjaajamise kiirendamiseks vms puhul vastu raha, kingituse või vastuteene, siis see on korrupsioon.	91%	98%	96%
Kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ning saab selle eest oma ettevõttele soodsa otsuse, siis see on korrupsioon.	81%	97%	92%
Kui hangetega tegelev ametnik tellib asutusele arvuteid firmast, mille osanik on tema poeg (või muu lähikondlane), siis see on korrupsioon.	62%	84%	75%

Kuigi korrupsiooni määratlemist saab 2004. aasta uuringuga võrrelda vaid osaliselt, võib siiski öelda, et 2006. aastal defineeriti korrupsiooni rangemalt. Näiteks situatsiooni „kui ametnik võtab trahvi ärahoidmiseks või asjaajamise kiirendamiseks vms puhul vastu raha, kingituse või vastuteene” pidas sel korral korrupsiooniks 96%, eelmisel korral 91% ettevõtjatest; olukorda „kui ametnik võtab pärast teenuse osutamist tänutäheks vastu kingituse”, pidas sel korral korrupsiooniks 70% avaliku sektori töötajatest, eelmisel korral vaid 56%. Erandlik oli elanike hinnang olukorrale, kus ametnik võtab peale teenuse osutamist tänutäheks vastu kingituse: 2004. aastal pidas seda korrupsiooniks 47%, 2006. aastal 44% elanikest.

Millega on seotud korrupsiooni määratlemine?

Elanikud

Elanike puhul sõltub korrupsiooni määratlemine vanusest, rahvusest, elukohast, aga ka sellest, milline on olnud nende isiklik kokkupuude korrupsiooniga.

Korrupsiooni defineerivad leebemalt (s.t. peavad vähem tegevusi korrupsiooniks):

- nooremad inimesed⁶;
- mitte-eestlased;
- keskhariidusega inimesed;
- Harju-, Rapla- ja Järvamaal ning Lõuna-Eestis elavad inimesed (kõige rangemalt suhtutakse korrupsiooni Tallinnas);
- inimesed, kes ise pole viimase aasta jooksul ametnikule altkäemaksu või kingitust andnud.⁷

Eestlased defineerivad korrupsiooni rangemalt kui mitte-eestlased: nt pidas 85% eestlastest (elanikest) korrupsiooniks seda, kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ning saab selle eest ettevõttele soodsa otsuse, mitte-eestlastest pidas sellist olukorda korrupsiooniks 73%.

Tabel 3. Korrupsiooni defineerimine, elanike keskmised hinnangud⁸

	Korrupsiooni defineerimise indeks: KDI (N ⁹)
	Rahvus
Eestlane	1,9 (343)
Mitte-eestlane	2,1 (156)
	Haridus
Alg- või põhiharidus	1,9 (117)
Keskhariidus	2,1 (134)

⁶ 1-aastane suurenemine vanuses vähendab KDI-d 0,01 ühiku võrra. Näiteks, kui 20-aastase inimese korrupsiooni defineerimise indeks on 1,9, siis 19-aastaselt 1,89.

⁷ Lisa 1.1 tabel 1

⁸ Korrupsiooni defineerimise indeks on moodustatud keskmise väärtusena korrupsiooni defineerimise küsimustest (skaalal 1 – „täiesti nõustun” kuni 4 – „üldse ei nõustu”). See tähendab, et mida kõrgem väärtus on indeksil, seda kitsam on inimese jaoks korrupsiooni definitsioon (seda vähem asju ta korrupsiooniks peab).

⁹ Siin ja edaspidi tähistab „N” vastajate arvu, kelle vastustest on keskmine arvatud.

Keskeri- või kutseharidus	1,9 (159)
Kõrgharidus	1,9 (90)
Piirkond	
Tallinn	1,9 (152)
Harju-, Rapla- ja Järvamaa	2,1 (71)
Lääne-Eesti	1,9 (60)
Tartu- ja Jõgevamaa	1,9 (67)
Lõuna-Eesti	1,9 (58)
Virumaa	2,0 (91)
Asulatüüp	
Pealinn	1,9 (152)
Suur linn	2,1 (98)
Muu asula	2,0 (138)
Küla	1,8 (113)
Kokkupuude kinkimisega	
On maksnud või toonud kingi	1,8 (32)
Ei ole maksnud või toonud kingi	2,0 (468)

Avaliku sektori töötajad

Avaliku sektori töötajatest määratlevad korruptsiooni leebemalt:

- nooremad inimesed;
- need avaliku sektori töötajad, kelle töökoht asub väiksemas linnas või maapiirkonnas;
- lühema staažiga inimesed;
- riigiametite ja haldusala asutuste töötajad;
- need, kes pole ise korruptsiooniga kokku puutunud.¹⁰

Tabel 4. Korruptsiooni defineerimine, avaliku sektori töötajate keskmised hinnangud

	KDI (N)
Sugu	
Mees	1,5 (486)
Naine	1,6 (829)
Töökoha asukoht	
Tallinn	1,5 (607)
Tartu, Pärnu, Narva või Kohtla-Järve	1,6 (210)
Muu linn	1,6 (299)
Maapiirkond	1,6 (201)
Millal asusite tööle oma praegusele ametikohale?	
Alla 1 aasta tagasi	1,7 (168)
1–5 aastat tagasi	1,6 (520)
6–10 aastat tagasi	1,5 (267)
11–15 aastat tagasi	1,5 (244)
16–20 aastat tagasi	1,6 (41)
Üle 20 aasta tagasi	1,6 (76)
Asutuse tüüp	
Riigi keskasutused	1,5 (226)
Riigiametid ja haldusala asutused	2,6 (331)
Õiguskaitseasutused	1,6 (384)
Politiiline ametnikkond	1,6 (146)
KOV	1,5 (228)
Kas on ise ühe aasta jooksul kokku puutunud korruptsiooniga	
Ei	1,6 (1268)
Jah	1,5 (48)

Huvitav on see, et need avaliku sektori töötajad, kes pidasid korruptsiooniks olukorda, kus hangetega tegelev ametnik tellib arvuteid oma poja või lähisugulase osalusega firmast, on kõrgema haridusega ja töötanud oma asutuses alla 15 aasta.

¹⁰ Lisa 1.2 tabel 10

Ettevõtjad

Ettevõtjate korrupsiooni määratlus on samuti seotud ettevõtja sooga, ent ka muude teguritega. Pehmemalt määratlevad korrupsiooni:

- naisjuhid;
- mitte-eestlased;
- Põhja- ja Lääne-Eesti ettevõtjad;
- kaubandus- ja teenindussektori ettevõtjad;
- kas väga väikese või suure käibega ettevõtete juhid.¹¹

Tabel 5. Korrupsiooni defineerimine, erasektori töötajate keskmised hinnangud

	KDI (N)
Sugu	
Mees	1,5 (357)
Naine	1,7 (143)
Rahvus	
Eestlane	1,5 (434)
Mitte-eestlane	1,9 (66)
Piirkond	
Tallinn	1,6 (254)
Põhja-Lääne	1,7 (109)
Tartu-Lõuna	1,5 (91)
Viru	1,5 (45)
Sektor	
Primaarsektor	1,7 (25)
Sekundaarsektor	1,5 (109)
Kaubandus, teenindus	1,6 (152)
Transport, side, finantsvahendus	1,6 (184)
Sotsiaal- ja isikuteenindus	1,6 (30)
Käive	
Kuni 250 000	1,8 (68)
250 001–1 000 000	1,7 (94)
1 000 001–3 000 000	1,4 (125)
3 000 001–10 000 000	1,4 (94)
Üle 10 000 000	1,6 (85)

Millist käitumist taunitakse?

Sarnaselt korrupsiooni defineerimisele eristuvad avaliku sektori töötajad elanikest ja ettevõtjatest ka korrupsiooni taunimisel. Loetletud tegevusi aktsepteeris vaid väike hulk avaliku sektori töötajaid. Näiteks olukorda, kus ametnik kasutab ametiautot isiklikuks otstarbeks, taunis neist 72%, ettevõtjatest seevastu 45% ja elanikest 56%. Kui erasektoris ametiauto kasutamist erasõitudeks üldiselt ei taunita, siis avalikus sektoris seda siiski sageli teha ei tohi (v.a juhul, kui selleks on välja töötatud eraldi kord).

Ettevõtjad aktsepteerivad ametnikest ja elanikest rohkem olukorda, kus helistatakse tuttavale ametnikule, et kiirendada asjaajamist.

Kõige vähem aktsepteeriti olukorda, kui ettevõtja pakub eliitkooli direktorile puhkusereisi, et viimane aitaks tema pojalt kooli pääseda (keskmiselt taunis seda 90%). Taunivalt suhtuti ka olukorda, mil ametnik lubab ettevõtjale vastutasu eest mõjutada kõrget ministriumiametnikku otsustama ettevõtjaga seotud projekti kasuks (85%). Kõige aktsepteeritavam oli vastajate hinnangul olukord, kui ettevõtja kasutab ära oma isiklike tutvusi ehk helistab tuttavale ametnikule, et kiirendada ettevõtte dokumentide menetlemist (52%).

¹¹ Lisa 1.3 tabel 16

Tabel 6. Mida aktsepteeritakse?

Korruptsiooni aktsepteerimine	Vastajaid kes „pigem ei aktsepteerinud” ja „üldse ei aktsepteerinud”		
	Elanikud	Avalik sektor	Ettevõtjad
Ettevõtja pakub eliitkooli direktorile puhkusereisi, et viimane aitaks tema pojal oma kooli pääseda.	78%	96%	95%
Ametnik kasutab ametiautot isiklikuks otstarbeks.	56%	72%	45%
Ettevõtja helistab tuttavale ametnikule, et kiirendada ettevõtte dokumentide menetlemist.	43%	67%	45%
Haige pääseb operatsioonile eelisjärjekorras, kuna arst on tema venna kursusekaaslane.	66%	84%	68%
Ametnik lubab ettevõtjale vastutasu eest mõjutada kõrget ministriumiametnikku otsustama ettevõtjaga seotud projekti kasuks.	68%	95%	91%

Võrreldes 2004. aastaga eristuvad jällegi avaliku sektori töötajad. Kõikide võrreldavate tegevuste puhul on avaliku sektori töötajad muutunud mõnevõrra sallimatumaks, elanikel ja ettevõtjatel sõltub see konkreetsest tegevusest. Nii näiteks ei aktsepteerinud 2004. aastal 86% ettevõtjatest seda, kui ettevõtja pakub eliitkooli direktorile puhkusereisi, et viimane aitaks tema pojal kooli pääseda, ent sel korral ei pidanud seda aktsepteeritavaks 95% ettevõtjatest. Üldiselt on aga tendentsid mõlemal aastal üsna sarnased ning väga suuri muudatusi ei ole toimunud.

Millega on seotud korruptsiooni taunimine?

Elanikud

Korruptsiooni suhtes on sallimatamad:

- eestlased (eestlaste keskmine 3,1¹²; mitte-eestlastel 2,8);
- madalama haridusega inimesed (3,1 alg- või põhiharidusega, 2,9 keskeri- ja kutseharidusega inimesed);
- Tallinna elanikud (3,1), võrreldes näiteks Virumaa (2,7) ja Lääne-Eesti (2,7), aga ka Tartu- ja Jõgeva piirkonna (3,0) elanikega;
- küldes elavad vastajad (3,1) võrreldes suurlinnas elavate inimestega (2,7).¹³

Eestlased on korruptsiooni suhtes taunivamad kui mitte-eestlased. Näiteks olukorda, kus haige pääseb operatsioonile eelisjärjekorras, kuna arst on tema venna kursusekaaslane, aktsepteeris 26% eestlastest, venelaste vastav näitaja oli aga 43% (elanikkonna küsitlus).

Madalama haridusega inimesed pidasid korruptsiooni suuremaks probleemiks ning nad on korruptsiooni suhtes sallimatamad.

Tähelepanuväärne on, et Tallinna elanikud eristuvad teistest nii korruptsiooni defineerimisel kui selle aktsepteerimisel – korruptsiooni defineerivad nad rangemalt ning ka aktsepteerivad seda vähem. Samas ei pidanud tallinlased võrreldes teistega korruptsiooni eriti suureks probleemiks (62%). Sarnane tendents ilmneb ka rahvuse alusel: eestlased on korruptsiooni defineerimisel rangemad ja sallimatamad.

Situatsiooni, kus haige pääseb operatsioonile eelisjärjekorras, kuna arst on tema venna kursusekaaslane, aktsepteerivad pigem mitte-eestlased (41%) ja Lääne-Eesti piirkonna

¹² Korruptsiooni aktsepteerimise indeks (KAI), keskmised hinnangud. Korruptsiooni aktsepteerimise indeks on moodustatud keskmise väärtusena korruptsiooni aktsepteerimise küsimustest (skaalal 1 – „täiesti aktsepteerin” kuni 4 – „üldse ei aktsepteeri”). Mida kõrgem on indeksi väärtus, seda sallimatum on vastaja korruptsiooni suhtes.

¹³ Lisa 1.1 tabel 1

vastajad (36%), Lõuna-Eesti elanikud aktsepteerivad seda kõige vähem (21%). Eestlastest aktsepteerib sellist käitumist 26%.

Avaliku sektori töötajad

Korruptsiooni aktsepteerivad vähem:

- naised (naiste keskmine 3,5; meestel 3,4);
- vanemad inimesed¹⁴;
- omavalitsustes (3,5) ja õiguskaitseorganites töötavad (3,5) inimesed võrreldes nt ministriumides ja maavalitsustes töötavate inimestega (3,4) ning poliitilise ametnikkonnaga (3,3);
- need avaliku sektori töötajad, kes ise pole viimase aasta jooksul korruptsiooniga kokku puutunud (kes ei ole kokku puutunud – 1,6; kes on – 1,5).¹⁵

Huvitavalt kombel on avaliku sektori töötajatest korruptsiooni suhtes sallimatamad naised ja vanemad inimesed – mäletatavasti ka defineerisid korruptsiooni rangemini vanemad inimesed. Lühema avaliku sektori staažiga töötajad on korruptsiooni suhtes sallimatamad – nii nagu nad ka defineerisid korruptsiooni rangemalt.

Kuigi küllalt väike osa avaliku sektori töötajaid aktsepteeris situatsiooni, kus ametnik kasutab ametiautot isiklikuks otstarbeks, suhtuvad sellesse sallivamalt nooremad inimesed (aktsepteerijate keskmine vanus 39 aastat, mitte-aktsepteerijatel 43 aastat), mehed (31%, naised 21%), Tallinnas töötavad inimesed (28%, mujal 27%) ning nii riigi keskasutustes kui riigiametites ja haldusala asutustes töötavad inimesed (vastavalt 33% ja 28%) ning poliitilise ametnikkonna esindajad (26%) – võrreldes näiteks õiguskaitse- (18%) ja omavalitsus-ametnikega (20%).

Ettevõtjad

Korruptsiooni aktsepteerivad vähem:

- sotsiaal- ja isikuteenindussektoris töötavad ettevõtjad (3,3), kaubandus-, teenindussektori ettevõtjad (3,2) ja sekundaarsektori ettevõtjad (3,1), võrreldes näiteks primaarsektoriga (2,7).¹⁶

Sekundaarsektori ettevõtjad paistavad silma ka rangema korruptsiooni määratluse poolest, samal ajal kui kaubandus-teenindussektoris määratleti korruptsiooni leebemalt.

Situatsiooni, kus ettevõtja helistab tuttavale ametnikule, et kiirendada ettevõtte dokumentide menetlemist, taunivad pigem vanemad (aktsepteerijate keskmine vanus 45, mitteaktsepteerijatel 44 aastat) ja madalama haridustasemega ettevõtjad (põhi- või keskharidus 61%, kutseharidus 57%, kõrgharidus 49%). Sektorite alusel iseloomustab sallimatus sellise käitumise suhtes rohkem primaarsektorit (77%), samuti transpordi-, side-, finantsvahendus-sektorit (53%) ning kaubandus- ja teenindussektorit (50%). Sotsiaal- ja isikuteenindussektoris ollakse sellise käitumise suhtes sallivamad (40% aktsepteerib).

¹⁴ Vanuse suurenedes ühe aasta võrra suureneb KAI 0,004 ühiku võrra.

¹⁵ Lisa 1.2 tabel 10

¹⁶ Lisa 1.3 tabel 16

III KORRUPTSIOONI LEVIKU TAJUMINE

- 73% elanikest usub, et altkäemaks on levinud trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks.
- Nii elanikud kui avaliku sektori töötajad arvavad, et võrreldes 2004. aastaga on altkäemaks vähem levinud.
- Õiguskaitseastuste töötajad arvavad teistest enam, et altkäemaks on nende asutuse suhtes levinud. Nad usuvad ka teistest enam, et altkäemaks on levinud trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks ning soodsateks otsusteks.
- Ettevõtjad usuvad, et korruptsioon on rohkem levinud riigi kui kohalikul tasandil.
- Korruptsiooni peavad rohkem levinuks Tallinna ettevõtjad ning need ettevõtjad, kelle töötajad on käitunud korruptiivselt.
- Naised, mitte-eestlased ja lõuna-eestlased peavad altkäemaksu levinumaks töökoha saamisel.

Elanikud

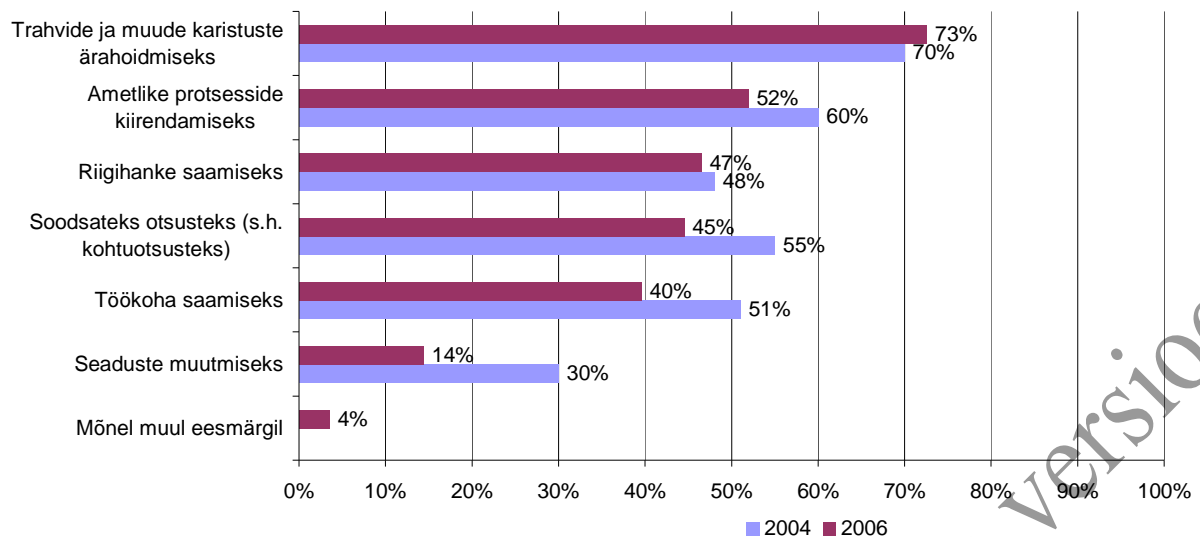
Eelmises uuringus leiti seos, et mida rohkem inimesed mingit käitumist aktsepteerivad, seda levinumaks nad seda peavad. Sel korral uuriti küll vaid altkäemaksu leviku tajumist, ent siiski tuli välja sarnane seos: mida vähem tegevusi korruptsiooniks peetakse (mida kitsamalt defineeritakse), seda vähem levinuks altkäemaksu peetakse, ja vastupidi. Ning mida rohkem tegevusi peetakse korruptsiooniks, seda sallimatumad ollakse korruptsiooni suhtes. Teisisõnu: kui arvatakse, et kingituse vastuvõtmine on korruptiivne tegevus, siis taunitakse seda rohkem.

Elanike arvates on Eestis kõige levinum altkäemaks trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks – seda arvab peaaegu kolmveerand vastanutest (73%). Üle poole vastajatest (52%) leiab ka, et altkäemaks on levinud ametlike protsesside kiirendamiseks ning veidi alla poole vastajatest peab altkäemaksu levinuks riigihanke saamiseks (47%), soodsateks otsusteks (45%) ja töökoha saamiseks (40%). Seda, et altkäemaks on levinud seaduste muutmiseks, ei usu 14% vastajaist. Nii arvas vaid 6% Virumaa elanikest, aga 16% Tallinna elanikest ning 17% Harju, Rapla-, Järvamaa elanikest; 17% eestlastest ja 8% venelastest.

Väike osa vastajaid (4%) nimetas ise valdkonna, milles võib altkäemaks levinud olla. Arvati, et altkäemaks on levinud arstiabi saamiseks või haiglasse pääsemiseks.

Meeste ja naiste hinnangud altkäemaksu levikule Eestis on üsna sarnased. Erinevused on vaid kahe küsimuse puhul. Seda, et altkäemaks on levinud töökoha saamiseks, nimetavad rohkem naised (45% naised, 33% mehed). Seda, et altkäemaks on levinud riigihangete saamisel, usuvad pigem mehed kui naised (53% mehed, 41% naised). Märgatavad on aga erinevused eestlaste ja mitte-eestlaste hinnangutes: eestlased peavad teistest sagedamini altkäemaksu levinuks trahvide ja muude karistuste ärahoidmisel (76% eestlased, 65% mitte-eestlased) ja seaduste muutmiseks (17% eestlased, 10% mitte-eestlased). Mitte-eestlased leiavad sagedamini, et altkäemaks on levinud töökoha saamiseks (31% eestlased, 52% mitte-eestlased) ja soodsateks otsusteks (43% eestlased, 53% mitte-eestlased).

Võrreldes 2004. aastaga arvavad inimesed, et altkäemaks on üldiselt vähem levinud. Kui kaks aastat tagasi arvas 55% vastanutest, et altkäemaks on levinud soodsateks kohtuotsusteks, siis 2006. aastal uskus nii 45% vastanutest. Neid, kes usuvad, et altkäemaks on levinud seaduste muutmiseks, on lausa kaks korda vähem. Üksnes trahvide ja muude karistuste ärahoidmise puhul arvatakse, et altkäemaks on praegu rohkem levinud kui 2004. aastal.

Joonis 4. Kui levinud on altkäemaks elanike hinnangul: 2004, 2006 (nende vastajate osakaal, kes arvasid, et altkäemaks on levinud)

Altkäemaksu näevad rohkem levinuna¹⁷:

- keskharidusega vastajad (3,0) võrreldes madalama haridustasemega (alg- või põhiharidusega inimeste keskmine hinnang 2,4) inimestega;
- vastajad, kelle arvates enamik inimesi ei ole usaldusväärsed (3,0), võrreldes nendega, kelle arvates on enamik inimesi väga või üsna usaldusväärsed (2,6).¹⁸

Lõuna-Eesti elanikud erinevad selle poolest, et nende arvates on altkäemaks levinud trahvide ärahoidmiseks, ametlike protsesside kiirendamiseks ning töökoha saamiseks. Tallinna elanikud aga usuvad teistest enam, et altkäemaks on levinud seaduste muutmiseks, riigihangete saamiseks ja soodsateks otsusteks.

Tabel 7. Hinnang altkäemaksu levikule piirkonniti

	Tallinn	Harju-, Rapla- ja Järvamaa	Lääne-Eesti	Tartu- ja Jõgevamaa	Lõuna-Eesti	Virumaa
Trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks	68%	74%	85%	75%	85%	62%
Seaduste muutmiseks	16%	18%	15%	16%	14%	7%
Ametlike protsesside kiirendamiseks	52%	57%	63%	42%	57%	46%
Töökoha saamiseks	32%	45%	27%	46%	49%	46%
Soodsateks otsusteks	45%	42%	28%	40%	43%	60%
Riigihanke saamiseks	58%	45%	40%	37%	53%	36%

Avaliku sektori töötajad

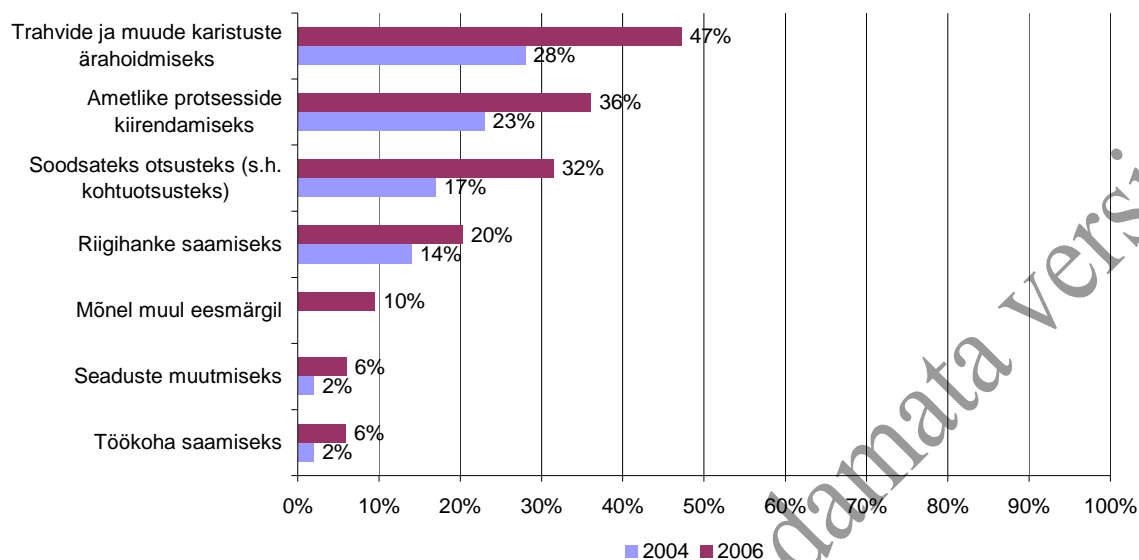
10% välis ise valdkonna, kus vastuteened võiksid levinud olla. Mainiti näiteks „silma kinnipigistamist” ametniku poolt ning sageli toodi välja ka see, et nende asutuse suhtes on levinud tänukingitused kommikarbi vms näol.

Kokkuvõttes on avaliku sektori töötajate arvates altkäemaks võrreldes 2004. aastaga vähem levinud – kui eelmisel korral arvas seda 28% (2% arvas, et seda tehakse tihti), siis sel korral

¹⁷ Koostatud on indeks altkäemaksu leviku hinnangute kohta. Elanike puhul on indeksiks vastuste summa erinevatele levikuküsimustele (küsimus 23), kusjuures jaatav vastus lisas indeksisse ühe punkti (maksimaalne võimalik summa 7 punkti).

¹⁸ Lisa 1.1 tabel 1

arvas nii 5% võrra vähem, ning vaid 3% arvas, et seda tehakse tihti.¹⁹ Samas on neid, kes usuvad, et altkäemaks on levinud nende asutuses, sel korral märksa enam: nt nende inimeste arv, kes arvavad, et altkäemaksud on levinud trahvide ärahoidmiseks, on kasvanud 1,6 korda, neid, kes usuvad, et altkäemaks on levinud soodsateks otsusteks, on peaaegu kaks korda rohkem.

Joonis 5. Kui levinud on altkäemaks avaliku sektori asutustes: 2004, 2006 (nende avaliku sektori töötajate vastused, kelle asutusele on altkäemaksu makstud)

Altkäemaksu tervikuna näevad oma asutuses rohkem levinuna²⁰:

- Tallinnas töötavad inimesed võrreldes teistes linnades töötavate inimestega: Tallinna inimeste keskmine 1,7; Tartus, Pärnus, Narvas, Kohtla-Järvel 1,4;
- õiguskaitseasutuste töötajad (1,8) ja poliitiline ametnikkond (1,7) võrreldes omavalitsustöötajatega (1,2) ja riigiasutuste töötajatega (1,4²¹).²²

Ka 2004. aastal eristusid õiguskaitsetöötajad selle poolest, et uskusid, et nende asutuses on altkäemaks enam levinud. Õiguskaitseasutuste töötajad peavad oma asutuses rohkem levinuks eelkõige altkäemaksu trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks (84%), kõige vähem peavad seda levinuks riigi keskasutuste (ministeeriumide, maavalitsuste jt) töötajad (10%). Õiguskaitsetöötajad peavad teistest enam oma asutuses rohkem levinuks ka altkäemaksu soodsate otsuste (sh kohtuotsuste) saamiseks (48%), ka poliitilise ametnikkonna esindajad (38%) peavad seda levinuks. Ent näiteks altkäemaksu riigihanke saamiseks peavad teistest levinumaks ministeeriumide töötajad (40%), aga õiguskaitsetöötajad (12%) vähem. Seda, et nende asutuse suhtes on altkäemaks levinud ametlike protsesside kiirendamiseks, usub 48% poliitilistest ametnikest ja 46% omavalitsusametnikest.

¹⁹ Avaliku sektori töötajatelt küsiti, kui tihti makstakse vastaja hinnangul tema asutusele või institutsioonile altkäemaksu kas raha, kingituse või vastuteene näol. Need, kes vastasid, et makstakse tihti, mõnikord ning harva, pidid valima ka valdkonnad, mis eesmärgil altkäemaksu makstakse.

²⁰ Indeks moodustati vastuste summast küsimusele 26 (Millistel järgmistel eesmärkidel antav altkäemaks on Teie arvates sekke asutuse või institutsiooni suhtes levinud, kus Te töötate), iga jaatav vastus lisas indeksisse ühe punkti, maksimaalne võimalik 7 punkti. Nendele küsimustele vastasid aga vaid need inimesed, kes eelnevalt olid vastanud, et nende asutusele makstakse altkäemaksu (306 inimest).

²¹ Nii riigi keskasutuse töötajad kui riigiametite ja haldusala asutuste töötajad.

²² Lisa 1.2 tabel 10

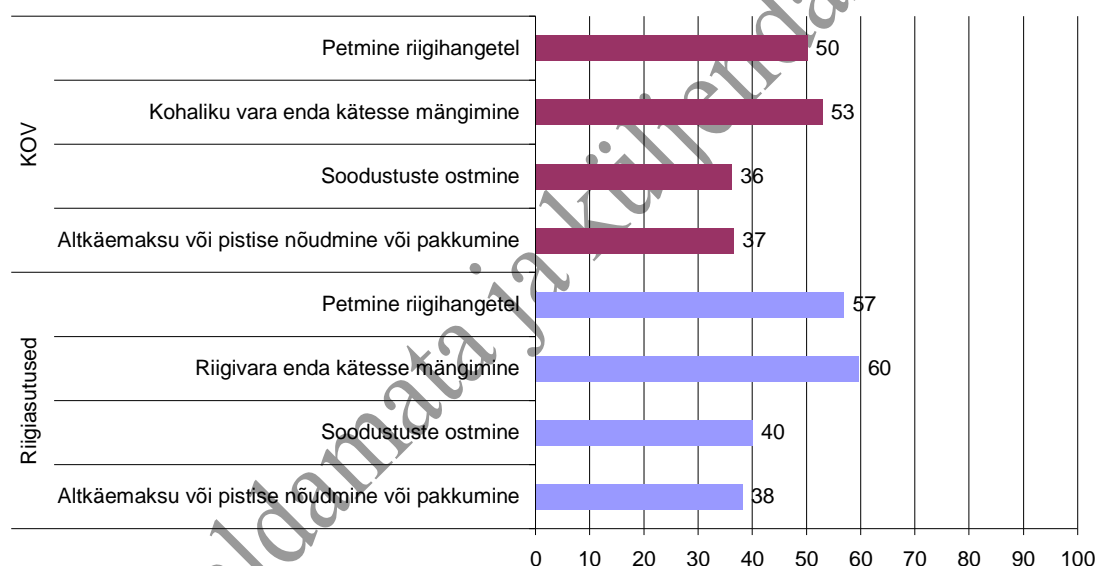
Tabel 8. Hinnang altkäemaksu levikule asutuste järgi

	Riigi kesk-asutused	Riigiametid ja haldusala asutused	Õiguskaitse-asutused	Poliitiline ametnikkond	KOV
Trahvide jm karistuste ärahoidmiseks	10%	33%	84%	23%	18%
Seaduste muutmiseks	12%	5%	3%	13%	3%
Ametlike protsesside kiirendamiseks	38%	42%	26%	48%	46%
Töökoha saamiseks	16%	7%	1%	13%	3%
Soodsateks otsusteks	14%	26%	42%	38%	23%
Riigihanke saamiseks	40%	18%	12%	29%	18%

Ettevõtjad

Kui elanikelt ning avaliku sektori töötajatelt uuriti vaid altkäemaksu leviku ulatust, siis ettevõtjatelt sooviti teada, milliseks nad hindavad korruptsiooni riigiasutustes ja omavalitsustes.

Kõige levinumaks korruptsiooni vormiks nii riigi tasandil kui omavalitsustes peeti riigivara enda kätte mängimist (vastavalt 60% ja 53% ettevõtjatest), seejärel petmist riigihangetel (57% ja 50%). Soodustuste ostmist ning altkäemaksu nõudmist/pakkumist peeti mõnevõrra vähem levinuks nii riigi kui kohalikul tasandil.

Joonis 6. Kui levinud on korruptsioon riigi/omavalitsuse ja ettevõtete suhetes, 2006

Üldiselt usutakse, et korruptsioon on rohkem levinud riigi ja ettevõtja kui kohaliku tasandi ja ettevõtja suhetes. See tendents kehtib kõigis piirkondades peale Tallinna, kus hinnangud korruptsiooni levikule olid ühtviisi kõrged võimu tasandist sõltumata.

Korruptsiooni peavad rohkem levinuks:

- Tallinna ettevõtjad;
- suurema töötajate arvuga ettevõtete töötajad;
- vastajad, kes pole ise töötanud avalikus sektoris;
- ettevõtjad, kelle ettevõtte töötajad on käitunud korruptiivselt.²³

²³ Lisa 1.3 tabel 16

Tabel 9. Hinnang korruptsiooni levikule, ettevõtjate arvamused²⁴

Korruptsiooni leviku tajumise indeks: KLTI (N)	
Piirkond	
Tallinn	2,2 (240)
Põhja-Lääne	2,5 (103)
Tartu-Lõuna	2,4 (91)
Viru	2,5 (40)
Töötajate arv	
0–9	2,4 (332)
10–19	2,2 (98)
20 või rohkem	2,4 (40)
Töötanud avalikus sektoris	
Jah	2,5 (108)
Ei	2,3 (350)
Kas ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist	
Jah	2,2 (29)
Ei	2,3 (437)

Tähelepanu väärib, et korruptsiooni tajuvad suuremana ettevõtjad, kelle töötajad on käitunud korruptiivselt (töötaja korruptiivset käitumist on esinenud kokku 9% vastanute ettevõtetes). Näiteks riigiasutuste puhul pidas altkäemaksu, pistise nõudmist või pakkumist levinuks 37% ettevõtjatest, kelle väitel ettevõtte töötajad pole korruptiivselt käitunud ja 59% nendest, kus seda esines. Omavalitsuste puhul olid altkäemaksu leviku hinnangute protsendid vastavalt 34% ja 66%.

Kaubandus- ja teenindussektori ettevõtjad usuvad teistest enam, et soodustuste ostmine on levinud riigiasutuste, omavalitsuste ja ettevõtete vahel (44% suhtes riigiga ja 39% suhtes omavalitsusega). Petmist riigihangetel peavad sagedasemaks sotsiaal- ja isikuteeninduses töötavad ettevõtjad sõltumata sellest, kas see toimub kohalikul või riigi tasandil (mõlemal juhul 73%).

Tabel 10. Hinnang korruptsiooni levikule ettevõtlussektorite kaupa

Korruptsioonivormid		Sektor				
		Primaar-	Sekundaar-	Kaubandus, teenindus	Transport, side, finantsvahendus	Sotsiaal- ja isikuteenindus
Riigi- asutus	Altkäemaksu, pistise nõudmine/ pakkumine	36%	40%	40%	36%	33%
	Soodustuste ostmine	40%	43%	44%	36%	30%
	Riigivara enda kättesse mängimine	80%	65%	59%	53%	77%
	Petmine riigihangetel	48%	46%	61%	59%	73%
KOV	Altkäemaksu, pistise nõudmine/ pakkumine	40%	33%	36%	39%	33%
	Soodustuste ostmine	32%	31%	39%	38%	33%
	Kohaliku vara enda kättesse mängimine	48%	42%	59%	54%	60%
	Petmine riigihangetel	32%	34%	50%	59%	73%

²⁴ Indeks moodustati vastustest küsimustele 37–44 (Kui levinud on ... Teie arvates riigiasutuste/omavalitsuse ja ettevõtete vahel, millele järgnes nimekiri). Suurem väärtus tähendab skaalal väiksemat levikut. Seejuures pole siin tegu üksnes altkäemaksuga, vaid arvestatud on ka teisi korruptsioonivorme.

IV KOKKUPUUDE KORRUPTSIOONIGA

Elanikud

- 14% elanikest on isiklikult mõne korruptiivse olukorraga kokku puutunud.
- 3% inimestest on viimase aasta jooksul ametnikele altkäemaksu maksnud, 5% on viinud ametnikule kingituse.
- Kõige enam on inimestelt altkäemaksu soovitud juhiloa saamisel, sõiduki registreerimisel või auto tehnoülevaatusel (19%) ning arstidega (14%) suheldes.
- Virumaa ja Lääne-Eesti elanikud on korruptsiooniga teistest enam kokku puutunud. Virumaa ning Lõuna-Eesti elanikelt on nõutud sagedamini altkäemaksu.

Avaliku sektori töötajad

- 4% avaliku sektori töötajatest on isiklikult kokku puutunud korruptsiooniga.
- 72% väidab, et neil pole tööl huvide konflikti tekkinud.

Ettevõtjad

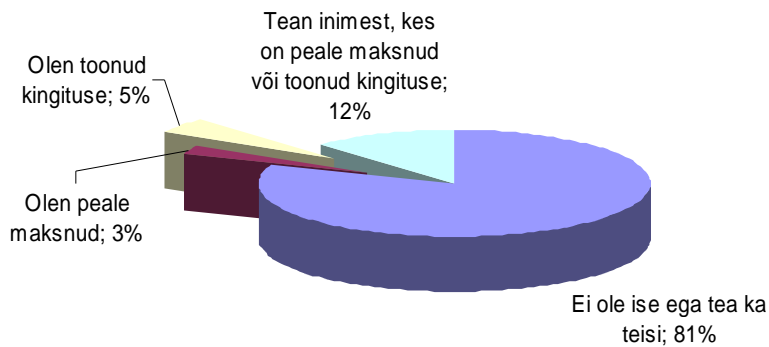
- 12% ettevõtjatest on ametnikele meelega maksnud või kingitusi teinud.
- Ettevõtjad on kõige enam altkäemaksu maksnud oma valitsusega (8%), notarite ja kohtutäituritega (4%) ning õiguskaitseorganite (2%) ja audiitorfirmadega (2%) suheldes.
- 20% ettevõtjatest on osalenud mõnes muus korruptiivses olukorras.
- 15% ettevõtjatest väidab, et neilt on altkäemaksu nõutud.
- Ettevõtjatelt on kõige enam altkäemaksu soovitud sõiduki registreerimisel või tehnoülevaatusel (6%) ning riikliku järelevalvega seoses (5%).
- 51% ettevõtjatest on altkäemaksu maksnud oma algatusel, 22% ametnike algatusel.
- Kõige enam on ettevõtjad maksanud altkäemaksu oma valitsustega suheldes (8%).
- Teistest eristuvad primaar- ja kaubandus-teenindussektori ettevõtete juhid, kellel on korruptsiooniga suurem kokkupuude.
- Korruptiivsetes olukordades on rohkem osalenud Lõuna-Eesti ja Tartu piirkonna ning Virumaa ettevõtjad.
- Altkäemaksu on soovitud rohkem Tallinna ja Põhja-Lääne piirkonna ettevõtjailt ning nemad on ka maksnud rohkem.

Altkäemaksu nõudlus ja pakkumine

Elanikud

Enamik inimesi (81%) ei ole ise viimasel aastal altkäemaksu maksnud ega tea ka teisi, kes oleksid seda teinud. Vaid 3% inimestest on ise ametnikele altkäemaksu maksnud ning 5% on toonud kingituse. 43% nendest, kel on tulnud ametnikule maksta, kingitus või vastuteene teha, tegi seda omal algatusel, 16%-l toimus see ametniku algatusel.

12% inimestest teab kedagi, kes on maksnud altkäemaksu või viinud ametnikule kingituse. 2004. aasta küsimustikus uuriti inimestelt, kas nad on kunagi ametnikule altkäemaksu maksnud või kingituse viinud, ning see andis tulemuseks 16%.

Joonis 7. Inimesed, kes on viimasel aastal kokku puutunud altkäemaksu maksmisega, 2006

Kõige sagedamini on vastajate käest altkäemaksu soovitud²⁵ juhilubade taotlemisel, sõiduki registreerimisel ja auto tehnoülevaatusel, seda väitis pea viiendik (19%) vastanutest. Kriminaalmenetlusregistri järgi alustati 2006. aastal ARK-i töötajate suhtes vaid neli kriminaalmenetlust, mis on seotud näiteks juhiloa eest altkäemaksu maksmisega ja valeidentiteedi kasutamisega juhiloa saamiseks. Sõiduki tehnilise ülevaatuses seoses ametialaste kuritegude sätete rikkumise tõttu kriminaalasju 2006. aastal ei algatatud.²⁶

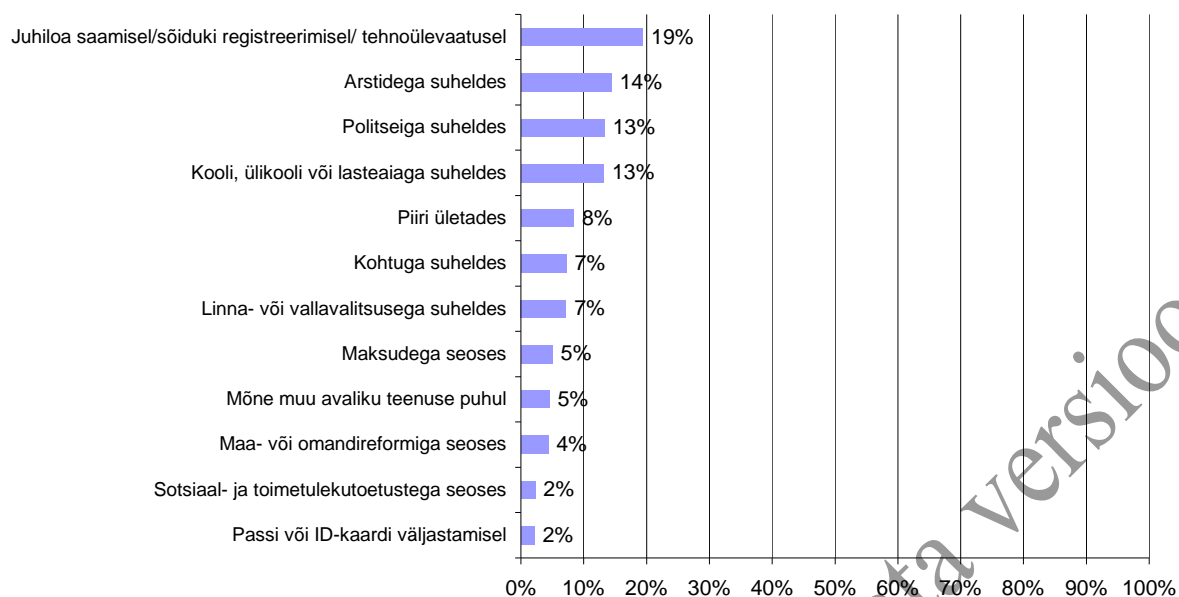
Sageduselt järgnevad altkäemaksu küsimine kokkupuutel arsti, politsei ning kooli või lasteaiaga, kus kõikide puhul on altkäemaksu soovitud üle 10% vastajate käest. Piiriületamisel, kohtu ja omavalitsusega suheldes oodati altkäemaksu maksmist üle 5% inimeste käest. Ülejäänud teenuste puhul jääb altkäemaksu nõudlus alla 5%.

Inimestelt, kellelt on altkäemaksu soovitud mõne teenusega seoses, on seda soovitud pigem harva. Samas ei tähenda see, et inimesed on altkäemaksu tingimata ka maksnud.

Võrreldes 2004. aastaga on teenuste järjekord üsna sarnane, ent siis küsiti, kas elanikelt on paari-kolme viimase aasta jooksul raha, kingitusi või vastuteeneid soovitud. Siis olid esikohal arstid, seejärel politsei, sõiduki registreerimine ja tehnoülevaatus, piiriületus ning haridusasutused.

²⁵ Teenuste lõikes uuriti inimestelt, kas neilt on altkäemaksu soovitud, mitte seda, kas nad on maksnud. Ilmselt annab see objektiivsema pildi tegelikult toimuvast, kuna maksmist konkreetse teenuse lõikes julgevad vähesed tunnustada, samas võib eeldada, et „soovimine” võib sisaldada ka tegelikku maksmist, ent antud uuringu meetodika sellist kindlat järeldust ei luba teha.

²⁶ Ehkki käesolev uuring käsitleb altkäemaksu nõudlust, väärib märkimist ka mõni pakkumise aspekt. Nii leiti Mehhikos valminud uuringus, et mehed maksavad naistest rohkem altkäemaksu. Seda selgitati erinevate käitumisstrateegiatega: näiteks politseile kiiruse ületamisega vahele jäänud mees on sageli sunnitud maksma altkäemaksu, et karistusest pääseda, naised aga pääsevad läbirääkimiste abil. (Guerrero & Rodriguez-Oreggia, 2005)

Joonis 8. Teenused, millega seoses on elanikelt viimase aasta jooksul altkäemaksu soovitud, 2006 (nende elanike osakaal, kellele ametnikud on andnud märku, et sooviksid saada altkäemaksu raha, kingituste või vastuteenete näol²⁷)

Altkäemaksu on enam soovitud:

- meestelt;
- nooremalt inimestelt²⁸;
- mitte-eestlastelt;
- Lõuna-Eesti ja Virumaa elanikelt;
- nendelt, kes ise on ametnikule maksnud või toonud kingituse.²⁹

Tabel 11. Keskmine altkäemaksusoooviga kokkupuutunute arv, elanikud³⁰

	Keskmine (N)
Sugu	
Mees	0,8 (235)
Naine	0,6 (268)
Rahvus	
Eestlane	0,5 (346)
Mitte-eestlane	1,1 (157)
Piirkond	
Tallinn	0,6 (152)
Harju-, Rapla- ja Järvamaa	0,5 (74)
Lääne-Eesti	0,2 (60)
Tartu- ja Jõgevamaa	0,3 (68)
Lõuna-Eesti	1,4 (58)
Virumaa	1,2 (91)
Kas on ise ametnikule maksnud või toonud kingituse?	
Jah	1,3 (32)
Ei	0,7 (471)

²⁷ Osakaalud on võetud nende vastajate vastustest, kes ei vastanud „pole selle teenusega kokku puutunud” või „ei oska öelda”.

²⁸ 1-aastane suurenemine vanuses vähendab altkäemaksu soovimise episoodide arvu 0,1 ühiku võrra.

²⁹ Lisa 1.1 tabel 1

³⁰ Et arvutada vastajate kokkupuudet altkäemaksuga, koostati indeks, milles iga kokkupuude andis ühe lisapunkti. Indeksi maksimaalne väärtus on 10 ja minimaalne 0, viimasel juhul kokkupuudet ei ole.

Altkäemaksu nõudluse poolest eristuvad teistest Lõuna-Eesti ja Virumaa elanikud. Lõuna-Eesti elanikud pidasid korrupsiooni ka suuremaks probleemiks ja rohkem levinuks, näiteks oli altkäemaks nende hinnangul levinud trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks ning töökoha saamiseks. Lõuna-Eesti elanikud märkisid teistest enam oma kokkupuudet altkäemaksu nõudmisega politseiga suheldes (21%), piiri ületamisel (22%) ning omavalitsusega suheldes (17%), aga ka teiste teenustega seoses.

Virumaa elanikel on suurem altkäemaksuga kokkupuute risk juhiloa saamisel, sõiduki registreerimisel või tehnoülevaatusel (44%) ja arstidega suheldes (30%).

Tallinna elanikud eristuvad selle poolest, et neilt on altkäemaksu nõutud rohkem kooli, ülikooli või lasteaia suheldes (20%).

Ka 2006. aasta kuritegevuse statistika (Justiitsministeerium, 2007) kohaselt on ametialaseid kuritegusid kõige enam toime pandud Narvas (28% kõikidest ametialastest kuritegudest), aga ka Tallinnas (24%) ja Tartus (6%).

Tabel 12. Elanikud, kellelt on altkäemaksu soovitud, piirkondade kaupa (vaid need vastajad, kellelt on nõutud kas iga kord, sageli, harva)³¹

	Tallinn	Harju-, Rapla- ja Järvamaa	Lääne-Eesti	Tartu- ja Jõgevamaa	Lõuna-Eesti	Virumaa
Juhiloa saamisel, sõiduki registreerimisel või tehnoülevaatusel	16%	13%	8%	7%	22%	44%
Maksudega seoses	2%	5%	0%	0%	19%	7%
Passi või ID-kaardi väljastamisel	1%	3%	0%	2%	8%	0%
Maa- või omandireformiga seoses	3%	5%	0%	0%	11%	7%
Kohtuga suheldes	3%	0%	0%	0%	26%	12%
Arstidega suheldes	15%	12%	6%	7%	15%	30%
Politseiga suheldes	14%	10%	9%	9%	21%	17%
Kooli, ülikooli või lasteaia suheldes	20%	7%	0%	12%	11%	18%
Sotsiaal- ja toimetulekutoetustega seoses	6%	0%	0%	3%	0%	2%
Piiri ületades	10%	5%	0%	5%	22%	6%
Linna- või vallavalitsusega suheldes	5%	5%	6%	2%	17%	8%

Ettevõtjad

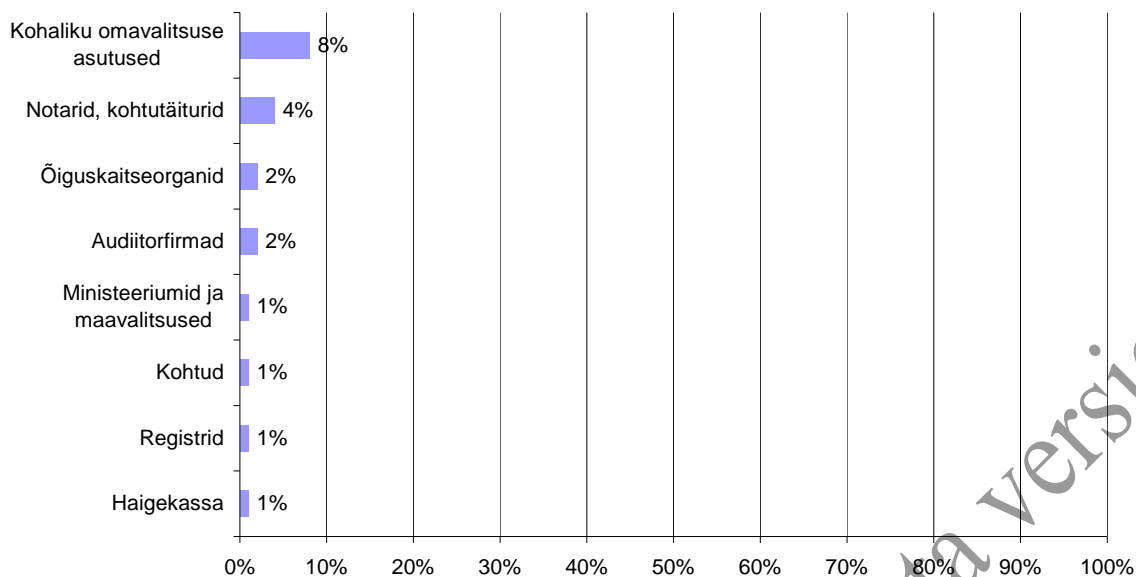
Kellele ja kui sageli maksavad ettevõtjad altkäemaksu?

Kõigepealt uuriti seda, kui sageli ettevõtjad on ise asutustega suheldes altkäemaksu maksnud. Selleks paluti ettevõtjatel hinnata, kui tihti on nende ettevõttel tulnud viimase aasta jooksul loetletud asutustega suheldes maksta töötajatele peale, teha kingitus või vastuteene. 12% ettevõtjatest on ametnikele maksnud või kingitusi teinud, ent poolte ametite puhul on seda teinud vaid umbes 1% vastajatest. Suuremad näitajad on omavalitsusasutuste (8%), notarite ja kohtutäiturite (4%) ning õiguskaitseorganite ja audiitorfirmade puhul (mõlemal juhul 2%).

51% ettevõtjatest, kes ametnikule altkäemaksu maksis, tegi seda omal algatusel, 22% tegi seda ametniku initsiatiivil.

Kuigi 2004. aastal uuriti ettevõtjatel, kui sageli nad on pidanud ametnikele maksuma altkäemaksu paari-kolme viimase aasta jooksul, oli seda teinud rohkem inimesi – 16%.

³¹ Lõuna-Eestis vastas sellele küsimusele vaid 35 vastajat, seega tuleb andmete tõlgendamisel olla ettevaatlik. Samuti tuleb olla ettevaatlik tõlgendamisel, kui altkäemaksu nõudlus on olnud alla 5%, nt passi või ID kaardi väljastamisel (2%) või sotsiaal- ja toimetulekutoetustega seoses (25) jne – vt täpsemalt joonis 7.

Joonis 9. Asutused, kellega suheldes on ettevõtjad maksnud altkäemaksu raha, kingituse, vastuteene näol, 2006 (nende ettevõtjate osakaal, kes on seda teinud „iga kord”, „sageli”, „harva”³²)

Töenäosus ametnikule maksta, kingitust või vastuteenet teha sõltub nii ettevõtte piirkonnast kui sektorist, kus ta tegutseb. Suurem töenäosus altkäemaksu maksta on:

- Tallinna (18%) ja Põhja-Lääne (9%) piirkonna ettevõtjatel;
- primaarsektori (27%) ettevõtjatel, kõige väiksem risk altkäemaksu maksta on sotsiaalse ja isikuteeninduses tegutsevatel ettevõtjatel.³³

Tabel 13. Ettevõtjad, kes on maksnud altkäemaksu, piirkonna ja sektori alusel

	%, (N)
Piirkond	
Tallinn	18% (254)
Põhja-Lääne	9% (109)
Tartu-Lõuna	2% (91)
Viru	7% (46)
Sektor	
Primaar-	27% (26)
Sekundaar-	4% (109)
Kaubandus, teenindus	15% (152)
Transport, side, finantsvahendus	15% (184)
Sotsiaal- ja isikuteenindus	0% (29)

Huvitav on see, et Tallinna ettevõtjad pidasid korruptsiooni ka rohkem levinuks kui teised. Kaubandus- ja teenindussektori ning primaarsektori ettevõtjad jäid silma sellega, et nad suhtusid korruptsiooni leebemalt. Need ettevõtjad, kes olid ise ametnikule maksnud altkäemaksu, suhtusid korruptsiooni teistega võrreldes leebemalt: nende ettevõtjate korruptsiooni defineerimise indeksi väärtus, kes polnud ametnikule altkäemaksu maksnud, oli 3,2, teistel 2,9³⁴.

³² Osakaalud on võetud nende vastajate vastustest, kes ei vastanud „ettevõtte pole sellise asutusega suhelnud” või „ei oska öelda”.

³³ Lisa 1.3 tabel 23

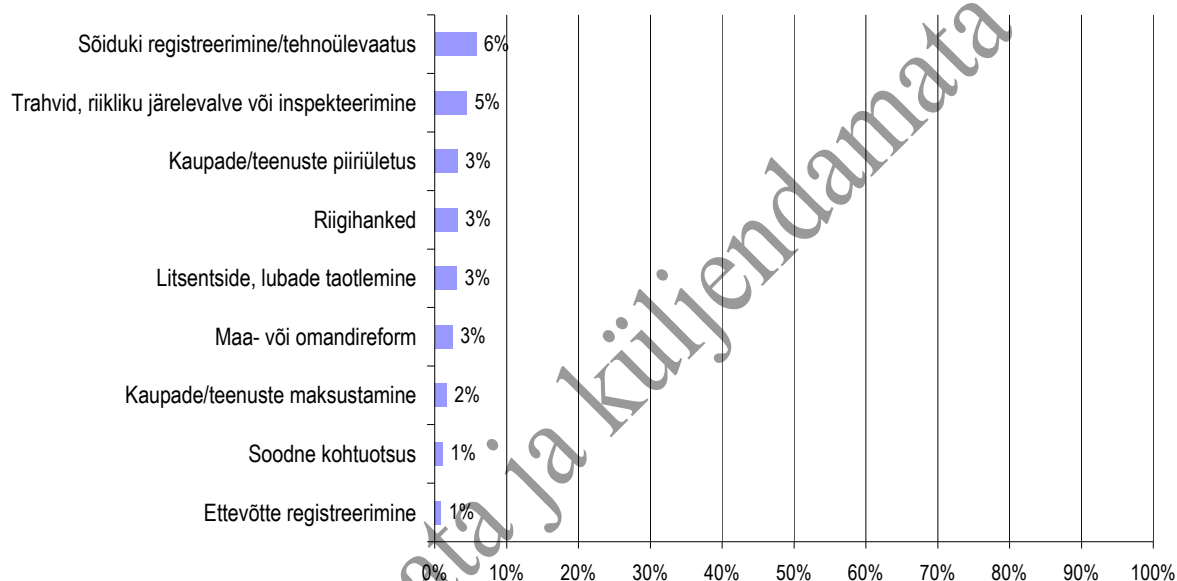
³⁴ Indeksi suurem väärtus viitab suuremale sallimatusele korruptsiooni suhtes.

Kes ja kui sageli soovivad ettevõtjatelt altkäemaksu?

15% ettevõtjatest väidab, et ametnikud on soovinud neilt altkäemaksu, kingitust või vastuteenet.

Sarnaselt elanikega on ettevõtjatelt kõige enam viimase aasta jooksul nõutud altkäemaksu sõiduki registreerimisel või tehnoulevaatusel (6%), samas erinevalt elanikest on nende ettevõtjate osakaal, kellelt altkäemaksu on nõutud, üldjoontes väiksem. Sageduselt järgnevad altkäemaksu nõudmine trahvide ja riikliku järelevalve puhul (5%). Ülejäänud teenuste puhul on kokkupuute sagedus altkäemaksu nõudmisega 3% või alla selle.

Võrreldes 2004. aastaga on vähenenud nende ettevõtjate arv, kellelt üldse altkäemaksu on oodatud (24% 2004. aastal). 2004. aasta tulemused kinnitavad sama tendentsi ka teenuste järjestuses – kas siis olid ettevõtjatelt paari-kolme viimase aasta jooksul kõige enam soovitud altkäemaksu sõiduki registreerimisel ja tehnoulevaatusel (13%) ning trahvidega (9%) seoses.

Joonis 10. Altkäemaksu nõudlus teenuste liikide lõikes, 2006 (nende ettevõtjate osakaal, kellelt on „iga kord”, „sageli”, „harva” soovitud raha, kingitust või vastuteenet)

Altkäemaksu, kingitust või vastuteenet on suurema tõenäosusega soovitud:

- Tallinna ettevõtjatelt (22%), Viru piirkonna ettevõtjatelt on nõutud vähem (7%).³⁵

Mäletatavasti eristusid ka altkäemaksu maksmisega teistest Tallinna ettevõtjad, mis on ka selgitatav kõige aktiivsema äritegevusega Tallinnas. Samuti pidasid just Tallinna ettevõtjad korrupsiooni märkimisväärselt levinuks nii riigi ja ettevõtete kui kohaliku tasandi ja ettevõtete suhetes.

Kui altkäemaksu maksmise tõenäosus oli suurem primaarsektori ja kaubandus-teenindus-sektori (ja ka transpordisektori) ettevõtjatel, siis altkäemaksu on rohkem nõutud samuti primaarsektori (19%) ja kaubandus-teenindussektori (18%) ettevõtjatelt.

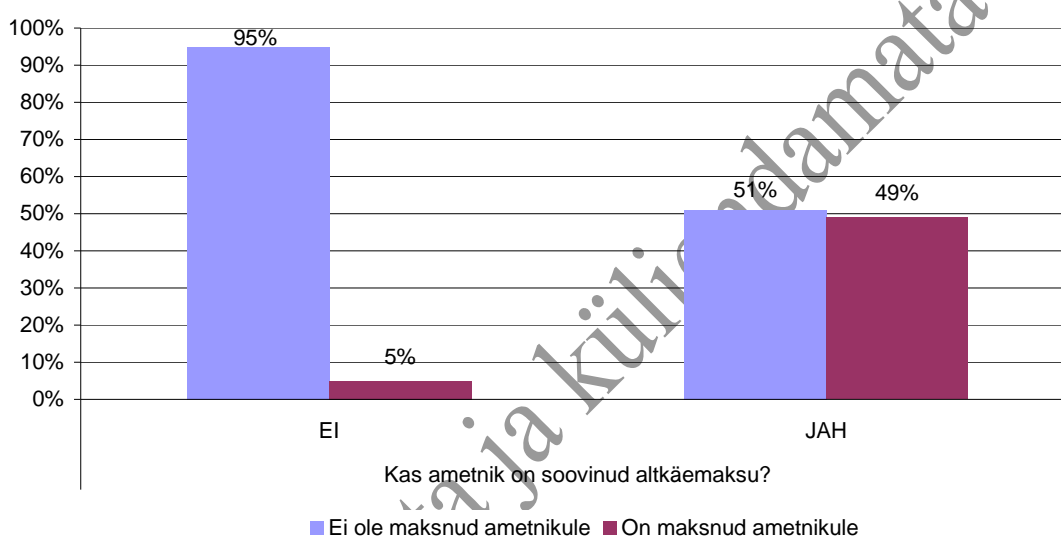
Sarnaselt altkäemaksu maksmise tõenäosusega on kõige vähem nõutud altkäemaksu sotsiaal- ja isikuteeninduse sfääris tegutsevatelt ettevõtjatelt, aga ka transpordi, side ja finantsvahenduse sektorite ettevõtjatelt.

³⁵ Lisa 1.3 tabel 23

Tabel 14. Altkäemaksu nõudlus sõltuvalt piirkonnast ja ettevõtte sektorist

	% (N)
Piirkond	
Tallinn	22% (255)
Põhja-Lääne	10% (110)
Tartu-Lõuna	10% (91)
Viru	7% (46)
Sektor	
Primaar-	19% (26)
Sekundaar-	15% (109)
Kaubandus, teenindus	18% (152)
Transport, side, finantsvahendus	15% (184)
Sotsiaal- ja isikuteenindus	0% (29)

See, kas altkäemaksu, kingitust või vastuteenet on küsitud ja kas ettevõtte on viimasel ajal seda andnud, on omavahel seotud³⁶. Ehkki olemasolevate andmete põhjal ei saa öelda, kas altkäemaksu küsiti ja anti samas episoodis, on tegu siiski üldise tendentsiga.

Joonis 11. Seos altkäemaksu maksmise ning nõudmise vahel, 2006

Kokkupuude teiste korruptsioonivormidega³⁷

Elanikud

Isiklikult on ühes või teises loetletud korruptiivses situatsioonis viimase aasta jooksul osalenud 14% vastajatest (2004. aastal „viimase viie aasta jooksul” 24%).

Mõne juhtumi puhul, milles osalemist elanikel paluti hinnata, pole üheselt selge, kas tegu on korruptsiooniga. Mäletatavasti pidas tänutäheks kingituse vastuvõtmist korruptsiooniks 44% elanikest. Samas on vastajad kõige rohkem osalenud situatsioonides, kus ametnikule viiakse tänutäheks kingitus – 8% vastajatest on ise viinud kingituse. 74% inimestest usub, et kingituse toomine või ametnikule pealemaksmine mõjutab teenuse osutamist. Enamgi veel, nendest, kes on ametnikule maksnud altkäemaksu või toonud kingituse, usub üle poole (56%), et selline tegevus on korruptiivne ja 41% usub, et pealemaksmine või kingituste toomine mõjutab väga palju teenuse osutamist.

³⁶ Crameri V=0,484; p=0,000

³⁷ Selles peatükis ei ole käsitletud eelmises peatükis toodud sihtrühmade kokkupuudet altkäemaksuga.

Tabel 15. Korruptsioonis osalenud, altkäemaksu maksnud inimeste korruptsiooni määratlemine ja usk korruptsiooni mõjusse

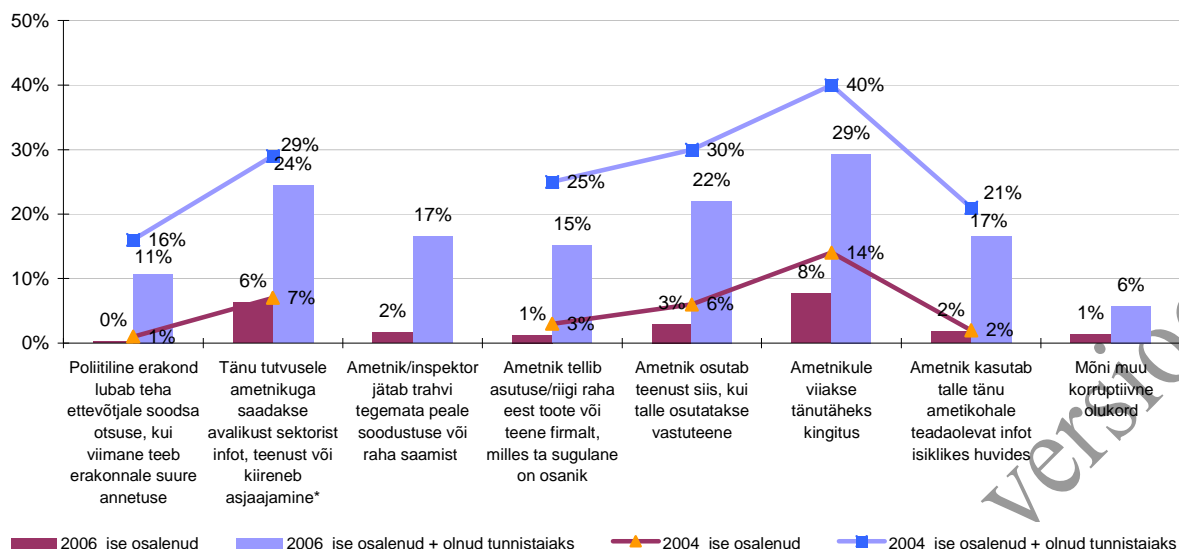
	On osalenud korruptsioonis	Ei ole osalenud korruptsioonis	On maksnud altkäemaksu või teinud kingituse	Ei ole maksnud altkäemaksu ega toonud kingitust
Korruptsiooni määratlemine				
Tegu on korruptsiooniga, kui ametnik võtab peale teenuse osutamist vastu kingi	30%	47%	56%	44%
Tegu on korruptsiooniga, kui ametnik võtab trahvi ärahoidmiseks või asjaajamise kiirendamiseks raha, kingituse või vastuteene	99%	89%	97%	90%
Tegu on korruptsiooniga, kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ja saab selle eest soodsa otsuse	74%	82%	87%	81%
Mil määral mõjutab pealemaksmine või kingituste toomine teenuse osutamist?				
Väga palju	23%	21%	41%	20%
Üsna palju	52%	58%	44%	58%
Eriti ei mõjuta	23%	18%	13%	19%
Üldse ei mõjuta	3%	4%	3%	4%

Osalemise sageduselt järgnes olukord, kus tänu tutvusele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine (6%). Veidi enam on osaletud ka sellises situatsioonis, kus ametnik osutab teenust siis, kui talle osutatakse vastuteene (3%). Vähem on inimesed ise osalenud olukorras, kus ametnik jätab trahvi tegemata pärast soodustuse või raha saamist (2%) – seegi on üks altkäemaksuvorme ning korruptsiooniks pidas seda 91% vastajatest. Koguni 97% nendest, kes ise oli altkäemaksu maksnud või toonud kingituse, uskus, et tegu on korruptsiooniga, kui ametnik saab trahvi ärahoidmiseks või asjaajamise kiirendamiseks raha, kingituse või vastuteene (tabel 15).

Vaid 1% vastajatest on ise olnud olukorras, kus ametnik tellib asutuse raha eest toote või teenuse firmalt, milles ta sugulane on osanik – korruptsiooniks pidas sellist situatsiooni 62% vastajatest. Sisuliselt olematu on nende inimeste arv (2 inimest), kes on ise osalenud situatsioonis, kus poliitiline erakond lubab teha ettevõtjale soodsa otsuse, kui viimane teeb erakonnale suure annetuse – korruptsiooniks pidas seda 81% inimestest.

Võrreldes isikliku kokkupuutega on oluliselt suurem nende inimeste osakaal, kes on nii ise osalenud kui olnud tunnistajaks loetletud korruptiivsetele situatsioonidele – kokku 48% vastajatest. Samas võib tunnistajaks olemine tähendada ka seda, et inimene on kuulnud korruptsioonist meedia kaudu. Näiteks kingituse viimise puhul on osalenud ja tunnistajaks olnud 29% ning korruptiivseid annetusi teinud erakonnale 11% vastajatest. Võrreldes 2004. aastaga on kõikide loetletud tegevuste puhul vähenenud nende inimeste hulk, kes on ise mingis korruptsioonivormis osalenud või tunnistajaks olnud.

2006. aastal anti vastajatele võimalus nimetada ka muid valdkondi, millega seoses on neil korruptiivseid kogemusi olnud – nendest toodi enim välja arstile „ümbriku” andmist – seda nii ise osalemise kui tunnistajaks olemise mõttes.

Joonis 12. Elanike kokkupuude korruptsiooniga, 2006 ja 2004

(* Olukord „Tänu tutvusele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine” küsiti 2004. aastal kahes osas: 1) teenus või kaup tutvuste kaudu; 2) asjaajamise kiirenemine tutvuste kaudu. Joonis kajastab valikut: 1) teenus või kaup tutvuste kaudu.)

Suurem korruptsiooniga kokkupuudete arv (ise osalenud või olnud tunnistajaks) on olnud:

- noorematel vastajatel³⁸;
- kõrg- ja keskharidusega vastajatel;
- Lääne-Eesti ja Viru piirkonna elanikel;
- õpilastel või üliõpilastel ning erasektori palgatöötajatel;
- vastajatel, kes on ametnikule maksnud või toonud kingituse.³⁹

Tabel 16. Elanike keskmine kokkupuudete arv korruptsiooniga

	Keskmine (N)
Haridustase	
Alg- või põhiharidus	1,2 (120)
Keskharidus	1,7 (134)
Keskeri- või kutseharidus	1,3 (159)
Kõrgharidus	1,6 (90)
Piirkond	
Tallinn	1,1 (152)
Harju-, Rapla- ja Järvamaa	1,2 (74)
Lääne-Eesti	2,5 (60)
Tartu- ja Jõgevamaa	1,3 (68)
Lõuna-Eesti	0,9 (58)
Virumaa	1,8 (91)
Töökoht	
Töötaja	1,4 (30)
Avaliku sektori palgatöötaja	1,3 (111)
Erasektori palgatöötaja	1,7 (156)
Pensionär	0,8 (98)
Õpilane või üliõpilane	2,1 (67)
Töötu, kodune, lapsehoolduspuhkusel	0,9 (41)
Kas on maksnud või toonud kingituse?	
Jah	3,1 (32)
Ei	1,3 (471)

³⁸ 1-aastane suurenemine vanuses toob kaasa 0,03 võrra väiksema kokkupuudete arvu.

³⁹ Lisa 1.1 tabel 1

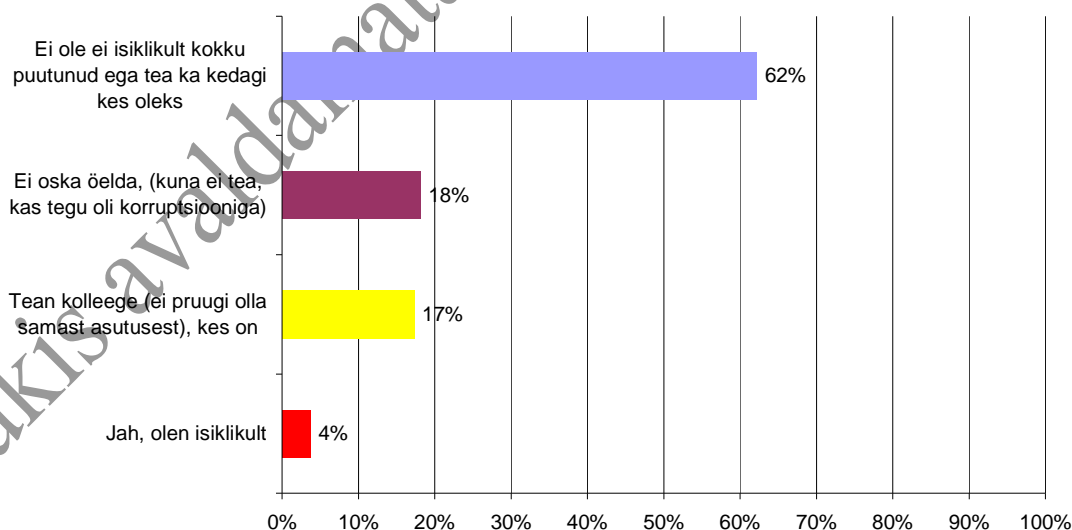
Mitmel juhul on korrupsiooniga kõige enam kokku puutunud Lääne-Eesti piirkonna elanikud, aga eristub ka Virumaa – altkäemaksu puhul. Näiteks olukorraga, kus ametnik jätab soodustuse või raha eest trahvi tegemata, on kokku puutunud 29% virumaaelastest, aga vaid 5% Lõuna-Eesti elanikest. Olukorraga, kus ametnikule viiakse tänutäheks kingitus, on kokku puutunud 47% lääne-estlastest ning 14% lõunaestlastest.

Tabel 17. Elanike kokkupuude korrupsiooniga piirkonniti (ise osalenud ja olnud tunnistajaks)

	Tallinn	Harju-, Rapla-, Järvamaa	Lääne-Eesti	Tartu-, Jõgevamaa	Lõuna-Eesti	Virumaa
Tänu tutvustele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine	20%	20%	38%	15%	28%	32%
Ametnik jätab trahvi tegemata peale soodustuse või raha saamist	12%	14%	25%	16%	5%	29%
Ametnik tellib asutuse/riigi raha eest toote või teenuse firmalt, milles ta sugulane on osanik	9%	12%	38%	16%	14%	12%
Ametnik osutab teenust siis, kui talle osutatakse vastuteene	15%	20%	37%	21%	15%	33%
Ametnikule viiakse tänutäheks kingitus	28%	26%	47%	34%	14%	29%
Ametnik kasutab talle tänu ametikohale teadaolevat infot isiklikes huvides	12%	12%	32%	18%	9%	23%

Avaliku sektori töötajad

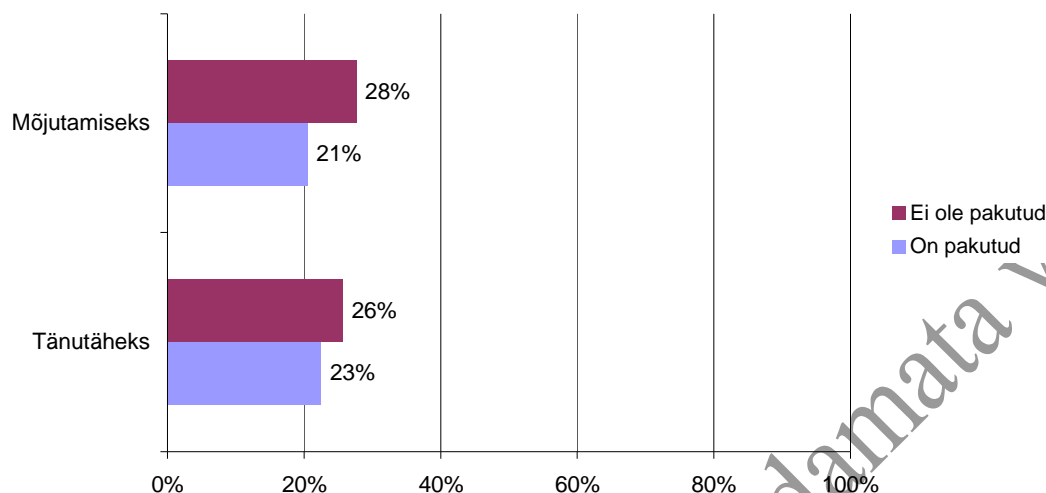
Vaid väga vähesed avaliku sektori töötajad on viimase aasta jooksul tööalaselt isiklikult kokku puutunud korrupsiooniga (4%), 17% vastajatest teab kolleege, kes on korrupsiooniga kokku puutunud. 62% vastajatest ei ole isiklikult korrupsiooniga kokku puutunud ega tea ka kedagi, kes oleks. 18% vastajatest ei oska öelda, kas nad on korrupsiooniga kokku puutunud või ei ole, kuna nad ei tea, kas tegu oli korrupsiooniga. 72% avaliku sektori töötajatest väidab, et neil ei ole tööl kunagi huvide konflikti tekkinud. 77% nõustus väitega, et tema ülemus ei ole talle kunagi survet avaldanud erapoolikute otsuste vastuvõtmiseks.

Joonis 13. Avaliku sektori töötajate kokkupuude korrupsiooniga, 2006⁴⁰

⁴⁰ Kõigepealt uuriti avaliku sektori töötajatelt, kas nad on üldse kokku puutunud korrupsiooniga ning edasi uuriti konkreetselt altkäemaksude kohta vaid nendelt, kes mõnsid, et nad on isiklikult korrupsiooniga kokku puutunud, seega 4%.

Nendest inimestest (4%-st), kes puutusid viimase aasta jooksul korruptsiooniga kokku, vastas enamik siiski, et neile pole raha ega kingitusi pakutud mitte kunagi – siit võib järeldada, et nad pidid kokku puutama mõne teise korruptsioonivormiga. 21% neist vastas, et neile on isiklikult viimase aasta jooksul pakutud raha, kingitusi või vastuteenet nende mõjutamiseks; 23% väitis, et seda on tehtud tänutäheks. 68% vastajate hinnangul tuleb altkäemaksu maksmise initsiatiiv erasektorist või elanikelt.

Joonis 14. Avaliku sektori töötajate kokkupuude altkäemaksuga, 2006

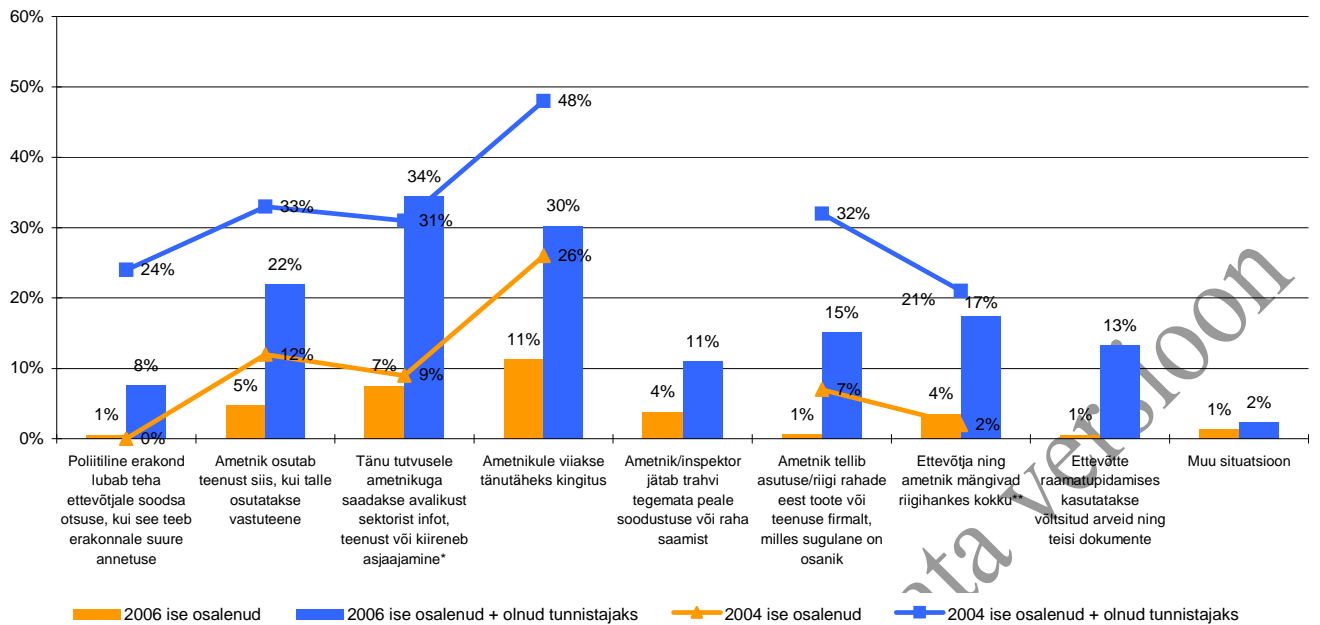
Ettevõtjad

Isiklikult on loetletud korruptiivses situatsioonis viimasel aastal osalenud 20% (olnud tunnistajaks veel 30%) vastajatest. 2004. aastal oli isiklikult korruptiivses situatsioonis osalenud 42% vastajatest, ent siis uuriti ettevõtjate viimase paari-kolme aasta kogemust.

Sarnaselt elanikele on ettevõtjad kõige enam puutunud kokku kingituse viimisega ametnikule. 11% ettevõtjaist on viinud ise ametnikule kingituse, korruptsiooniks pidas seda 57% ettevõtjatest. 7% ettevõtjatest on tänu tutvusele ametnikuga saanud avalikust sektorist infot, teenust või on kiirenenud asjaajamine. Ülejäänud situatsioonides oli ise osalenud alla 5% vastajatest.

Ettevõtjate sõnul on nad olnud tunnistajaks mõnele loetletud situatsioonile sagedamini kui isiklikult sellega kokku puutunud – vahed on mitmekordsed. Näiteks väitis vaid 2 ettevõtjat (1%), et nad on ise osalenud situatsioonis, kus ettevõtte raamatupidamises kasutatakse võltsitud arveid ning teisi dokumente, tunnistajaks aga on olnud sellele 13% vastajatest. Kõige rohkem oli tunnistajaks oldud situatsioonile, kus tänu tutvusele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine (27% vastajatest). Järgnesid ametnikule tänutäheks kingituse viimine (19%) ja „käsi peseb kätt” olukord, kus ametnik teeb teenuse siis, kui talle tehakse vastuteene (17%).

Mõnel juhul tõid ettevõtjad välja ka näiteid oma kogemuste kohta korruptsiooniga. Nii mainiti olukorda, kus omavalitsused on hoidnud kinni detailplaneeringuid ning vihjanud vastuteene soovile; või situatsiooni, kus ühes piirkonnas elavad ettevõtete juhid toetasid omavalitsust valitsevat erakonda, mille vastutasuks nõuti konkreetset teenet. Mitmel juhul toodi välja korruptsiooni riigihangetel.

Joonis 15. Ettevõtjate kokkupuude korruptsiooniga, 2006 ja 2004

(* Olukord „Tänu tutvusele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine” küsiti 2004. aastal kahes osas: 1) teenus või kaup tutvuste kaudu; 2) asjaajamise kiirenemine tutvuste kaudu. Joonis kajastab valikut: 1) teenus või kaup tutvuste kaudu.

** Olukord „Ettevõtja ning ametnik mängivad riigihankes kokku” oli 2004. a sõnastatud „Ametnik ja ettevõtja lepivad omavahel kokku tehingutes, mis tagavad ettevõtjale eelise konkurentide ees.”)

Tõenäosus isiklikult osaleda korruptsioonis on suurem:

- Lõuna-Eesti ja Tartu (23%) ning Viru piirkonna (22%) ettevõtjatel;
- primaar- (27%) ja kaubandus-teenindussektoris (22%), väikseim sotsiaal- ja isikuteeninduses (3%);
- 10–19 töötajaga ettevõtetes (25%);
- ettevõtetes, kus on esinenud töötaja korruptiivset käitumist (46%).⁴¹

Jättes välja isikliku kokkupuude korruptsiooniga, on korruptsiooni tunnistajaks olnud:

- transpordi, side ja finantsvahenduse ettevõtjad (35%);
- suurema töötajate arvuga ettevõtte juhid: üle 20 töötajaga ettevõtted (20%);
- ettevõtted, kus on olnud töötaja korruptiivset käitumist (32%).

Tabel 18. Ettevõtjate kokkupuude korruptsiooniga

	Ei ole kokku puutunud	Ise osalenud	Olnud tunnistajaks
Piirkond			
Tallinn	53%	19%	28%
Põhja-Lääne	53%	18%	28%
Tartu-Lõuna	46%	23%	31%
Viru	40%	22%	38%
Sektor			
Primaar-	46%	27%	27%
Sekundaar-	64%	19%	17%
Kaubandus, teenindus	47%	22%	32%
Transport, side, finantsvahendus	44%	21%	35%
Sotsiaal- ja isikuteenindus	67%	3%	30%
Käive			
Kuni 250 000	44%	28%	28%
250 001–1 000 000	53%	13%	34%
1 000 001–3 000 000	45%	23%	32%

⁴¹ Lisa 1.3 tabel 23

3 000 001–10 000 000	50%	25%	26%
Üle 10 000000	53%	14%	33%
Töötajate arv			
0–9	51%	18%	30%
10–19	48%	25%	27%
20 või rohkem	52%	17%	31%
Kas ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist?			
Jah	21%	46%	32%
Ei	53%	18%	29%

Mõningate korruptsioonivormide puhul eristuvad teistest Virumaa ettevõtjad. Näiteks on neil suurem tõenäosus kokku puutuda situatsiooniga, kus ametnik osutab teenust siis, kui talle osutatakse vastuteene (42%), situatsiooniga, kus tänu tutvustele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine (51%) ning olukorraga, kui ettevõtja ja ametnik mängivad riigihankes kokku (24%).

Tallinna ettevõtjad eristuvad ka siin altkäemaksu maksmise poolest – 13% on kokku puutunud olukorraga, mil ametnik jätab trahvi tegemata pärast soodustuse või raha saamist. Teistes piirkondades oli kokkupuute osakaal väiksem.

Samuti eristusid korruptsioonivormide puhul teistest primaar- ja kaubandus-teenindus-sektori ettevõtted, kus kokkupuude korruptsiooniga oli suurem. Näiteks see, et ettevõtja ja ametnik mängivad riigihankes kokku, toimub suurema tõenäosusega primaarsektoris (28%) – nagu seegi, et ettevõtte raamatupidamises kasutatakse võltsitud arveid ja teisi dokumente (24%). Ka altkäemaksu maksmise tõenäosus oli suurem primaarsektori ja kaubandus-teenindussektori ettevõtjatel. Samas ei saa ka välistada, et just primaarsektori ning kaubandus-teenindussektori ettevõtjad olid teistega võrreldes vastates ausamad ning lõplikult ei saa teha järeldust, nagu oleksid need sektorid rohkem korruptiivsed.

Tabel 19. Ettevõtjate kokkupuude (nii ise osalenud kui olnud tunnistajaks) korruptsiooniga piirkonniti

	Piirkond				Sektor				
	Tallinn	Põhja-Lääne	Tartu-Lõuna	Viru	Primaar-	Sekundaar-	Kaubandus, teenindus	Transport, side, finantsvahendus	Sotsiaal- ja isiku-teenindus
Erakond lubab teha ettevõtjale soodsa otsuse, kui viimane teeb erakonnale suure annetuse	9%	5%	4%	11%	8%	5%	11%	7%	10%
Ametnik osutab teenust siis, kui talle osutatakse vastuteene	20%	17%	24%	42%	36%	11%	30%	20%	23%
Tänu tutvustele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine	32%	33%	36%	51%	44%	18%	41%	38%	27%
Ametnikule viiakse tänuhäheks kingitus	29%	32%	35%	24%	44%	19%	35%	30%	31%
Ametnik jätab trahvi tegemata peale soodustuse või raha saamist	13%	9%	8%	11%	8%	9%	14%	12%	0%
Ametnik tellib asutuse/riigi raha eest toote või teenuse firmalt, milles ta sugulane on osanik	16%	14%	17%	11%	28%	7%	19%	17%	0%
Ettevõtja ja ametnik mängivad riigihankes kokku	21%	8%	17%	24%	28%	13%	14%	24%	3%
Ettevõtte raamatupidamises kasutatakse võltsitud arveid ja teisi dokumente	13%	13%	17%	11%	24%	8%	13%	17%	0%

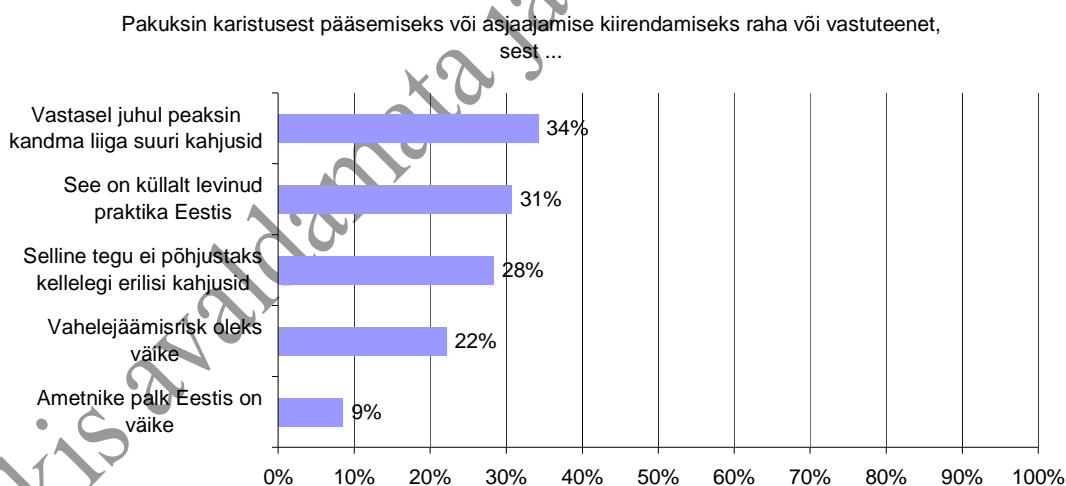
V VASTUVÕTLIKKUS KORRUPTSIOONILE

- 44% elanikest on korruptsioonile vastuvõtlikud.
- 12% avaliku sektori töötajatest on korruptsioonile vastuvõtlikud.
- 34% ettevõtjatest on korruptsioonile vastuvõtlikud.
- Korruptiivset tegu põhjendatakse peamiselt majanduslike motiividega ning sageli ka sellega, et see on levinud praktika ega põhjustaks kellelegi kahju.

Elanikud

Et uurida, kui vastuvõtlikud on inimesed korruptsioonile, paluti vastajatel hinnata, mida nemad teeksid hüpoteetilises korruptiivses situatsioonis.⁴² Elanikele esitatud olukord oli järgmine: *Kujutlege, et Teil on võimalus pakkuda ametnikule raha või vastuteenet, et pääseda karistusest (nt liikluseeskirjade rikkumine) või kiirendada ametlikku asjaajamist.* Vastajatel oli valida, kas nõustuda või mitte nõustuda – mis tahes põhjusel nõustumine (sh ka „pigem” nõustumine) tähendab sisuliselt nõustumist korruptiivse tehinguga. Vähemalt ühe toodud väitega nõustus 44% vastajatest, mis viitab nende vastuvõtlikkusele korruptsioonile.

34% vastajatest pakuks ametnikule raha või vastuteenet, et vältida liiga suurte kahjude kandmist. 31% vastajatest toob põhjenduseks, et ta maksaks, kuna see on Eestis levinud praktika. See viitab korruptsiooni tajutud leviku võimalikule mõjule korruptsiooni tegeliku taseme tekkimisel. 28% usub, et korruptsiooniga ei tekitataks kellelegi kahju ning seetõttu pakuks ta ametnikule altkäemaksu, mis kinnitab korruptsiooni kui otsese ohvrita kuriteo kuvandit. 22% inimestest pakuks raha või vastuteenet, kuna vahelejäämisrisk oleks väike. Vaid 10% pakuks altkäemaksu põhjusel, et ametnike palk on väike.

Joonis 16. Elanike vastuvõtlikkus korruptsioonile (nende vastajate osakaal, kes „nõustus täiesti” või „pigem nõustus”)

Korruptsioonile on rohkem vastuvõtlikud:

- mehed;
- mitte-eestlased;

⁴² Kuna sihtrühmi küsitleti erinevate meetoditega (ettevõtjaid – telefoniküsitlus; avaliku sektori töötajad – veebiküsitlus ning elanikud – näost-näku intervjuud), võis see mõjutada vastamist sellele küsimusele. Näiteks võis avaliku sektori töötajatel olla parem eeldus „mittekorruptiivselt” vastata, kuna neile anti selleks sisuliselt kõige rohkem aega.

- põhiharidusest kõrgema haridustasemega vastajad;
- Virumaa ja Lääne-Eesti vastajad;
- linnade, eriti suuremate linnade elanikud;
- õpilased ja üliõpilased ning erasektori palgatöötajad;
- need, kes on ametnikule maksnud või toonud kingi.⁴³

Tabel 20. Elanike vastuvõtlikkus korruptsioonile erinevate näitajate alusel

	„Nõustus” või „Pigem nõustus”
Sugu	
Mees	50%
Naine	38%
Rahvus	
Eestlane	37%
Mitte-eestlane	57%
Haridustase	
Alg- või põhiharidus	38%
Keskharidus	46%
Keskeri- või kutseharidus	47%
Kõrgharidus	40%
Piirkond	
Tallinn	41%
Harju-, Rapla- ja Järvamaa	42%
Lääne-Eesti	46%
Tartu- ja Jõgevamaa	38%
Lõuna-Eesti	40%
Virumaa	53%
Asulatüüp	
Pealinn	41%
Suur linn	59%
Muu asula	44%
Küla	32%
Töökoht	
Tööandja	47%
Avaliku sektori palgatöötaja	34%
Erasektori palgatöötaja	53%
Pensionär	25%
Õpilane või üliõpilane	63%
Töötu, kodune, lapsehoolduspuhkusel	42%
Kas on maksnud või toonud kingi?	
On maksnud või toonud kingi	61%
Ei ole maksnud või toonud kingi	43%

Huvitav on seegi, et need, kes ametnikule raha või vastuteenet ei pakuks, suhtuvad korruptsiooni rangemalt ehk peavad rohkem tegevusi korruptsiooniks (korruptsiooni defineerimise indeksi väärtus 1,9, teistel 2,1) ning aktsepteerivad korruptsiooni vähem (3,1 ja 2,8).

Avaliku sektori töötajad

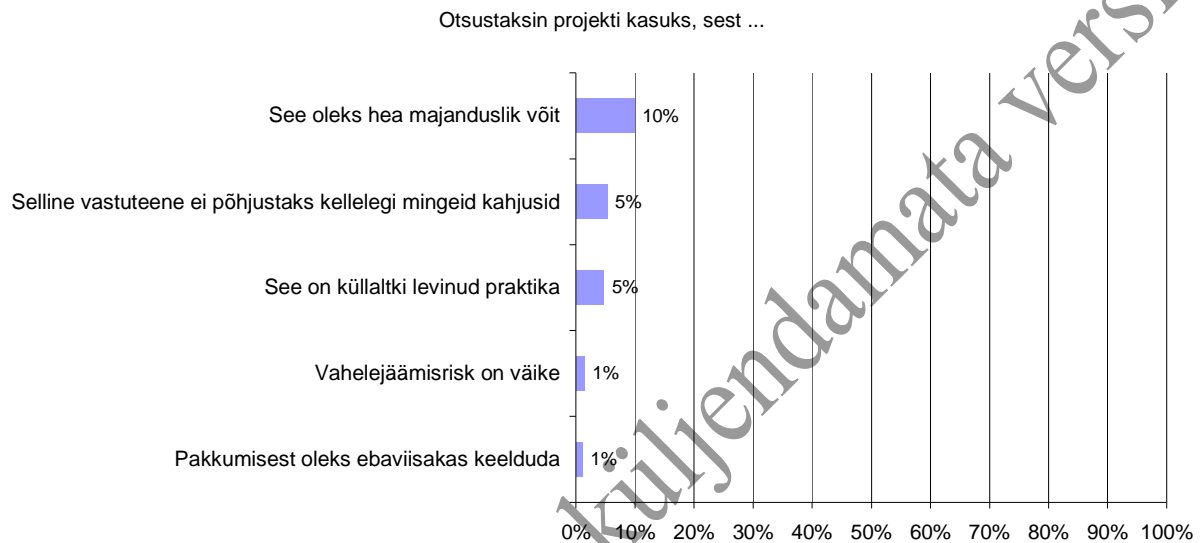
Avaliku sektori töötajatelt küsiti järgmist: *Kujutlege, et olete ametnik, kes otsustab projektide rahataotluste üle. Üks rahataotleja pakub Teile puhkusereisi soojale maale juhul, kui otsustate tema projekti kasuks.*

Sarnaselt 2004. aastaga otsustaks ühel või teisel toodud põhjusel projekti kasuks 12% avaliku sektori töötajatest, Suurem osa nõustujaid teeks seda majanduslikel põhjustel (10%). Kuigi oluliselt väiksemas mastaabis võrreldes elanikega, usuvad ka avaliku sektori töötajad, et selline tegu ei põhjustaks mingeid kahjusid (5%). 5% vastajatest toob põhjenduseks, et ta

⁴³ Lisa 1.1 tabel 8

otsustaks projekti kasuks, kuna see on küllaltki levinud praktika. Vaid väga väike osa inimestest nõustuks pakkumisega seetõttu, et vahelejäämisrisk oleks väike (1%) või pakkumisest oleks ebaviisakas keelduda (1%).

Paaril vastajal tekkis probleeme „kasu” määratlemisel. Nende loogika seisnes selles, et kui vaid vastaja ise saaks kasu (võtaks reisi vastu), siis oleks see korruptiivne tegu; kui aga tooks kasu riigile, siis justkui poleks. Näiteks märkis mitu inimestest, et „majanduslikku põhjust” võidi mõista ka kui majanduslikku võitu riigi seisukohalt (näiteks mis on soodsam riigile rahalises mõttes), mitte iseenda seisukohalt. Tegelikult ei ole vahet, kes on kasu saaja – ka majanduslikult soodsaim tegu riigi seisukohalt võib olla korruptiivne. Igal juhul oleks projekti kasuks otsustamine korruptiivne, kuna ametnik saaks selle eest keelatud hüve.

Joonis 17. Avaliku sektori töötajate vastuvõtlikkus korruptsioonile (nende vastajate osakaal, kes „nõustus täiesti” või „pigem nõustus”)

Korruptsioonile on mõneti vastuvõtlikumad:

- poliitilises ametnikkonnas (19% otsustaks projekti kasuks) ja omavalitsustes töötavad inimesed (15%), vähem aga õiguskaitseorganites töötavad (9%) inimesed.⁴⁴

Ka eelmisel korral eristus poliitiline ametnikkond teistest. Riigiametites töötavad inimestest otsustaks projekti kasuks 11% (riigi keskasutuste töötajad) ja 12% (riigiametite ja haldusala asutuste töötajad).

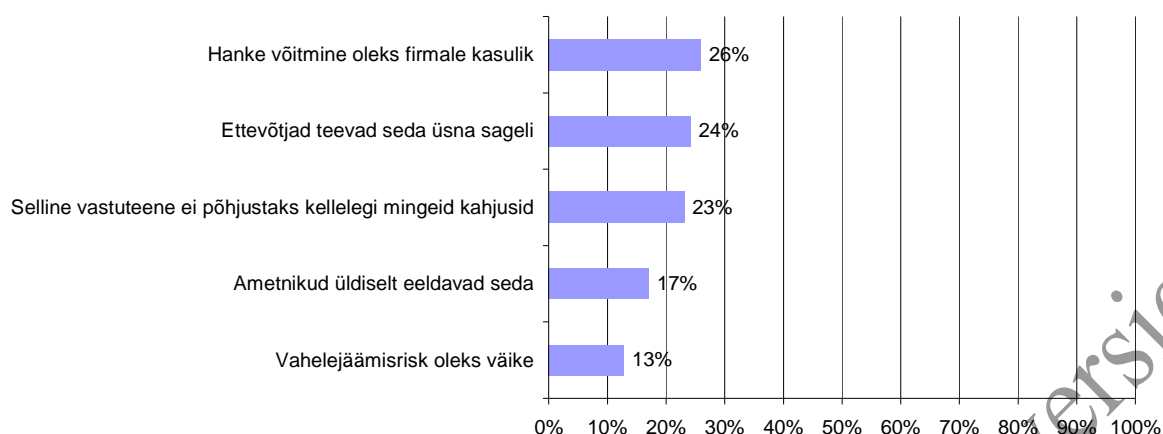
Ettevõtjad

Kujutlege, et olete ettevõtja, kes osaleb riigihankekonkursil ning Teie sooviks on hange võita. Teil oleks võimalus pakkuda ametnikule soodustust (näiteks puhkusereisi) tema otsuse mõjutamiseks. Ühel või teisel põhjusel nõustuks seda tegema 34% ettevõtjatest.

Peamine põhjus, miks ettevõtjad riigihanke võitmiseks altkäemaksu maksaksid, oleks kasulikkus firmale (26%) ja ka see, et ettevõtjad teevad seda üsna sageli (24%). Ka paljud ettevõtjad usuvad, et selline tehing ei teeks kellelegi kahju (23%). Väiksem osa arvab, et ametnikud eeldavad seda (17%) ning vahelejäämisrisk oleks väike (13%).

⁴⁴ Lisa 1.2 tabel 14

Pakuksin hanke võitmiseks soodustust, sest ...

Joonis 18. Ettevõtjate vastuvõtlikkus korrupsioonile (nende vastajate osakaal, kes „nõustus täiesti” või „pigem nõustus”)

Korrupsioonile on vastuvõtlikumad:

- mehed;
- mitte-eestlased;
- kõrgema haridusega ettevõtjad;
- nooremad ettevõtjad⁴⁵;
- primaar- ja kaubandus-teenindussektori ettevõtjad;
- 3 000 001–10 000 000-kroonise aastakäibega ettevõtted;
- need, kes peavad ametnike ja poliitikute äraostetavust ja erapoolikust ettevõtluse takistuseks.⁴⁶

Tabel 21. Ettevõtjate vastuvõtlikkus korrupsioonile erinevate näitajate alusel

„Nõustus täiesti” või „Pigem nõustus”	
Sugu	
Mees	36%
Naine	29%
Rahvus	
Eestlane	31%
Mitte-eestlane	51%
Haridustase	
Põhi- või keskharidus	26%
Kutseharidus	29%
Kõrgharidus	38%
Sektor	
Primaar-	56%
Sekundaar-	27%
Kaubandus, teenindus	43%
Transport, side, finantsvahendus	28%
Sotsiaal- ja isikuteenindus	35%
Käive	
Kuni 250 000	40%
250 001–1 000 000	28%
1 000 001–3 000 000	39%
3 000 001–10 000 000	43%
Üle 10 000 000	20%
Takistuseks ettevõtlusele	

⁴⁵ 1-aastane kasv vanuses vähendab riski pakkuda soodustust 5% võrra.

⁴⁶ Lisa 1.3 tabel 26

Ametnike äraostetavus ja erapoolikus	50%
Poliitikute äraostetavus ja erapoolikus	51%
Liiga bürokraatlik asjaajamine	35%

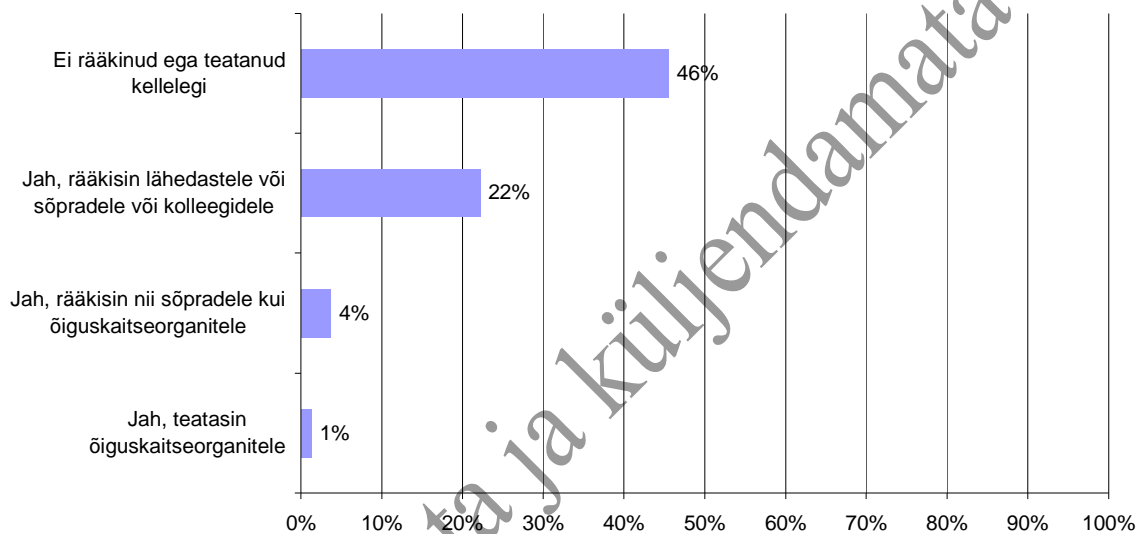
Trükis avaldamata ja küljendamata versioon

VI KORRUPTSIOONIST TEATAMINE

- Õiguskaitseorganitele teatas korruptsioonist vaid 1% elanikest, 5% avaliku sektori töötajatest ning 1% ettevõtjatest, kes on ise korruptsiooniga kokku puutunud.
- Korruptsioonist mitteteatamise kõige sagedasemaks põhjuseks tuuakse korruptsiooni tõestamise raskust, samuti ei taheta lisaprobleeme tekitada.

Elanikud

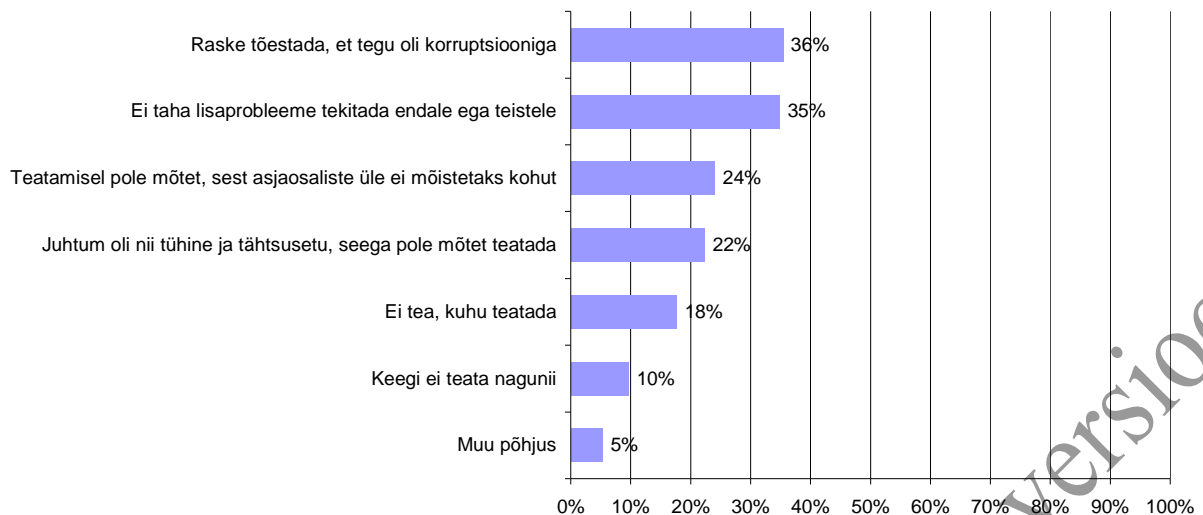
Aasta jooksul korruptsiooniga kokku puutunud inimestelt⁴⁷ uuriti, kellele nad sellest rääkisid või teatasid. Suurem osa ei rääkinud sellest kellelegi (46%), ent need, kes rääkisid, tegid seda kas sõpradele või lähedastele (22%). Vaid 1% vastajatest teatas sellest õiguskaitseorganitele.

Joonis 19. Korruptsioonist teatamine (elanikud), 2006

Need, kes korruptsioonist õiguskaitseorganitele ei teatanud, ei teinud seda seetõttu, et nende hinnangul on korruptsiooni raske tõestada (36%), samuti ei soovita teatamisega lisaprobleeme tekitada (35%). Usutakse ka, et teatamisel pole mõtet, sest asjaosaliste üle ei mõistetak kohut (24%) ning juhtumid olid üsna tühised (22%). 2006. aasta ning 2004. aasta erinevus seisneb selles, et kui sel korral uuriti mitteteatamise põhjuseid, siis eelmisel korral uuriti, miks inimeste arvates korruptsioonist ei teatata. Vastused erinevad märgatavalt: näiteks kui 2004. aastal pakkus 59% elanikest, et inimesed ilmselt ei teata, kuna nad ei tea, kuhu teatada, siis enda korruptiivsest olukorrast mitteteatanud inimestest tõi selle põhjuseks vaid 18%.

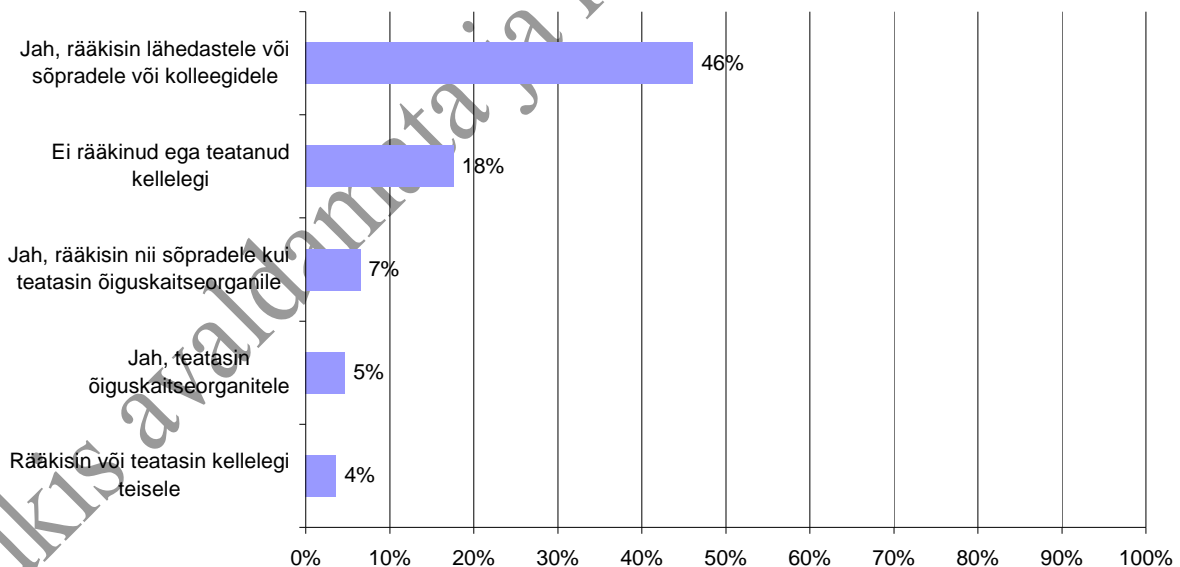
⁴⁷ Küsimus küsiti neilt, kes oli osalenud mõnes korruptiivses olukorras, maksnud altkäemaksu ning neilt, kellelt oli altkäemaksu nõutud.

Joonis 20. Elanike korruptsioonist mitteteatamise põhjused (nende vastajate osakaal, kes ei teatanud korruptsioonist õiguskaitseorganitele), 2006

Avaliku sektori töötajad

Võrreldes elanikega teatavad avaliku sektori töötajad korruptsioonist enam: 46% teatas oma lähedastele või kolleegidele, 18% ei teatanud kellelegi ning 5% teatas õiguskaitseorganitele. Võrreldes ajaga kaks aasta tagasi on ka teatamise osakaal avaliku sektori töötajate hulgas suurenenud: 2004. aastal ei teatanud korruptsioonist rohkem kui kolmandik vastajatest.

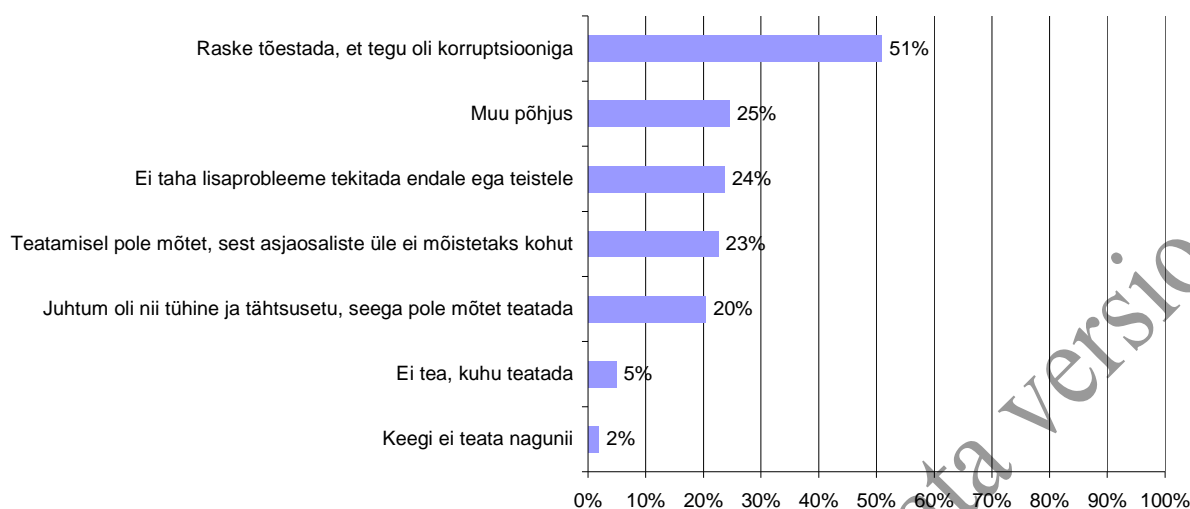

Joonis 21. Korruptsioonist teatamine (avaliku sektori töötajad), 2006

Ka avaliku sektori töötajad toovad peamiseks korruptsioonist mitteteatamise põhjuseks korruptsiooni raske tõestatavuse (51%).

Suurema tõenäosusega andsid vastuse, et nad ei teatanud korruptsioonist, sest teatamisel pole mõtet, kuna asjaosaliste üle ei mõistetaks kohut, need vastajad, kelle arvates kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist. Nendest, kes ei teatanud korruptsioonist põhjusel, et asjaosaliste

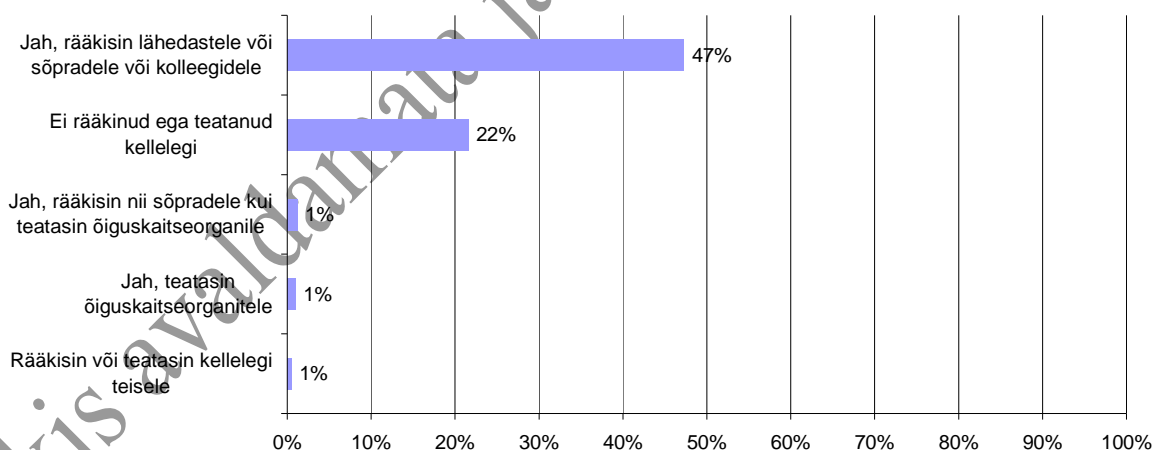
üle ei mõistetaks kohut, uskus kohtu õiglusse 48% (vaid 19 inimest 40-st). Neist, kes kohtumõistmise põhjust esile ei toonud, uskus kohtute õiglusse 67% (ehk 91 inimest 135-st).

Joonis 22. Avaliku sektori töötajate korruptsioonist mitteteatamise põhjused (nende vastajate osakaal, kes ei teatanud korruptsioonist õiguskaitseorganitele), 2006

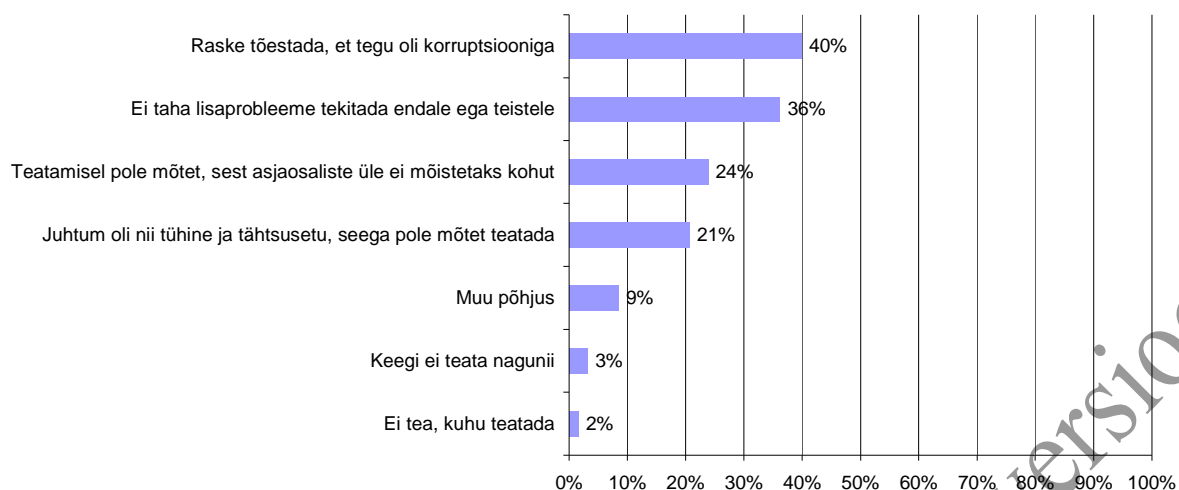
Ettevõtjad

Teatamise osas sarnanevad ettevõtjad rohkem avaliku sektori töötajatele kui elanikele: umbes pooled (47%) korruptsiooniga kokku puutunud ettevõtjad rääkisid juhtumist sõpradele, lähedastele või kolleegidele, samas 22% ei rääkinud sellest kellelegi. Vaid 1% ettevõtjatest teatas juhtumist õiguskaitseasutustele.

Joonis 23. Korruptsioonist teatamine (ettevõtjad), 2006

Sarnaselt elanike ning avaliku sektori töötajatega toovad ettevõtete juhid õiguskaitseasutustele mitteteatamise põhjusena selle, et korruptsiooni olnuks raske tõestada (40%), samuti on põhjuseks see, et ei taheta lisaprobleeme tekitada (36%). Vaid 2% ettevõtjatest väitis, et nad ei teatanud õiguskaitseasutustele, kuna ei tea, kuhu teatada.

Joonis 24. Ettevõtete juhtide korruptsioonist mitteteatamise põhjused (nende vastajate osakaal, kes ei teatanud korruptsioonist õiguskaitseorganitele), 2006

Need ettevõtjad, kelle ettevõttes pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist, toovad sagedamini korruptsioonist mitteteatamise põhjusena rohkem selle, et korruptsiooni on raske tõestada: 95% nendest vastajatest, kelle ettevõttes oli esinenud töötaja korruptiivset käitumist ning 5% nendest, kellel sellist kogemust ei olnud.

Samuti põhjendasid ettevõtjad mitteteatamist sellega, et teatamisel pole mõtet, sest asjaosaliste üle ei mõistetaks kohut: 95% nendest vastajatest, kelle ettevõttes oli esinenud töötaja korruptiivset käitumist ning 5% nendest, kellel sellist kogemust ei olnud.

VII KORRUPTSIOONI HIND

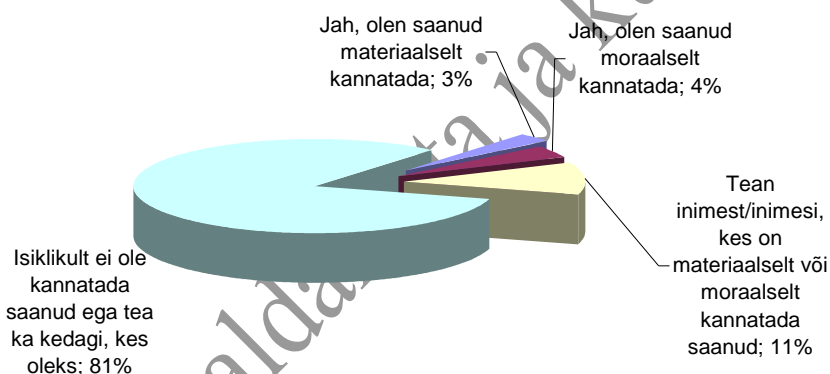
- 7% elanikest arvab, et on korruptsiooni tõttu kannatada saanud.
- 4% korruptsiooniga kokku puutunud elanikest on kulutanud altkäemaksuks üle 1000 krooni.
- 10% korruptsiooniga kokku puutunud ettevõtjatest on kulutanud altkäemaksuks üle 5000 krooni.
- Mida väiksem on inimeste usaldus riigivõimu institutsioonide suhtes, seda levinumaks korruptsiooni peetakse ja seda sallivamalt suhtutakse korruptsiooni.
- Need, kes on ise korruptsiooniga kokku puutunud, usaldavad riigiinstitutsioone vähem, ning need, kes näiteks ei usalda politseid, maksaksid ka ise rohkem altkäemaksu.

Materiaalne hind

Elanikud

Vaid väga väike osa vastajatest leiab, et nad on viimase aasta jooksul korruptsioonijuhtumi tõttu saanud kannatada materiaalselt (3%) või moraalselt (4%). Üle 80% vastajatest ei ole isiklikult kannatada saanud ega tea ka kedagi, kes oleks. Samas 11% elanikest väidab, et nad teavad teisi inimesi, kes on korruptsiooni tõttu kannatada saanud.

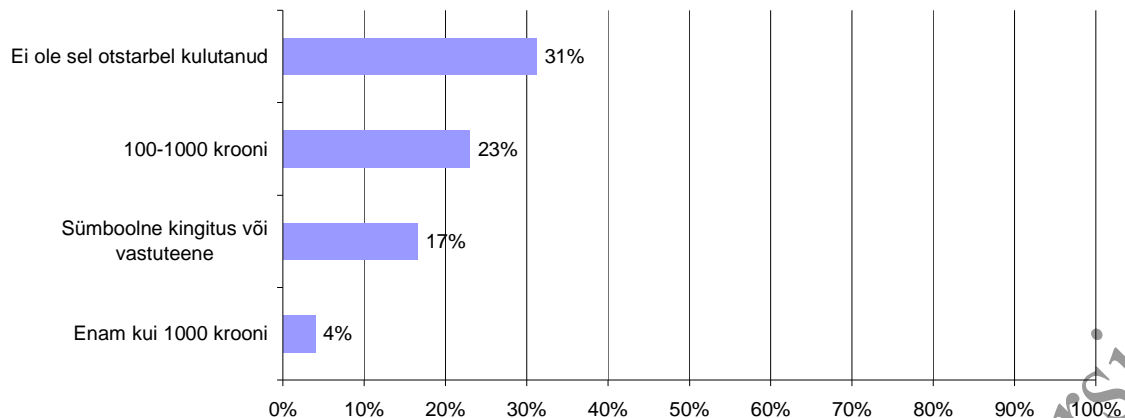
2004. aastaga võrreldes on vähem neid inimesi, kes on ise kannatada saanud või teavad kedagi, kes on korruptsiooni tõttu kannatada saanud. Siis väitis 68% inimestest, et nad ei ole kannatada saanud.

Joonis 25. Elanikele korruptsiooniga tekitatud kahju, 2006

Umbes veerand (23%) korruptsiooniga kokku puutunud vastajatest⁴⁸ on altkäemaksuks kulutanud viimasel aastal 100–1000 krooni ning 17% on teinud kas sümboolse kingituse või vastutööne, ilma kulutusi märkimata. Vaid 4% vastajatest on kulutanud altkäemaksuks üle 1000 krooni. Suurem osa (31%) sellele küsimusele vastanud ei olnud siiski altkäemaksuks raha kulutanud.

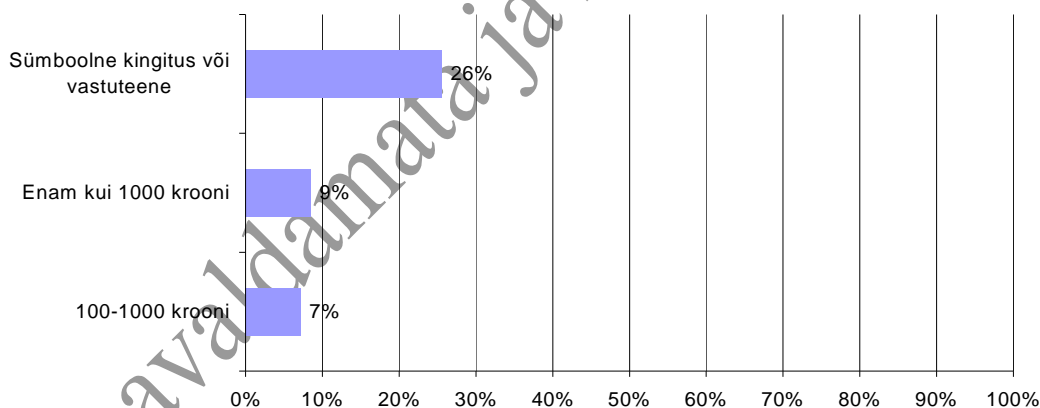
⁴⁸ Küsimus küsiti neilt, kes oli osalenud mõnes korruptiivses olukorras, maksnud altkäemaksu ning neilt, kellelt oli altkäemaksu nõutud.

Joonis 26. Elanike makstud summad, 2006 (nende elanike osakaal, kes on isiklikult viimasel aastal korruptsiooniga kokku puutunud)

Avaliku sektori töötajad

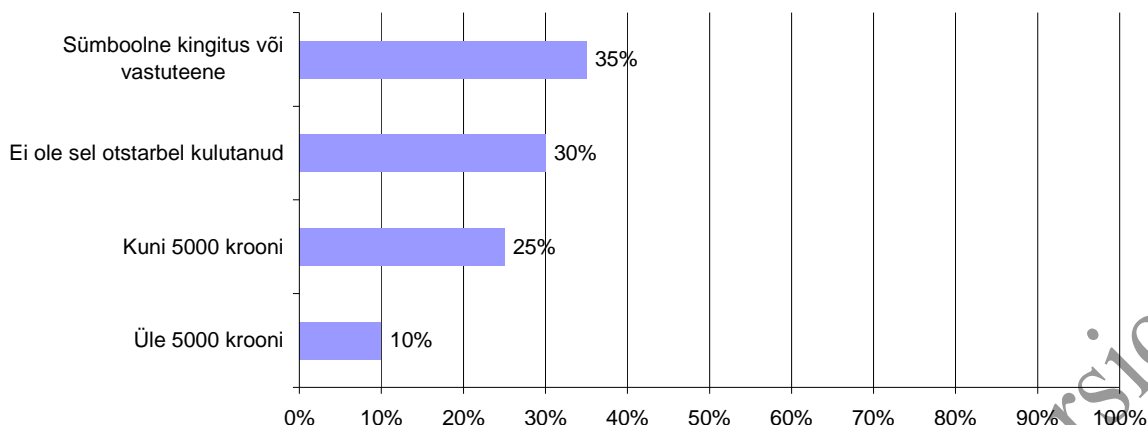
Avaliku sektori töötajatelt uuriti arvamust selle kohta, kui suuri summasid makstakse nende asutusele. Üle poole nendest avaliku sektori töötajatest, kes on korruptsiooniga kokku puutunud, ei tea, kui suur on nende astutuste töötajatele tavaliselt antav altkäemaks. Veerand vastajatest (26%) ütleb, et selleks on sümboolne kingitus või vastuteene. Enam kui 1000 krooni on asutusele pakutud 9% vastaja hinnangul. Isiklikult on vastajale samuti enamasti pakutud sümboolset kingitust või vastuteenet (39%), ent kuna sellele küsimusele vastajate arv on väga väike (vaid 48 inimest), ei ole täpsemaid järeldusi võimalik tuua.

Joonis 27. Asutustele võimalikud makstavad summad, 2006 (nende avaliku sektori töötajate osakaal, kes on isiklikult viimasel aastal korruptsiooniga kokku puutunud)

Ettevõtjad

Ettevõtete puhul on kulutuseks enamasti sümboolne kingitus või vastuteene (35%), samas nimetas märkimisväärne osa vastajaid ka summasid kuni 5000 krooni – kokku 25%, nendest umbes pooled on maksnud kuni 1000 krooni. Üle 5000 krooni on maksnud 10% ettevõtjatest, neist üle 10 000 krooni on maksnud 5% korruptsiooniga kokku puutunud ettevõtjatest.

Joonis 28. Ettevõtjate poolt kõige sagedamini makstavad summad (nende ettevõtjate osakaal, kes on isiklikult viimasel aastal korrupsiooniga kokku puutunud)

Moraalne hind

Seos korrupsiooni leviku tajumise ja kokkupuute vahel

Seos korrupsiooni leviku tajumise ning tegeliku kokkupuute vahel väärneb eraldi välja toomist, kuna sageli põhinevad inimeste otsused, kas maksta altkäemaksu või mitte, ka sellel, kui korrumppeerununa ta institutsiooni tajub (Guerrero; Rodriguez-Oreggia, 2005). Näiteks, kui ühiskonnas on levinud arvamus, et politsei on korrumppeerunud, siis on võimalikul altkäemaksu maksjal märksa lihtsam otsustada altkäemaksu maksmise kasuks, põhjendades seda kui normaalset käitumist.

Sarnaselt 2004. aastaga peavad inimesed, kes on ise korrupsiooniga kokku puutunud, seda ka rohkem levinuks. Võib järeldada, et korrupsiooni tunnetuslikku taset mõõtes (küsites mitte reaalselt kokkupuudet, vaid hinnangut korrupsiooni levikule) on võimalik teha järeldusi korrupsiooni leviku kohta. Samas usuvad inimesed, et korrupsioon on märksa levinum, kui isiklik kokkupuude lubaks oletada. Nii uskus 45% elanikest, et altkäemaks on levinud soodsateks otsusteks, sh kohtuotsusteks, aga vaid 9% korrupsiooniga kokku puutunud elanikest mõõnis, et neil on kohtuga suheldes altkäemaksu soovitud. 38% ettevõtjast uskus, et altkäemaks on riigi ja omavalitsuse ning ettevõtete suhtes levinud, ise aga oli altkäemaksu maksnud 12% vastanutest. Ilmselt jääb korrupsiooni „tegelik” tase nende kahe näitaja vahele.

Need elanikud, kes olid ise osalenud mõnes loetletud korrupsioonivormis, uskusid teistest enam, et altkäemaks on levinud: osalenutel oli altkäemaksu tunnetusliku leviku indeksi keskmine väärtus 3,2, teistel 2,5.

Tabel 22. Altkäemaksu nõudmine elanikelt ja selle seos altkäemaksu leviku tajumisega

Altkäemaksu andmise eesmärk (tunnetuslik)	Altkäemaksu on nõutud	Altkäemaksu pole nõutud
Trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks	74%	72%
Seaduste muutmiseks	13%	15%
Ametlike protsesside kiirendamiseks	52%	52%
Töökoha saamiseks	46%	37%
Soodsateks otsusteks	56%	40%
Riigihanke saamiseks	56%	43%

Need ettevõtjad, kes olid korrupsioonis ise osalenud, pidasid korrupsiooni enam levinuks: osalenutel oli korrupsiooni tunnetusliku leviku indeksi keskmine väärtus 2,1⁴⁹, teistel 2,4.

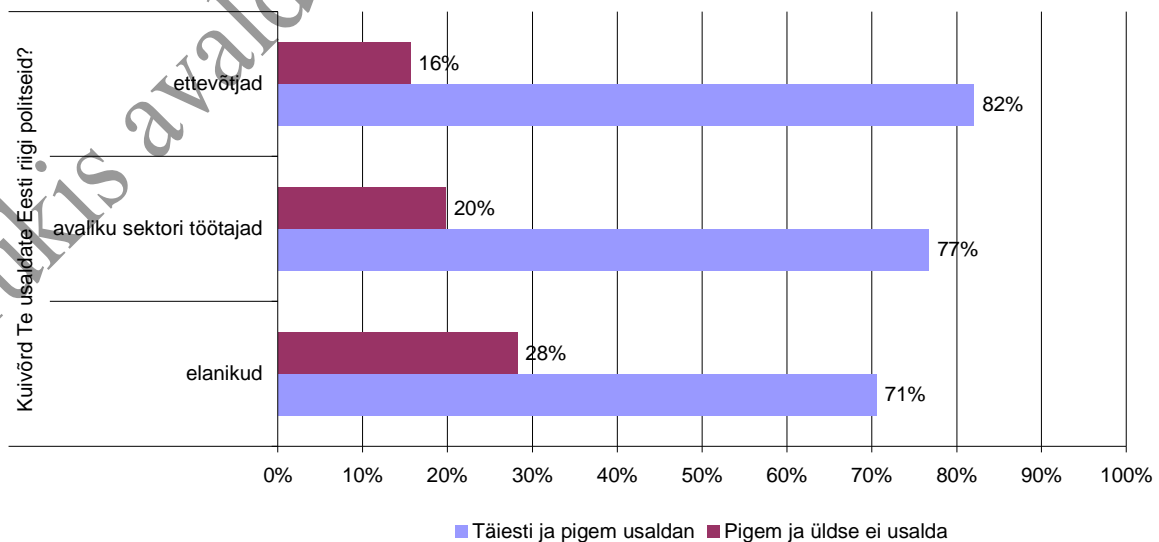
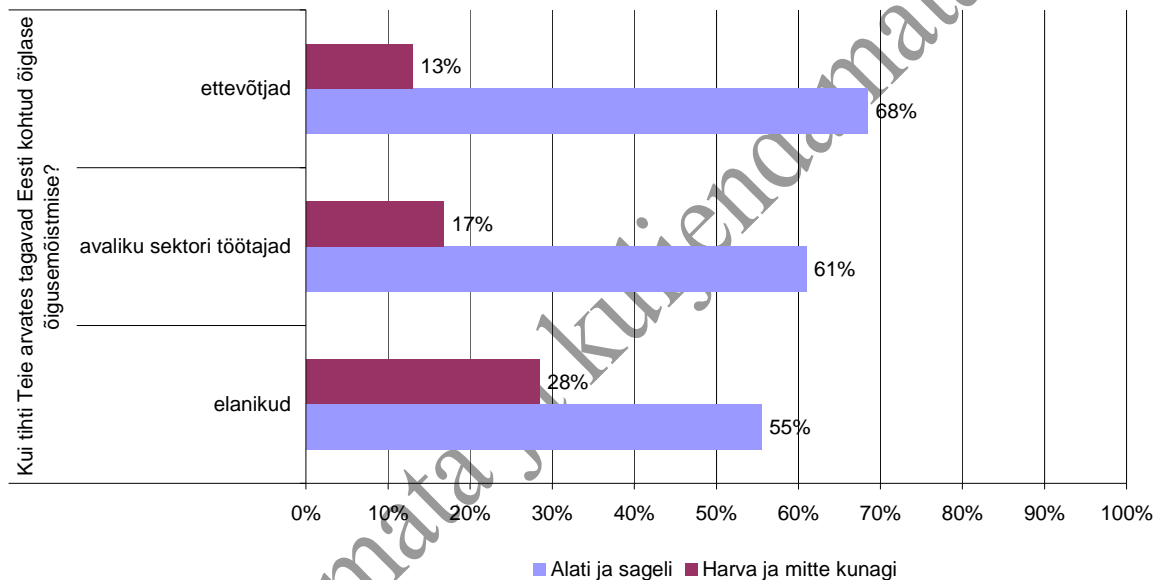
⁴⁹ Väiksem väärtus tähendab seda, et korrupsiooni peeti rohkem levinuks.

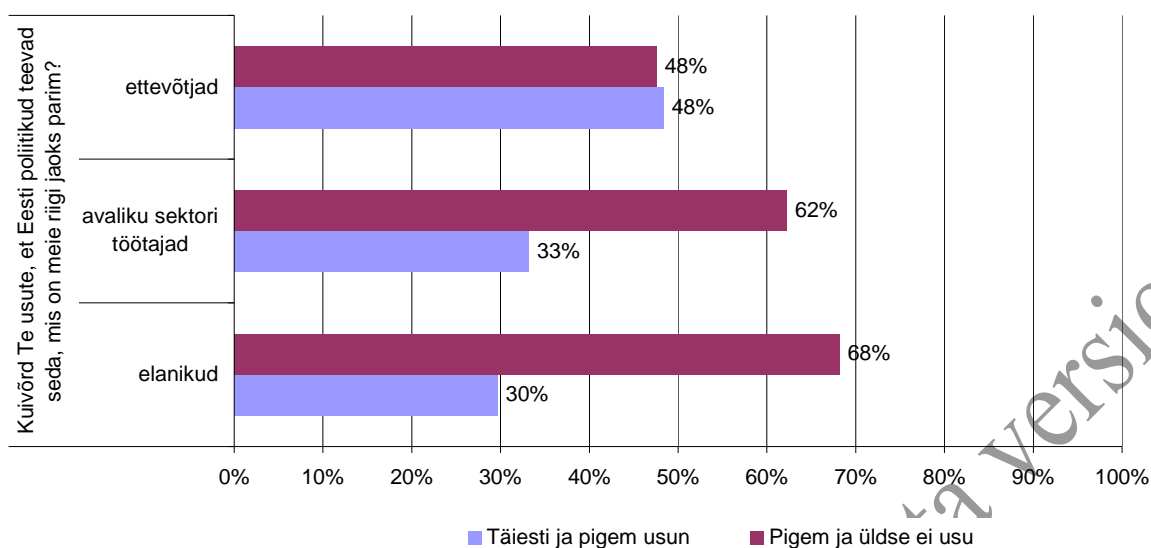
Kui ettevõtjalt oli altkäemaksu soovitud, siis pidas ta altkäemaksu ka enam levinuks: need ettevõtjad, kellelt oli altkäemaksu soovitud, oli korrupsiooni tajumise leviku indeksi väärtuseks 2, samal ajal, kui neil, kellelt altkäemaksu polnud soovitud, oli see 2,4.

Hinnang kohtutele, poliitikele, politseile

Sõltuvalt uuritud sihtrühmast arvab 55–68% vastanutest, et kohtud tagavad õiglase kohtumõistmise, 71–82% usaldab Eesti politseid ning 30–48% usub, et poliitikud teevad seda, mis on Eesti jaoks parim. Seega on poliitikele antud hinnang kõige negatiivsem – samas ei mõõdetud erinevaid institutsioone ka ühel skaalal.

Ettevõtjad paistavad teiste uuritud sihtrühmadega võrreldes uskuvat Eesti kohtusüsteemi õiglusesse, nad peavad politseid usaldusväärsemaks ning usuvad teistest rohkem, et poliitikud teevad seda, mis Eesti jaoks parim. Kõige skeptilisemad paistavad nende institutsioonide suhtes olevat elanikud.

Joonis 29. Hinnang kohtutele, politseile, poliitikutele

Seosed institutsioonide usaldusväarsuse ning korrupsiooni leviku vahel

Korrupsiooni mõju poliitilise süsteemi usaldusväarsusele on rahvusvaheliselt uuritud ning on leitud, et korrupsiooniga rohkem kokku puutunud riikide elanikud hindavad oma poliitilist süsteemi negatiivsemalt. Kui süsteem on korrumppeerunud, siis usaldavad inimesed ka institutsioone vähem ning on nendega vähem rahul (Anderson & Tverdova, 2003).

Sarnaselt eelmise uuringu tulemustega usuvad need inimesed, kes institutsioone vähem usaldavad, et korrupsioon on rohkem levinud. Näiteks 81% inimestest, kes usuvad, et kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist, arvavad, et altkäemaks on levinud trahvide ja muude karistuste ärahooldamiseks. Vastav näitaja nende puhul, kes usuvad kohtute õiglasel kohtumõistmisse, oli 74%.

Väga suur erinevus oli nende inimeste hinnangutes poliitikutele, kes olid kokku puutunud olukorraga, mil ametnik tellib asutuse raha eest toote või teenuse firmalt, milles ta sugulane on osanik. 22% nendest, kes sellega oli kokku puutunud, ei usu, et poliitikud teevad seda, mis on riigi jaoks parim; 9% aga usub seda.

Situatsiooniga, kus ametnik jätab pärast soodustuse või raha saamist trahvi tegemata, on suurema suhtelise tõenäosusega kokku puutunud need inimesed, kes ei usalda politseid. 30% nendest, kes politseid ei usalda, on sellise situatsiooniga kokku puutunud; vastav näitaja nende puhul, kes politseid usaldavad, on 11%.

Avaliku sektori töötajad suhtuvad korrupsiooni sallimatumalt, kui nad usuvad, et poliitikud teevad riigi jaoks parima (KAI nendel, kes seda usuvad, on 3,5; kes ei usu 3,4) ja kui leiavad, et kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (vastavalt 3,5 ja 3,3).

Sarnased tendentsid iseloomustavad ka ettevõtjaid. Näiteks seda, et ametnike või poliitikute äraostetavus ja erapoolikus on ettevõtte arengus väga või üsna tõsine takistus, arvavad pigem need vastajad, kes ei usalda politseid. 47% nendest, kes politseid ei usalda, peab ametnike äraostetavust ja erapoolikust ettevõtluse takistuseks, samal ajal kui ettevõtluse takistuseks peab seda 24% neist, kes politseid usaldavad.

Ka need ettevõtjad, kes on ise mõne korrupsioonivormiga kokku puutunud, ei usu, et poliitikud võiksid teha seda, mis on riigi jaoks parim. Näiteks 25% nendest, kes on kokku puutunud olukorraga, mil ametnik osutab teenust siis, kui talle osutatakse vastuteene, ei usu,

et poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim; nendest 19% uskus, et poliitikud teevad seda, mis on parim.

Risk osaleda isiklikult korruptsioonis on suurem neil vastajatel, kes ei usalda politseid. Suurema ametnikule maksmise või kingituse/vastuteene tegemise riskiga on need ettevõtjad, kes ei usalda politseid. 21% nendest, kes politseid ei usalda, on ametnikule maksnud või kingituse/vastuteene teinud, samal ajal, kui seda on teinud 11% nendest, kes politseid usaldavad.

Suurem suhteline tõenäosus kokku puutuda situatsiooniga, kus tänu tutvustele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine, on ettevõtjatel:

- kelle ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist⁵⁰: 62% nendest, kelle töötaja on korruptiivselt käitunud, on kokku puutunud situatsiooniga, kus tänu tutvustele ametnikuga saadakse avalikust sektorist infot, teenust või kiireneb asjaajamine, samal ajal on sellise situatsiooniga kokku puutunud 32% nendest, kelle töötaja pole korruptiivselt käitunud;
- kes ei usalda politseid: sellega on kokku puutunud 39% nendest, kes ei usalda politseid ja 34% nendest, kes usaldavad politseid;
- kes on töötanud avalikus sektoris: sellega on kokku puutunud 44% neist, kes on ise töötanud avalikus sektoris ning 32% nendest, kes pole avalikus sektoris töötanud.

Suurem suhteline tõenäosus kokku puutuda situatsiooniga, kus ametnikule viiakse tänutäheks kingitus, on ettevõtjatel:

- kes ei usalda politseid: sellise situatsiooniga on kokku puutunud 42% politseid mitte usaldusväärseks pidavatest inimestest ning 28% neist, kes usaldavad politseid;
- kes on töötanud avalikus sektoris: avalikus sektoris töötanutest on 37% puutunud kokku kingimisega, samal ajal on sellise situatsiooniga kokku puutunud 30% neist, kes ei ole töötanud avalikus sektoris.

Suurem suhteline tõenäosus kokku puutuda situatsiooniga, kus ettevõtte raamatupidamises kasutatakse võltsitud arveid ning teisi dokumente, on ettevõtjatel:

- kelle ettevõttes on esinenud töötaja korruptiivset käitumist: 36% nendest, kelle ettevõttes on esinenud korruptiivset käitumist ning 12%, kelle ettevõttes pole esinenud korruptiivset käitumist⁵¹;
- kes ei usalda politseid: sellise olukorraga on kokku puutunud 22% nendest, kes politseid ei usalda ning 12% nendest, kes usaldavad politseid.

⁵⁰ NB! Analüüsitavas grupis on vaid 29 vastajat.

⁵¹ NB! Analüüsitavas grupis on vaid 28 vastajat.

KOKKUVÕTE

Korruptsiooni peab probleemiks peaaegu kolmveerand Eesti elanikest ning veerand ettevõtjatest.

1. Võrreldes varasemaga on mõnevõrra kasvanud nende inimest arv, kelle arvates korruptsioon on probleem – nii arvab 67% Eesti elanikest.
2. Korruptsiooni peavad tõsiseks probleemiks Lõuna- ja Lääne-Eesti elanikud, madalama haridusega, vanemad ja väiksema sissetulekuga inimesed.
3. Ettevõtjad korruptsiooni eriliseks ettevõtluse takistajaks ei pea (27%). Need ettevõtjad, kes on ise korruptsiooniga kokku puutunud, peavad seda ka suuremaks ettevõtluse takistajaks.
4. Korruptsiooni peavad suuremaks probleemiks väliskapitaliga ettevõtete juhid.
5. Üldiselt arvatakse, et Eesti ametnikud on asjatundlikud ja teevad oma tööd hästi (68%) ning viisakad ja abivalmid (72%). Hinnang ametnikesse on muutunud positiivsemaks.

Avaliku sektori töötajad suhtuvad korruptsiooni sallimatumalt, võrreldes teistega on sallimatumad ka eestlased.

6. Hoiakud korruptsiooni suhtes on paari aasta jooksul mõnevõrra rangemaks muutunud.
7. Avaliku sektori töötajad on korruptsiooni määratlemisel rangemad kui elanikud ja ettevõtjad – nad peavad loetletud tegevusi sagedamini korruptsiooniks kui teised uuritud rühmad.
8. Avaliku sektori töötajatest defineerivad korruptsiooni leebemalt riigiametite ja inspeksioonide ning haldusala asutuste töötajad.
9. Korruptsiooni suhtes on sallimatumad eestlased, madalama haridusega inimesed ja Tallinna elanikud.
10. Tallinna elanikud eristuvad teistest nii korruptsiooni defineerimisel kui selle aktsepteerimisel – korruptsiooni defineerivad nad rangemalt ning samas ka aktsepteerivad seda vähem.

Korruptsiooni peetakse rohkem levinuks Tallinnas.

11. Korruptsiooni peavad rohkem levinuks Tallinna ettevõtjad, samuti need avaliku sektori töötajad, kelle töökohaks on Tallinn.
12. Korruptsiooni peavad mõnevõrra levinumaks õiguskaitseasutuste töötajad ja poliitiline ametnikkond. Nende hinnangul on altkäemaks rohkem levinud trahvideks ja soodsateks otsusteks.
13. Naised, mitte-eestlased ja lõuna-eestlased leiavad teistega võrreldes enam, et altkäemaks on rohkem levinud töökoha saamiseks.
14. Ettevõtjad usuvad, et korruptsioon on levinud rohkem riigi ja ettevõtja kui kohaliku tasandi ja ettevõtja vahel. See tendents kehtib kõigis piirkondades peale Tallinna, kus hinnangud korruptsiooni levimusele olid ühtviisi kõrged sõltumata võimutasandist. Need ettevõtjad, kelle ettevõtte töötaja on käitunud korruptiivselt, peavad korruptsiooni üldiselt enam levinuks.

3% Eesti elanikest ja 12% ettevõtjatest on maksnud altkäemaksu. 15% ettevõtjatest väidab, et neilt on altkäemaksu nõutud.

15. Vaid 3% inimestest on ise ametnikele altkäemaksu maksnud ning 5% on toonud kingituse viimase aasta jooksul. 12% inimestest teab kedagi, kes on maksnud altkäemaksu või viinud ametnikule kingituse.
16. Kõige sagedamini on elanikelt altkäemaksu soovitud⁵² juhiloa taotlemisel, sõiduki registreerimisel ja tehnoulevaatusel (19%). Sageduselt järgnevad altkäemaksu küsimine kokkupuutel arstidega, politseiga ning koolide või lasteasadadega, kus kõikide puhul on altkäemaksu eeldatud üle 10% vastajate käest.
17. Altkäemaksu on enam soovitud meestelt, nooremalt inimestelt, mitte-eestlastelt, Lõuna-Eesti ja Virumaa elanikelt. Lõuna-Eesti elanikud pidasid altkäemaksu ka rohkem levinuks ja pidasid seda suuremaks probleemiks.
18. Virumaa elanikel on suurem altkäemaksuga kokkupuute risk juhiloa saamisel, sõiduki registreerimisel või tehnoulevaatusel (44%) ja arstidega suheldes (30%). Tallinna elanikud eristuvad selle poolest, et neilt on altkäemaksu nõutud rohkem kooli, ülikooli või lasteaiaga suheldes (20%). Lõuna-Eesti elanikud märkisid teistest enam oma kokkupuudet altkäemaksu nõudmisega politseiga suheldes (21%), piiriületamisel (22%) ning omavalitsusega suheldes (17%)⁵³.
19. 12% ettevõtjatest maksis või tegi ametnikele kingituse viimase aasta jooksul. Kõige sagedamini maksti omavalitsustega suheldes (8%).
20. 15%-lt ettevõtjatest on altkäemaksu soovitud. Ettevõtjatel on viimase aasta jooksul kõige enam nõutud altkäemaksu sõiduki registreerimisel või tehnoulevaatusel (6%), sageduselt järgnevad altkäemaksu nõudmine trahvide ja riikliku järelevalvega seoses (5%).
21. Suurema tõenäosusega maksavad altkäemaksu Tallinna piirkonna ettevõtjad (18%) ja primaarsektori ettevõtjad (27%)⁵⁴. Mäletatavasti pidasid Tallinna ettevõtjad korruptsiooni ka rohkem levinuks kui teised. Kõige vähem on altkäemaksu maksnud sotsiaal- ja isikuteeninduses tegutsevad ettevõtjad (0%)⁵⁵.

10% ettevõtjatest on maksnud altkäemaksudeks üle 5000 krooni.

22. 4% korruptsiooniga kokku puutunud elanikest on kulutanud altkäemaksuks üle 1000 krooni.
23. 10% korruptsiooniga kokku puutunud ettevõtjatest on kulutanud altkäemaksuks üle 5000 krooni.

⁵² „Soovitud” ei tähenda seda, et sellele soovile oleks tingimata vastatud, samas näitasid uuringu tulemused üldist tendentsi, et see, kas altkäemaksu, kingitust või vastuteenet on küsitud ja kas ettevõtte on viimasel ajal seda andnud, on omavahel statistiliselt oluliselt seotud.

⁵³ NB! Sellele küsimusele vastas vaid väga vähe Lõuna-Eesti inimesi (35 vastajat), seega tuleb tulemuste tõlgendamisel olla ettevaatlik.

⁵⁴ Samas võib see ka tähendada, et nemad on oma vastustes kõige ausamad olnud, nii et järeldust, nagu nemad oleksid kõige korruptiivsemad, teha ei saa.

⁵⁵ 29-st ettevõtjast ei olnud keegi maksnud.

14% elanikest, 20% ettevõtjatest ning 4% avaliku sektori töötajatest on kokku puutunud mõne muu korrupsioonivormiga⁵⁶.

24. 4% avaliku sektori töötajatest on korrupsiooniga kokku puutunud, 17% avaliku sektori vastajatest teab kolleege, kes on korrupsiooniga kokku puutunud.
25. Erinevate korrupsioonivormidega on isiklikult viimase aasta jooksul kokku puutunud 14% Eesti elanikest. Inimestele anti võimalus nimetada valdkondi, millega seoses on neil korruptiivseid kogemusi olnud – enim toodi välja arstile „ümbriku” andmist.
26. Korrupsiooniga on rohkem kokku puutunud Lääne-Eesti ja Virumaa inimesed, aga ka nooremad inimesed.
27. 20% ettevõtjatest on mõne korrupsioonivormiga kokku puutunud. 11% ettevõtjatest on viinud ametnikule kingituse, korrupsiooniks pidas seda 57% ettevõtjatest.
28. Korrupsiooniga on rohkem kokku puutunud Lõuna-Eesti ja Tartumaa (23%) ning Virumaa (22%) ettevõtjad; primaar- (27%) ja kaubandus-teenindussektori ettevõtjad (22%), vähem aga sotsiaal- ja isikuteeninduse ettevõtjad (3%).

Avaliku sektori töötajad käituvad korruptiivses olukorras kõige ausamalt, elanikud kõige ebaausamalt.

29. 44% Eesti elanikest pakuks ametnikule raha või vastuteenet, et pääseda karistusest (nt liikluseeskirjade rikkumine) või kiirendada ametlikku asjaajamist. Nende hulgas on rohkem mehi (50%), mitte-eestlasi (57%) ja Virumaa (53%) ning Lääne-Eesti (46%) vastajaid.
30. 12% avaliku sektori töötajatest otsustaks sellise projekti kasuks, mille eest ta saaks puhkuseeisi soojale maale. Nende hulgas on rohkem poliitilises ametnikkonnas (19% otsustaks projekti kasuks) ja omavalitsustes töötavad inimesi (15%), vähem õiguskaitseasutustes töötavaid inimesi (9%).
31. 34% ettevõtjatest pakuks ametnikule soodustust, et võita riigihange. Seda teeksid pigem primaar- ja kaubandus-teenindussektori ettevõtjad (56% ja 43%), mehed (36%) ning mitte-eestlased (51%). Samuti on korrupsioonile rohkem vastuvõtlikud nooremad ettevõtjad.

Korrupsioonist teatatakse väga vähe, kuna inimesed arvavad, et seda oleks raske tõestada ning ei taheta lisaprobleeme tekitada.

32. Õiguskaitseasutustele teatas korrupsioonist vaid 1% elanikest, 5% avaliku sektori töötajatest ning 1% ettevõtjatest, kes on ise korrupsiooniga kokku puutunud.
33. Korrupsioonist mitteteatamise kõige sagedasemaks põhjuseks tuuakse see, et korrupsiooni oleks raske tõestada, samuti ei taheta kellelegi lisaprobleeme tekitada.

Korrupsiooni leviku tajumine ning institutsioonide usaldusväärsus on omavahel seotud.

34. Mida vähem inimesed usaldavad riigivõimu institutsioone, seda ulatuslikumaks nad peavad korrupsiooni.
35. Seos on ka vastupidine: kokkupuude korrupsiooniga vähendab institutsioonide usaldusväärsusust.
36. Korrupsiooniga kokku puutunud inimesed peavad seda ka rohkem levinuks.

⁵⁶ Siin ei ole arvestatud kokkupuudet altkäemaksuga, mida käsitlesid eelmised punktid.

SUMMARY

Corruption is considered a problem by almost three-fourths of the population of Estonia and one-fourth of entrepreneurs.

1. The number of people who find that corruption is a problem has grown to 67% of the people of Estonia.
2. Corruption is considered a serious problem by the people of Southern and Western Estonia, less educated people, older people and people with lower income.
3. Entrepreneurs do not consider corruption to be any significant obstacle to business (27%). The entrepreneurs who have come across corruption themselves consider it a serious obstacle to business.
4. Corruption is considered a serious problem by the executives of foreign-capital companies.
5. It is generally thought that Estonian officials are competent and do their work well (68%) and are polite and considerate (72%). The evaluation of officials has improved.

Employees of the public sector are less tolerant of corruption. Estonians are also less tolerant of corruption in comparison with other nationalities.

6. The attitudes towards corruption have become stricter over the last couple of years.
7. Employees of the public sector are stricter than the population and employees upon determining corruption – they consider the listed activities more often as corruption than other surveyed groups.
8. Employees of state agencies, inspectorates and employees of administrative authorities define corruption less strictly among the employees of the public sector.
9. Estonians, less educated people and the people of Tallinn are less tolerant of corruption.
10. The people of Tallinn stand out among others both in terms of defining as well as accepting corruption – they define corruption more strictly and also accept it less.

Corruption is considered to be more widespread in Tallinn.

11. The entrepreneurs of Tallinn as well as employees of the public sector whose workplace is located in Tallinn consider corruption to be more widespread.
12. Employees of law enforcement agencies and political officials consider corruption somewhat more widespread. According to them, bribery related to pecuniary penalties and favourable decisions is more widespread.
13. In comparison with others women, non-Estonians and Southern Estonians find that bribery is more widespread in finding a job.
14. Entrepreneurs believe that corruption is more widespread in relationships between the state and entrepreneurs than in relationships between the local authorities and entrepreneurs. This tendency applies to all areas except to the entrepreneurs of Tallinn where the estimates of the spread of corruption were high regardless of whether it was the local or state level. The entrepreneurs whose employees had behaved corruptly consider corruption to be more widespread in general.

3% of the people of Estonia and 12% of entrepreneurs have given a bribe. 15% of the entrepreneurs claim that they have been asked for a bribe.

15. Only 3% of people have personally given a bribe to officials and 5% have brought a present over the last year. 12% of people know someone who have given a bribe or made a present to an official.
16. A bribe has been asked⁵⁷ the most frequently upon applying for driver's licenses, registration of vehicles and roadworthiness tests (19%). The other most frequent events are bribes asked by doctors, the police and bribes asked in schools or nursery schools. In all these occasions a bribe has been expected from over 10% of the respondents.
17. A bribe has been asked more frequently from men, younger people, non-Estonians and residents of Southern Estonia and Ida-Viru and Lääne-Viru Counties. The people of Southern Estonia considered bribery more widespread and also considered it the biggest problem.
18. The people of Ida-Viru and Lääne-Viru Counties have a higher risk of being asked for a bribe upon getting a driver's license, registration of a vehicle or roadworthiness test (44%) and communicating with doctors (30%). The people of Tallinn stand out due to the fact that they have been asked for a bribe more frequently when communicating with the school, university or nursery school (20%). The people of Southern Estonia noted that they were asked for a bribe more often by the police (21%), upon crossing the state border (22%) and upon communication with the local authority (17%).⁵⁸
19. 12% of entrepreneurs gave a bribe or made a present to officials over the last year. The share of the entrepreneurs who have given a bribe to a local authority was 8%.
20. A bribe has been asked from 15% of entrepreneurs. Over the last year a bribe has been asked upon registration of a vehicle or roadworthiness test (6%). In terms of frequency it is followed by situations where a bribe is asked in connection with a pecuniary penalty and state supervision (5%).
21. Entrepreneurs in Tallinn (18%) and the primary sector (27%) are more likely to give a bribe.⁵⁹ The entrepreneurs of Tallinn considered corruption to be more widespread than others. Entrepreneurs operating in the field of social and personal service have given a bribe the least often (0%).⁶⁰

10% of entrepreneurs have spent over EEK 5,000 on bribes.

22. 4% of people who have had experiences with bribery have spent over EEK 1,000 on bribes.
23. 10% of entrepreneurs who have had experiences with bribery have spent over EEK 5,000 on bribes.

⁵⁷ "Asked" does not mean that this request would certainly have been granted. The results of the survey express the overall tendency that whether a bribe, present or favour has been asked and whether a company has given it lately are statistically considerably related.

⁵⁸ NB! Only a few people from Southern Estonia (35) responded to this question and therefore one must be cautious upon interpreting the results.

⁵⁹ It may also mean that they have been the most honest in their replies. It cannot be concluded that they are the most corrupt.

⁶⁰ None of the 29 entrepreneurs had given a bribe.

14% of the population, 20% of entrepreneurs and 4% of public sector employees have experienced some form of corruption.⁶¹

24. 4% of the public sector employees have experienced corruption and 17% of public sector respondents know colleagues who have experienced corruption.
25. 14% of the people of Estonia have personally experienced various forms of corruption over the last year. People were given the opportunity to specify the areas in connection with which they have had corruptive experiences – the most frequent example quoted was that of giving an “envelope” to a doctor.
26. People of Western Estonia and Ida-Viru and Lääne-Viru Counties as well as younger people have experienced corruption more often.
27. 20% of entrepreneurs have had experienced some form of corruption. 11% of entrepreneurs have given an official a gift. 57% of the entrepreneurs considered it a bribe.
28. Entrepreneurs of Southern Estonia and Tartu County (23%) and Ida-Viru and Lääne-Viru Counties (22%); entrepreneurs of the primary (27%) and trade/service sector (22%) have come across corruption the most, while entrepreneurs of social and personal service have come across corruption the least (3%).

In a corruptive situation the employees of the public sector would behave in the most honest manner, while the population would behave in the most dishonest manner.

29. 44% of the people of Estonia would offer an official money or a favour in order to escape a punishment (e.g. road traffic offence) or to speed up official proceedings. They include more men (50%), non-Estonians (57%) and respondents from Ida-Viru and Lääne-Viru Counties (53%) and Western Estonia (46%).
30. 12% of the public sector employees would decide in favour of a project for which they would receive a trip to a warm country. They include more people working among political officials (19% decided for the project) and people working in local authorities (15%) and less people working in law enforcement agencies (9%).
31. 34% of entrepreneurs would offer an official a favour in order to win a public tendering procedure. Entrepreneurs of the primary and trade/service sector (56% and 43%), men (36%) and non-Estonians (51%) would be more likely to do so. Younger entrepreneurs are also more prone to corruption.

People know very little of corruption, because they believe that it would be very difficult to prove and do not want to create further problems.

32. Only 1% of the population, 5% of the public sector employees and 1% of the entrepreneurs who have personally experienced corruption notified law enforcement agencies thereof.
33. The most frequent cause of not notifying of corruption is that it would be difficult to prove that it was corruption. They also do not want to cause any additional problems to others.

⁶¹ This does not include bribery experiences discussed in the sections above.

Perception of the spread of corruption and the reliability of state institutions are related phenomena.

34. The less people trust state institutions, the more widespread they consider corruption.
35. The connection also works vice versa: experiences of corruption reduce the reliability of the institutions.
36. The people who have come across corruption themselves also consider it more widespread.

Trükis avaldamata ja küljendamata versioon

KASUTATUD KIRJANDUS

Anderson, C.J; Tverdova; Y.V. 2003. Corruptin, Political Allegiances, and Attitudes Toward Government in Contemporary Democracies. *American Journal of Political Science*, Vol 47, No 1, January: 91–109

Guerrero, M.A; Rodríguez-Oreggia, E. 2005. On the individual decisions to commit corruption: A methodological complement. *Journal of Economic Behavior & Organization*, Vol. xxx (2006) xxx–xxx (article in press)

Justiitsministeerium. 2007. Kuritegevus Eestis 2006. Tallinn

Justiitsministeerium. 2005. Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring, 2004. Tallinn

Van Dijk, J; Mancin, R; Van Kesteren, J *et al.* 2005. The Burden of Crime in the EU. Resrach Report: A Comparative Analysis of the European Crime and Safety Survey 2005

Trükis avaldamata ja küljendamata versioon

LISA 1. REGRESSIOONIMUDELID

Lisa 1.1. Elanike küsimustiku regressioonimudelid

Taustagrupid sulgudes, kõigil v.a kohtute usaldusväarsuse küsimus on välja jäetud „ei oska öelda” vastanud inimesed.

*** p<0.01

** p<0.05

* p<0.1

Tabel 1. Korruptsiooni defineerimise indeks, korruptsiooni aktsepteerimise indeks, altkäemaksu tunnetusliku leviku indeks, altkäemaksu soovimise indeks ja korruptsiooniga kokkupuudete arv. Lineaarse regressiooni mudelid

	KDI	KAI	ATLI	Altkäemaksu soovimise indeks	Kokkupuudete arv
	b ⁶²	b	b	b	b
Naine	0.03	0.02	-0.02	-0.36**	-0.08
Vanus	-0.01*	0.00	-0.01	-0.01**	-0.03***
Keskharidus (taust alla kesk)	0.16*	-0.12	0.49**	-0.47**	0.76***
Kutseharidus	0.02	-0.28***	0.25	-0.19	0.65**
Kõrgharidus	0.04	-0.20	0.14	-0.16	0.94***
Eestlane	-0.18**	0.28***	-0.03	-0.55***	0.13
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.00	0.02**	0.00	0.00	-0.01
Viru (taust Tallinn)	0.12	-0.42***	-0.36	0.33	0.76***
Harju, Rapla, Järva	0.28***	-0.12	-0.19	-0.09	0.22
Lääne-Eesti	0.10	-0.64***	-0.25	-0.26	1.50***
Tartu ja Jõgeva	0.11	-0.21*	-0.41	-0.19	0.28
Lõuna-Eesti	0.22*	-0.20	0.12	0.84***	0.11
Küla (taust kõik muud asulad)	-0.19**	0.18*	0.11	0.30	0.00
Töandja (taust avaliku sektori palgatöötaja)	0.00	-0.21	-0.26	0.07	-0.07
Erasektori palgatöötaja	0.02	-0.15	-0.02	0.14	0.45*
Pensionär	0.06	0.04	-0.54*	-0.11	0.37
Õpilane või üliõpilane	0.09*	-0.11	-0.48	-0.57*	0.51
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	0.05	-0.01	-0.35	1.39***	-0.46
Jälgib uudiseid iga päev	-0.24*	0.02	0.33	-0.13	0.33
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.19	0.10	0.36	0.05	-0.26
Majanduslik heaolu parem kui 5a tagasi	-0.14**	0.10	0.16	-0.16	0.26
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.04	0.00	-0.03	-0.14	-0.62***
Politiitkud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.15**	-0.16**	-0.26	0.16	-0.25
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.04	0.09	0.09	0.06	-0.22
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.00	-0.02	-0.31*	-0.21	-0.24
On maksnud või toonud kingi	-0.20*	-0.15	-0.21	0.48*	1.77***
Vabaliige	2.34***	2.90***	3.07***	2.20***	1.78***
R ²	0.125	0.150	0.077	0.235	0.252
N	475	473	478	478	478

Tabel 2. Korruptsiooni defineerimine üksikute korruptsioonivormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid nõustumisele (täiesti või pigem nõustub; taustaks pigem ei ja üldse ei), et tegemist on korruptsiooniga

	Kui ametnik võtab kingituse...	Kui ettevõtja teeb erakonnale annetuse ...	Kui hangetega tegelev ametnik ...
	b	b	b
Vanus	0.02	0.03**	0.00
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.00	0.02	-0.04
Naine	0.28	-0.48	-0.13
Mees (taust)			
Alla keskhariduse	0.70**	-0.73	0.64*

⁶² „b” tähistab standardiseerimata regressioonikordajat.

Keskharidus	0.09	-0.92**	-0.27
Kutseharidus	0.41	-0.41	0.01
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	0.38	1.09***	-0.01
Muu rahvus (taust)			
Viru	0.04	0.07	-0.88***
Harju, Rapla, Järva	-0.28	-0.54	-0.36
Lääne-Eesti	-0.37	-0.53	-0.01
Tartu ja Jõgeva	-0.03	0.18	0.05
Lõuna-Eesti	-0.31	-1.06**	-0.45
Tallinn (taust)			
Küla	0.31	-0.16	0.30
Muu asula/linn (taust)			
Tööandja	0.44	-0.01	-0.34
Erasektori palgatöötaja	-0.23	0.02	-0.66**
Pensionär	-0.62	0.47	-0.39
Õpilane või üliõpilane	-1.03**	1.22**	-1.56***
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	-0.29	0.17	0.13
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	1.60**	-1.18	1.10**
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	1.83**	-0.91	0.54
Ei jälgid uudiseid mitu korda nädalas (taust)			
Majanduslik heaolu parem kui 5a tagasi	0.02	0.52*	0.45*
Majanduslik heaolu pole parem kui 5a tagasi (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.35	-0.09	-0.44
Ei usalda politseid (taust)			
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.03	-0.67**	-0.35
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.52**	-0.09	-0.09
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.27	0.45	-0.18
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
On maksnud või toonud kingi	0.47	1.01	0.29
Pole maksnud või toonud kingi (taust)			
Vabaliige	-3.09***	1.16	0.71
Nagelkerke R ²	0.140	0.199	0.183
Hii-ruut-staatistik	51.9***	60.9***	66.5***
N	471	462	459

Tabel 3. Korrupsiooni aktsepteerimine üksikute korrupsiooni vormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid situatsiooni aktsepteerimisele (täiesti või pigem aktsepteerin; taustaks pigem ei ja üldse ei aktsepteeri)

	Ettevõtja pakub reisi ...	Ametnik kasutab ametiautot ...	Ettevõtja helistab ... ametnikule...	Haige pääseb operatsioonile ...	Ametnik lubab mõjutada ...
	b	b	b	b	b
Vanus	0.00	0.01	-0.02	0.01	0.00
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.02	-0.04	0.00	-0.02	-0.07
Naine	-0.16	-0.24	0.37*	0.36	-0.11
Mees (taust)					
Alla keskhariduse	0.06	-1.16***	-0.91**	-0.34	-0.56
Keskharidus	0.34	0.14	-0.87***	-0.41	0.51
Kutseharidus	0.87**	0.44	-0.07	-0.13	0.95**
Kõrgharidus (taust)					
Eestlane	-0.90***	-0.05	-0.63**	-0.93***	-1.22***
Muu rahvus (taust)					
Viru	1.28***	1.88***	1.45***	0.19	0.64
Harju, Rapla, Järva	0.38	-0.07	0.68**	0.60	0.63
Lääne-Eesti	1.76***	1.61***	1.38***	0.97**	1.33***
Tartu ja Jõgeva	0.98**	0.70**	0.23	0.30	0.75*
Lõuna-Eesti	-1.08	0.02	1.28***	0.11	0.98**
Tallinn (taust)					

Küla	-0.80**	-0.56*	-0.89***	-0.15	-0.38
Muu asula/linn (taust)					
Tööandja	0.99*	0.68	0.20	0.25	0.92*
Erasektori palgatöötaja	0.53	0.34	0.30	0.02	0.71**
Pensionär	0.67	-0.40	0.46	-0.28	0.46
Õpilane või üliõpilane	0.42	1.23***	-0.09	-0.10	0.09
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	0.31	0.20	-0.57	-0.32	0.70
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)					
Jälgib uudiseid iga päev	-0.38	-0.88*	-0.30	-0.68	0.38
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.63	-0.74	-0.49	-0.78	-0.02
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)					
Majanduslik heaolu parem kui 5a tagasi	-0.29	-0.16	0.14	-0.34	-0.60**
Majanduslik heaolu pole parem kui 5a tagasi (taust)					
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.32	-0.09	-0.08	0.04	-0.12
Ei usalda politseid (taust)					
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.16	0.62**	0.54**	0.26	0.74***
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)					
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.63**	0.20	0.06	0.50**	0.29
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)					
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.49	0.06	-0.10	0.32	-0.16
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)					
On maksnud või toonud kingi	0.19	0.03	0.37	0.39	0.70
Pole maksnud või toonud kingi (taust)					
Vabaliige	-2.10*	-0.41	1.08	-0.47	-1.04
Nagelkerke R ²	0.240	0.27	0.181	0.129	0.250
Hii-ruut-statistik	74.2***	103.6***	64.9***	43.6**	82.6***
N	459	462	447	457	440

Tabel 4. Altkäemaksu tunnetuslik levik üksikute korrupsiooni vormide kaupa. Logistilise regressiooni mudel atlkäemaksu leviku hinnangule

	... trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks	... seaduste muutmiseks	... ametlike protsesside kiirendamiseks	... töökoha saamiseks	... soodsateks otsusteks	... riigihanke saamiseks
	b	b	b	b	b	b
Vanus	-0.02	-0.01	0.00	0.01	0.00	-0.02
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.00	-0.03	0.04	-0.06*	0.02	-0.01
Naine	0.34	0.13	-0.22	0.56**	0.02	-0.68***
Mees (taust)						
Alla keskhariduse	0.72*	-0.42	-0.10	-0.12	0.06	-0.71**
Keskharidus	0.39	0.85*	0.46	0.37	0.31	-0.33
Kutseharidus	0.09	0.49	0.10	0.07	0.17	-0.02
Kõrgharidus (taust)						
Eestlane	0.04	0.98**	-0.21	-0.75***	0.09	0.27
Muu rahvus (taust)						
Viru	-0.68**	-1.11**	-0.37	0.29	0.50	-0.75**
Harju, Rapla, Järva	0.07	-0.08	-0.09	0.57*	-0.31	-0.69**
Lääne-Eesti	0.76*	-0.31	0.42	0.00	-0.96**	-0.88**
Tartu ja Jõgeva	0.18	-0.50	-0.57*	0.61*	-0.50	-1.08***
Lõuna-Eesti	0.62	-0.59	0.20	1.04***	-0.24	-0.41
Tallinn (taust)						
Küla	0.53	0.06	0.23	-0.17	0.06	-0.01
Muu asula/linn (taust)						
Tööandja	-0.45	0.98*	-0.86*	0.33	0.02	-0.86*
Erasektori palgatöötaja	0.75**	-0.11	-0.32	0.05	-0.11	-0.26
Pensionär	-0.54	0.26	-0.74*	-0.50	-0.19	-0.69*
Õpilane või üliõpilane	-0.06	-2.04**	0.32	0.08	-0.89*	-0.98**
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	0.13	-0.60	-0.17	-0.18	-0.36	-0.74
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)						
Jälgib uudiseid iga päev	1.01*	-0.10	-0.84	1.20*	0.23	0.08

Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	0.85	0.54	-1.21**	0.94	0.53	0.19
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)						
Majanduslik heaolu parem kui 5 aastat tagasi	0.04	-0.52*	0.09	-0.12	0.56**	0.44*
Majanduslik heaolu pole parem kui 5 aastat tagasi (taust)						
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.34	-0.43	0.16	0.11	-0.38	0.28
Ei usalda politseid (taust)						
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.03	-0.04	-0.58***	-0.15	-0.36	-0.15
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)						
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.13	0.26	-0.27	-0.14	-0.22	-0.14
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)						
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.31	-0.52*	-0.34	-0.41*	-0.27	-0.13
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)						
On maksnud või toonud kingi	-0.41	0.27	-0.19	-0.84*	-0.29	0.07
Pole maksnud või toonud kingi (taust)						
Vabaliige	0.17	-1.16	1.68**	-1.33	-0.06	1.73**
Nagelkerke R ²	0.180	0.187	0.129	0.148	0.130	0.177
Hii-ruut-statistik	63.0***	54.1***	48.5***	55.3***	48.7***	67.8***
N	478	478	478	478	478	478

Tabel 5. Elanike kokkupuude korrupsiooniga üksikute korrupsiooni vormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid tõenäosusele olla kokku puutunud ametniku altkäemaksusooviga (tõenäosuse vastu, et vastava teenusega on kokku puutunud, kuid altkäemaksusooviga mitte)

	Juhiloa saamisel, sõiduki registreerimisel, tehnõulevaatusel	Arstidega suheldes
	b	b
Vanus	-0.04*	0.00
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.06	0.03
Naine	-0.94**	-0.64*
Mees (taust)		
Alla keskhariiduse	0.30	-0.44
Keskharidus	-0.55	-0.18
Kutseharidus	-0.20	0.44
Kõrgharidus (taust)		
Eestlane	-1.44***	-1.41***
Muu rahvus (taust)		
Viru	2.06***	0.45
Harju, Rapla, Järva	-0.93	-0.17
Lääne-Eesti	-0.93	-1.12
Tartu ja Jõgeva	-1.25	-0.62
Lõuna-Eesti	-0.08	0.37
Tallinn (taust)		
Küla	2.21***	0.80*
Muu asula/linn (taust)		
Tööandja	-0.56	0.52
Erasektori palgatöötaja	0.25	1.02**
Pensionär	-0.44	0.46
Õpilane või üliõpilane	0.42	0.10
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	1.57**	1.51**
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)		
Jälgib uudiseid iga päev	-0.36	-0.33
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.51	-0.61
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)		
Majanduslik heaolu parem kui 5 aastat tagasi	-0.42	0.14
Majanduslik heaolu pole parem kui 5 aastat tagasi (taust)		
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	1.42**	-0.34
Ei usalda politseid (taust)		
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.46	-0.07

Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)		
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.66	-0.29
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)		
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärased	-0.19	-0.46
Enamik inimesi pole usaldusväärased (taust)		
On maksnud või toonud kingi	2.31***	1.37**
Pole maksnud või toonud kingi (taust)		
Vabaliige	-0.90	-0.98
Nagelkerke R2	0.433	0.237
Hii-ruut-statistik	100.3***	57.7***
N	314	398

Tabel 6. Elanike korrupsiooniga kokkupuute erinevad olukorrad (1). Üksikute situatsioonidega kokkupuute logistilise regressiooni mudelid (tõenäosus olla kokku puutunud tõenäosuse vastu mitte olla kokku puutunud)

	erakond lubab teha soodsa otsuse	tänu tutvustele ametnikuga saadakse ...	ametnik jätab trahvi tegemata	ametnik tellib ...
	b	b	b	b
Vanus	-0.04**	-0.02	-0.02*	-0.05***
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.03	-0.01	0.03	-0.02
Naine	-0.17	0.02	-0.01	0.13
Mees (taust)				
Alla keskhariduse	-1.92***	-1.28***	-0.10	-1.29**
Keskharidus	-0.16	-0.93**	0.66	0.18
Kutseharidus	-0.65	-0.52	0.30	0.14
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	0.04	0.38	-0.30	0.71*
Muu rahvus (taust)				
Viru	0.86	1.07***	0.88**	0.56
Harju, Rapla, Järva	0.49	0.18	0.33	0.50
Lääne-Eesti	1.03*	1.19***	1.33***	1.68***
Tartu ja Jõgeva	0.29	-0.32	0.47	0.53
Lõuna-Eesti	-1.14	1.07**	-0.74	0.54
Tallinn (taust)				
Küla	1.13***	-0.61*	-0.08	0.27
Muu asula/linn (taust)				
Tööandja	0.93	0.24	-0.41	0.66
Erasektori palgatöötaja	0.51	0.87***	0.53	-0.01
Pensionär	1.12	0.00	0.01	0.60
Õpilane või üliõpilane	1.23*	0.48	0.33	0.53
Töötu, kodune või lapsehoolduspunkuse	-0.87	-0.43	0.74	-1.84*
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)				
Jälgib uudiseid iga päev	2.53**	-0.27	2.14*	-0.66
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	0.83	-0.36	2.22*	-2.19***
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)				
Majanduslik heaolu parem kui 5 aastat tagasi	-0.24	0.57**	0.09	-0.09
Majanduslik heaolu pole parem kui 5 aastat tagasi (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.54	-0.87***	-0.77**	-0.54
Ei usalda politseid (taust)				
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.57	-0.52*	-0.03	-0.25
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.42	-0.21	0.34	0.23
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärased	-0.21	-0.45*	0.13	-0.32
Enamik inimesi pole usaldusväärased (taust)				
On maksnud või toonud kingi	0.91	1.14**	1.31***	0.61
Pole maksnud või toonud kingi (taust)				
Vabaliige	-3.21**	0.29	-3.62**	0.37
Nagelkerke R ²	0.248	0.248	0.244	0.277
Hii-ruut-statistik	64.1***	87.7***	75.8***	84.6***
N	478	478	478	478

Tabel 7. Elanike korrupsiooniga kokkupuute erinevad olukorrad (2). Üksikute situatsioonidega kokkupuute logistilise regressiooni mudelid (tõenäosus olla kokku puutunud tõenäosuse vastu mitte olla kokku puutunud)

	ametnik osutab teenust ...	ametnikule viiakse kingitus	ametnik kasutab infot isiklikes huvides
	b	b	b
Vanus	-0.03**	-0.04***	-0.03*
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.03	-0.02	0.02
Naine	-0.59**	0.06	-0.42
Mees (taust)			
Alla keskhariduse	-0.89**	-1.67***	-1.35**
Keskharidus	-0.47	-0.25	-0.40
Kutseharidus	-0.46	-0.10	-0.30
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	-0.05	0.27	-0.09
Muu rahvus (taust)			
Viru	1.33***	0.35	0.91**
Harju, Rapla, Järva	0.49	0.08	0.36
Lääne-Eesti	1.67***	0.91**	1.56***
Tartu ja Jõgeva	0.77*	0.44	0.62
Lõuna-Eesti	0.53	-0.58	-0.02
Tallinn (taust)			
Küla	0.20	0.04	0.18
Muu asula/linn (taust)			
Tööandja	-0.56	-0.64	-0.66
Erasektori palgatöötaja	0.50	0.42	-0.03
Pensionär	-0.13	0.81*	0.15
Õpilane või üliõpilane	0.41	0.72	0.09
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	-1.10	-0.24	-2.21**
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-0.21	-0.36	0.29
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.82	-1.01*	-0.22
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)			
Majanduslik heaolu parem kui 5 aastat tagasi	0.69**	0.36	0.43
Majanduslik heaolu pole parem kui 5 aastat tagasi (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.02	-0.44	-0.96***
Ei usalda politseid (taust)			
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.16	-0.02	-0.98**
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	1.13***	-0.30	0.23
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.33	-0.17	-0.16
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
On maksnud või toonud kingi	1.62***	2.91***	0.73
Pole maksnud või toonud kingi (taust)			
Vabaliige	-0.58	1.10	-0.10
Nagelkerke R ²	0.269	0.298	0.244
Hii-ruut-statisistik	93.3***	113.0***	75.9***
N	478	478	478

Tabel 8. Elanike korrupsioonis osalemine ja altkäemaksu pakkumine. Logistilise regressiooni mudelid

	Isiklik osalemine	Altkäemaksu pakkumine
	b	b
Vanus	-0.02	-0.01
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.08	0.04
Naine	0.05	-0.55**
Mees (taust)		
Alla keskhariduse	-1.46**	-0.70*
Keskharidus	-0.75	-0.13
Kutseharidus	-0.28	0.35
Kõrgharidus (taust)		
Eestlane	1.48***	-1.02***

Muu rahvus (taust)		
Viru	-0.97	0.62*
Harju, Rapla, Järva	-0.88	0.47
Lääne-Eesti	0.74	0.84**
Tartu ja Jõgeva	-0.24	0.31
Lõuna-Eesti	0.47	0.70*
Tallinn (taust)		
Küla	-0.96	-0.62**
Muu asula/linn (taust)		
Tööandja	1.05	0.45
Erasektori palgatöötaja	1.29***	0.86***
Pensionär	0.49	0.19
Õpilane või üliõpilane	0.90	1.50***
Töötu, kodune või lapsehoolduspuhkusel	1.25*	1.31***
Avaliku sektori palgatöötaja (taust)		
Jälgib uudiseid iga päev	-0.84	-0.65
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.73	-0.33
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)		
Majanduslik heaolu parem kui 5a tagasi	0.47	0.27
Majanduslik heaolu pole parem kui 5a tagasi (taust)		
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.79**	-0.01
Ei usalda politseid (taust)		
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.13	0.12
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)		
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.25	-0.02
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)		
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-1.20***	0.28
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)		
On maksnud või toonud kingi	3.78***	0.92**
Pole maksnud või toonud kingi (taust)		
Vabaliige	-1.39	0.02
Nagelkerke R ²	0.392	0.230
Hii-ruut-statistik	119.9***	90.0***
N	478	478

Tabel 9. Korrupsioonist mitteteatamise põhjused. Logistilise regressiooni mudelid põhjuse nimetamise kohta

	Ei tea, kuhu teatada	Juhtum tühine	Teatamisel pole mõtet	Ei taha lisa-probleeme	Raske tõestada
	b	b	b	b	b
Vanus	0.00	-0.01	-0.03*	0.00	-0.01
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.13*	0.16**	-0.10	0.03	-0.12**
Naine	1.01**	-0.12	-1.26***	-0.75**	0.03
Mees (taust)					
Alla keskhariduse	0.17	-1.15	-0.30	0.31	0.06
Keskharidus	-0.18	-0.27	-0.79	0.55	0.12
Kutseharidus	-0.82	-0.01	0.30	0.56	0.14
Kõrgharidus (taust)					
Eestlane	-0.10	-0.74*	-0.99**	-0.18	0.18
Muu rahvus (taust)					
Küla	-0.05	0.24	-0.02	0.35	0.35
Muu asula/linn (taust)					
Majanduslik heaolu parem kui 5 aastat tagasi	0.13	0.05	0.79	1.33***	0.88**
Majanduslik heaolu pole parem kui 5 aastat tagasi (taust)					
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.52	0.87*	-0.72	-0.33	-0.14
Ei usalda politseid (taust)					
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.01	-1.14**	0.16	0.07	-0.09
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)					
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.21	-0.77*	0.96**	-0.07	0.04
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)					
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.76	-0.49	0.13	-0.62*	0.04
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)					

On maksnud või toonud kingi	-0.86	-0.78	0.15	1.00**	0.19
Pole maksnud või toonud kingi (taust)					
Vabaliige	-1.30	-1.22	1.25	-1.39	-0.18
Nagelkerke R ²	0.149	0.195	0.259	0.181	0.077
Hii-ruut-statistik	18.0	25.6**	35.6***	26.5**	10.8
N	188	188	188	188	188

Lisa 1.2. Avaliku sektori küsimustiku regressioonimudelid

Taustagrupid sulgudes, kõigil v.a kohtute usaldusväarsuse küsimus on välja jäetud „ei oska öelda” vastanud inimesed.

*** p<0.01

** p<0.05

* p<0.1

Tabel 10. Korruptsiooni defineerimise indeks, korruptsiooni aktsepteerimise indeks, altkäemaksu tunnetusliku leviku indeks. Lineaarse regressiooni mudelid

	KDI	KAI	ATLI
	b	b	b
Naine	-0.02	0.10***	-0.09
Vanus	-0.01***	0.00***	-0.01
Kutseharidus (taust kesk või alla selle	0.06	-0.03	0.08
Kõrgharidus	0.08	-0.06	0.06
Eestlane	-0.14**	0.02	-0.30
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	0.00	0.01*	-0.04
Töökoht asub: Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve (taust Tallinn)	0.03	-0.01	-0.45**
Töökoht asub: muu linn	0.08**	0.02	-0.42**
Töökoht asub: maapiirkond	0.11**	0.00	-0.16
Asutuse tüüp riik2 (taust riik1) ⁶³	0.00	-0.02	0.09
Asutuse tüüp õiguskaitse	-0.07	0.16***	0.40*
Poliitiline ametnikkond	-0.07	-0.02	0.45
Asutuse tüüp KOV	-0.04	0.10*	-0.03
Tööleasumine kuni 1 aastat tagasi (taust üle 15a)	-0.04	0.06	0.39
Tööleasumine 1–5 aastat tagasi	-0.13**	0.13**	-0.15
Tööleasumine 6–10 aastat tagasi	-0.13**	0.11**	-0.33
Tööleasumine 10–15 aastat tagasi	-0.12**	0.04	-0.10
Palga ja lisatasudega rahul	-0.04	0.01	-0.06
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.03	0.02	-0.11
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.01	0.06*	-0.25*
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.07**	0.06*	-0.19
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.10***	0.00	-0.06
Jälgib uudiseid iga päev	-0.54***	0.53***	-0.09
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-0.37**	0.50***	-0.31
Ise kokku puutunud korruptsiooniga aasta jooksul	-0.07	-0.26***	0.05
Vabaliige	2.60***	2.39***	2.99***
R ²	0.095	0.084	0.176
N	1121	1122	283

Tabel 11. Korruptsiooni defineerimine üksikute korruptsiooni vormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid nõustumisele (täiesti või pigem nõustub; taustaks pigem ei ja üldse ei), et tegemist on korruptsiooniga

	Kui ametnik võtab vastu kingituse...	Kui hangetega tegelev ametnik tellib ...
	b	b
Vanus	0.04***	0.01
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.05	0.06

⁶³ Riik 1 viitab I grupile (riigi keskasutused) avaliku sektori valimis ning riik 2 II grupile (riigiasutused ja haldusala asutused).

Naine	-0.05	0.10
Mees (taust)		
Keskharidus (või alla selle)	0.55*	0.49
Kutseharidus	0.21	-0.44**
Kõrgharidus (taust)		
Eestlane	0.14	0.30
Muu rahvus (taust)		
Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	-0.02	-0.12
Muu linn	-0.13	-0.17
Maapiirkond	-0.36	-0.41
Tallinn (taust)		
Riik 2	-0.13	-0.38
Õiguskaitse	0.31	0.10
Poliitiline ametnikkond	0.26	-0.39
KOV	-0.11	-0.03
Riik 1 (taust)		
Tööleasumine alla 1 aasta tagasi	0.07	0.46
Tööleasumine 1–5 aastat tagasi	0.42	1.11***
Tööleasumine 6–10 aastat tagasi	0.61**	1.00***
Tööleasumine 11–15 aastat tagasi	0.47	1.02***
Tööleasumine üle 15 aasta tagasi (taust)		
Rahul palga ja lisatasudega	0.28*	-0.03
Pole rahul palga ja lisatasudega (taust)		
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.40**	0.01
Ei usalda politseid (taust)		
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.01	0.04
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)		
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.43***	0.11
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)		
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.56***	0.42**
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)		
Jälgib uudiseid iga päev	1.22*	2.57***
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	0.70	1.99***
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)		
On ise kokku puutunud korrupsiooniga	-0.46	0.75
Pole ise kokku puutunud korrupsiooniga (taust)		
Vabaliige	-2.20**	-3.00***
Nagelkerke R ²	0.129	0.123
Hii-ruut-statistik	101.4***	80.7***
N	1067	1082

Tabel 12. Korrupsiooni aktsepteerimine üksikute korrupsiooni vormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid situatsiooni aktsepteerimisele (täiesti või pigem aktsepteerin; taustaks pigem ei ja üldse ei aktsepteeri)

	Ametnik kasutab ametiautot	Ettevõtja helistab	Haige pääseb operatsioonile
	b	b	b
Vanus	-0.02***	-0.03***	0.02*
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.03	-0.02	-0.03
Naine	-0.58***	-0.34**	-0.18
Mees (taust)			
Keskharidus (või alla selle)	-0.03	-0.25	-0.16
Kutseharidus	-0.12	-0.17	-0.17
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	0.51	-0.91***	-0.89**
Muu rahvus (taust)			
Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	-0.13	0.01	-0.24
Muu linn	-0.38*	-0.04	-0.18
Maapiirkond	-0.58**	0.24	0.07
Tallinn (taust)			
Riik 2	0.29	-0.27	-0.15
Õiguskaitse	-0.54**	-0.85***	-0.44
Poliitiline ametnikkond	0.21	0.34	-0.05

KOV	-0.18	-0.19	-0.56
Riik 1 (taust)			
Tööleasumine alla 1 aasta tagasi	-0.26	-0.26	0.41
Tööleasumine 1–5 aastat tagasi	-0.30	-0.37	0.02
Tööleasumine 6–10 aastat tagasi	-0.74**	-0.19	0.19
Tööleasumine 11–15 aastat tagasi	-0.30	-0.14	0.63
Tööleasumine üle 15 aasta tagasi (taust)			
Rahul palga ja lisatasudega	0.01	-0.19	0.21
Pole rahul palga ja lisatasudega (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.07	0.02	-0.19
Ei usalda politseid (taust)			
Politiikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.20	-0.28*	-0.32
Politiikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.35**	0.06	-0.27
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.05	0.12	-0.11
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-2.03***	-0.47	-1.71**
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	-1.82**	-0.30	-2.07***
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)			
On ise kokku puutunud korruptsiooniga	0.72*	0.21	1.19***
Pole ise kokku puutunud korruptsiooniga (taust)			
Vabaliige	2.87***	2.60***	0.78
Nagelkerke R ²	0.111	0.085	0.096
Hii-ruut-statistik	85.2***	68.6***	57.1***
N	1090	1095	1090

Tabel 13. Altkäemaksu tunnetuslik levik üksikute korruptsiooni vormide kaupa. . Logistilise regressiooni mudel altkäemaksu leviku hinnangule

	Trahvide ja muude karistuste ärahoidmiseks	Ametlike protsesside kiirendamiseks	Soodsateks otsusteks	Riigihanke saamiseks
	b	b	b	b
Vanus	-0.04**	0.01	-0.02	-0.03*
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.07	-0.17**	0.00	0.05
Naine	-0.27	-0.28	0.46	-0.77**
Mees (taust)				
Keskharidus (või alla selle)	-0.70	0.49	0.67	-0.73
Kutseharidus	1.01**	-0.57	0.34	-0.44
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	0.66	-2.42***	0.19	1.50
Muu rahvus (taust)				
Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	0.34	-0.95*	-0.77*	-0.88
Muu linn	-0.63	-0.60	-0.89**	-1.17**
Maapiirkond	-0.79	-0.34	-0.28	-0.28
Tallinn (taust)				
Riik 2	1.78***	-0.08	0.92	-0.83
Õiguskaitse	4.02***	-1.34***	1.90***	-0.79
Politiiline ametnikkond	1.57*	0.15	1.87**	0.22
KOV	1.30*	0.27	0.85	-0.69
Riik 1 (taust)				
Tööleasumine alla 1 aasta tagasi	-0.24	0.77	0.10	-0.24
Tööleasumine 1–5 aastat tagasi	-0.88	0.64	-0.63	-1.37*
Tööleasumine 6–10 aastat tagasi	-1.37*	0.32	-0.49	-1.55*
Tööleasumine 11–15 aastat tagasi	-0.19	1.02	-0.85	-0.67
Tööleasumine üle 15 aasta tagasi (taust)				
Rahul palga ja lisatasudega	-0.80**	-0.06	-0.05	0.24
Pole rahul palga ja lisatasudega (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.13	0.37	-0.04	-1.12**
Ei usalda politseid (taust)				
Politiikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.59	-0.30	-0.16	-0.51
Politiikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				

Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.37	-0.68**	-0.56*	0.80*
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.79*	-0.38	-0.28	0.45
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
On ise kokku puutunud korrupsiooniga	-0.57	0.34	1.21**	-0.78
Pole ise kokku puutunud korrupsiooniga (taust)				
Vabaliige	0.07	3.71***	-0.51	0.40
Nagelkerke R ²	0.558	0.222	0.239	0.259
Hii-ruut-statistik	153.2***	49.6***	53.2***	50.5***
N	283	283	283	283

Tabel 14. Avaliku sektori töötajate vastuvõtlikkus korrupsioonile. Logistilise regressiooni mudel (otsustaks projekti kasuks)

	Vastuvõtlikkus
	b
Vanus	0.00
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.08*
Naine	0.00
Mees (taust)	
Keskharidus (või alla selle)	0.64**
Kutseharidus	0.43*
Kõrgharidus (taust)	
Eestlane	-0.16
Muu rahvus (taust)	
Tartu, Pärnu, Narva, Kohtla-Järve	-0.21
Muu linn	-0.23
Maapiirkond	-0.23
Tallinn (taust)	
Riik 2	-0.06
Õiguskaitse	-0.57*
Poliitiline ametnikkond	0.48
KOV	0.35
Riik 1 (taust)	
Tööleasumine alla 1 aasta tagasi	0.35
Tööleasumine 1–5 aastat tagasi	-0.33
Tööleasumine 6–10 aastat tagasi	0.03
Tööleasumine 11–15 aastat tagasi	0.00
Tööleasumine üle 15 aasta tagasi (taust)	
Rahul palga ja lisatasudega	-0.21
Pole rahul palga ja lisatasudega (taust)	
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.00
Ei usalda politseid (taust)	
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.07
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)	
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.11
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)	
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.14
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)	
Jälgib uudiseid iga päev	0.84
Jälgib uudiseid mitu korda nädalas	0.94
Ei jälgi uudiseid mitu korda nädalas (taust)	
On ise kokku puutunud korrupsiooniga	0.16
Pole ise kokku puutunud korrupsiooniga (taust)	
Vabaliige	-1.49
Nagelkerke R ²	0.063
Hii-ruut-statistik	38.4**
N	1123

Tabel 15. Korrupsioonist teatamine. Logistilise regressiooni mudelid põhjuse nimetamise kohta

	Teatamisel pole mõtet, sest asjaosaliste üle ei mõistetak kohut
--	---

	b
Vanus	0.07***
Pere sissetulek inimese kohta möödunud kuul	-0.17*
Naine	-0.25
Mees (taust)	
Riik 2	-1.59*
Õiguskaitse	-1.40*
Poliitiline ametnikkond	-1.18
KOV	-0.46
Riik 1 (taust)	
Rahul palga ja lisatasudega	0.03
Pole rahul palga ja lisatasudega (taust)	
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.15
Ei usalda politseid (taust)	
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-1.11*
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)	
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.95*
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)	
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.01
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)	
On ise kokku puutunud korruptsiooniga	1.78***
Pole ise kokku puutunud korruptsiooniga (taust)	
Vabaliige	-1.35
Nagelkerke R ²	0.306
Hii-ruut-statistik	34.3***
N	153

Lisa 1.3. Ettevõtjate küsimustiku regressioonimudelid

Taustagrupid sulgudes. Kõigil, v.a kohtute usaldusvärsuse küsimuse puhul, on välja jäetud „ei oska öelda” vastanud inimesed.

*** p<0.01
 ** p<0.05
 * p<0.1

Tabel 16. Korruptsiooni defineerimise indeks, korruptsiooni aktsepteerimise indeks, altkäemaksu tunnetusliku leviku indeks, altkäemaksu soovimise indeks ja korruptsiooniga kokkupuudete arv. Lineaarse regressiooni mudelid

	KDI	KAI	KTLI
	b	b	b
Naine	0.09*	0.03	-0.06
Vanus	0.00	0.00	0.00
Kutseharidus (taust kesk või alla selle)	0.08	-0.10	0.16*
Kõrgharidus	-0.08	0.10	0.00
Eestlane	-0.41***	-0.03	0.09
Piirkond: Põhja-Lääne (taust Tallinn)	0.15**	-0.01	0.21***
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.08	-0.08	0.20**
Piirkond: Viru	-0.13*	-0.09	0.22**
Asukoht: maapiirkond (taust linn)	-0.05	-0.06	0.11
Primaarsektor (taust sekundaar)	-0.06	-0.13	0.05
Kaubandus, teenindus	0.12*	-0.14*	-0.08
Transport, side, finantsvahendus	0.10	-0.07	0.02
Sotsiaal- ja isikuteenindus	0.13	0.06	-0.16
Töötajate arv 0–9	0.04	0.04	0.16**
Käive kuni 250 000 (taust üle 10 miljoni)	-0.08	-0.05	-0.13
Käive 250000–1 000 000	-0.24***	-0.02	-0.11
Käive 1–3 miljonit	-0.27***	0.01	-0.08
Käive 3–10 miljonit	-0.31***	0.01	-0.16*
Ettevõttes on välismaist kapitali	0.03	-0.10	-0.02
Ettevõttes olnud töötaja korruptiivset käitumist	-0.08	-0.12	-0.03

Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.26***	0.06	0.19**
Poliitikut teevad riigi jaoks parima (täiesti või pigem usun)	0.06	-0.19***	0.26***
Kohtud õiglased (alati või sageli)	-0.09*	0.11**	-0.05
Inimesed väga või üsna usaldusväärsed	-0.12**	0.06	0.02
Jälgib uudiseid iga päev	-0.07	0.09	0.13
Töötanud avalikus sektoris	0.06	-0.15**	0.16**
Vabaliige	2.04***	3.26***	1.79***
R ²	0.231	0.106	0.209
N	411	410	396

Tabel 17. Korruptsioonis osalemine. Lineaarse regressiooni mudel

	Korruptsiooniga kokkupuudete arv
	b
Naine	-0.19
Vanus	-0.02**
Kutseharidus (taust kesk või alla selle)	-0.38
Kõrgharidus	-0.11
Eestlane	0.43
Piirkond: Põhja-Lääne (taust Tallinn)	-0.23
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.02
Piirkond: Viru	0.09
Asukoht: maapiirkond (taust linn)	0.40
Primaarsektor (taust sekundaar)	0.84*
Kaubandus, teenindus	1.04***
Transport, side, finantsvahendus	0.53*
Sotsiaal- ja isikuteenindus	0.16
Töötajate arv 0–9	-0.59**
Käive kuni 250 000 (taust üle 10 miljoni)	1.12**
Käive 250 000–1 000 000	0.84**
Käive 1–3 miljonit	1.15***
Käive 3–10 miljonit	0.65*
Ettevõttes on välismaist kapitali	-0.11
Ettevõttes olnud töötaja korruptiivset käitumist	2.01***
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.49*
Poliitikut teevad riigi jaoks parima (täiesti või pigem usun)	-0.13
Kohtud õiglased (alati või sageli)	0.18
Inimesed väga või üsna usaldusväärsed	0.27
Jälgib uudiseid iga päev	-0.32
Töötanud avalikus sektoris	0.56**
Vabaliige	1.67**
R ²	0.185
N	411

Tabel 18. Ettevõtluse takistused. Logistilise regressiooni mudelid (vastustele väga või üsna tõsine takistus)

	Liiga bürookraatlik asjaajamine	Ametnike äraostetavus	Poliitikute äraostetavus
	b	b	b
Vanus	0.00	-0.05***	-0.05***
Naine	-0.54**	-0.33	-0.91**
Mees (taust)			
Põhi- või keskharidus	0.81**	-0.52	-0.13
Kutseharidus	-0.10	-0.25	0.15
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	0.74*	-0.08	-0.23
Muu rahvus (taust)			
Piirkond: Tallinn	-0.03	0.38	2.91***
Piirkond: Põhja-Lääne	0.18	0.72	2.65**
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.60	0.84	2.56**
Piirkond: Viru (taust)			
Sektor: primaar	0.17	0.96	1.01
Sektor: kaubandus, teenindus	0.40	0.68	0.57

Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.16	0.41	0.21
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	-0.12	0.39	0.82
Sektor: sekundaar (taust)			
Töötajate arv 0–9	0.22	0.14	-0.72*
Töötajate arv 10 või enam (taust)			
Käive kuni 250 000	0.71	-0.62	0.91
Käive 250 001–1 000 000	-0.74	-0.89	0.75
Käive 1 000 001–3 000 000	-0.28	0.28	0.64
Käive 3 000 001–10 000 000	-0.46	-0.44	0.30
Käive üle 10 miljoni (taust)			
Ettevõtte asukoht: linn	-0.52	0.30	-0.16
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)			
Ettevõttes väliskapitali	-0.16	1.13**	0.70
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)			
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.81*	1.80***	0.37
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.28	0.61*	0.61*
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.57*	-1.03***	-0.64*
Ei usalda politseid (taust)			
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.90***	-0.52*	-0.64**
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.31	-0.88**	0.63
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-0.04	1.62**	1.72**
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)			
Töötanud avalikus sektoris	-0.08	-1.21***	-0.71*
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)			
Vabaliige	0.69	0.04	-3.20*
Nagelkerke R ²	0.208	0.348	0.265
Hii-ruut-statistik	69.2***	102.4***	72.4***
N	410	372	371

Tabel 19. Korruptsiooni defineerimine üksikute korruptsioonivormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid nõustumisele (täiesti või pigem nõustub; taustaks pigem ei ja üldse ei), et tegu on korruptsiooniga kui...

	Ametnik võtab vastu kingituse	Ettevõtja teeb annetuse	Hangetega tegelev ametnik
	b	b	b
Vanus	0.00	0.03	-0.02
Naine	-0.52*	-0.70	-0.29
Mees (taust)			
Põhi- või keskharidus	-1.22***	-0.33	0.20
Kutseharidus	-1.67***	0.05	-0.79**
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	1.54***	2.84***	0.62
Muu rahvus (taust)			
Piirkond: Tallinn	-0.07	-0.07	-1.47**
Piirkond: Põhja-Lääne	-1.09**	-0.97	-1.45**
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.02	0.15	-0.97
Piirkond: Viru (taust)			
Sektor: primaar	-0.09	0.48	0.10
Sektor: kaubandus, teenindus	0.08	-0.38	-1.61***
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.36	-0.71	-1.90***
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.17	-2.77**	-1.48*
Sektor: sekundaar (taust)			
Töötajate arv 0–9	-0.33	-2.60*	-0.09
Töötajate arv 10 või enam (taust)			
Käive kuni 250 000	0.51	-0.72	1.46**
Käive 250 001–1 000 000	0.70	2.20	2.03***
Käive 1 000 001–3 000 000	1.60***	0.29	1.70***
Käive 3 000 001–10 000 000	1.45***	0.86	1.46***
Käive üle 10 miljoni (taust)			

Ettevõtte asukoht: linn	-0.35	0.57	1.21***
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)			
Ettevõttes väliskapitali	-0.57	1.97	-0.01
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)			
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.61	-1.77	1.57
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.13	0.70	0.38
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.55	-0.41	-0.67
Ei usalda politseid (taust)			
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.53**	-1.77**	-0.65**
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.40	0.19	0.86**
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-0.52	2.06**	-0.25
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)			
Töötanud avalikus sektoris	-0.55*	-0.45	0.02
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)			
Vabaliige	0.45	1.12	2.59*
Nagelkerke R ²	0.283	0.501	0.265
Hii-ruut-statistik	87.2***	92.1***	68.3***
N	370	401	370

Tabel 20. Korruptsiooni aktsepteerimine üksikute korruptsioonivormide kaupa. Logistilise regressiooni mudelid situatsiooni aktsepteerimisele (täiesti või pigem aktsepteerin; taustaks pigem ei ja üldse ei aktsepteeri)

	Ametiauto kasutamine	Ettevõtja helistab	Haige pääseb operatsioonile
	b	b	b
Vanus	0.01	0.02*	0.03*
Naine	-0.18	0.24	-0.54
Mees (taust)			
Põhi- või keskharidus	-0.15	0.78**	-0.05
Kutseharidus	0.70**	0.29	-0.22
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	0.99**	-0.18	-0.51
Muu rahvus (taust)			
Piirkond: Tallinn	-1.31***	0.17	-0.08
Piirkond: Põhja-Lääne	-2.23***	0.44	0.28
Piirkond: Tartu-Lõuna	-1.17**	0.43	0.07
Piirkond: Viru (taust)			
Sektor: primaar	-0.29	1.45**	1.21*
Sektor: kaubandus, teenindus	-0.59*	0.63*	1.57***
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.31	0.67**	0.54
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.07	0.35	-0.28
Sektor: sekundaar (taust)			
Töötajate arv 0–9	-0.02	-0.44	-0.55
Töötajate arv 10 või enam (taust)			
Käive kuni 250 000	0.78	0.32	-0.30
Käive 250 001–1 000 000	1.01**	-0.80*	0.68
Käive 1 000 001–3 000 000	0.68*	-1.13***	-0.06
Käive 3 000 001–10 000 000	0.67*	-0.94**	0.05
Käive üle 10 miljoni (taust)			
Ettevõtte asukoht: linn	-0.24	-0.19	-0.25
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)			
Ettevõttes väliskapitali	1.43***	0.22	-0.20
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)			
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.43	-0.25	-0.40
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.14	-0.42	-0.39
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.48	0.09	0.85*
Ei usalda politseid (taust)			

Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.49**	0.50**	0.54*
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.79**	0.00	-0.51
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-1.04**	-0.02	0.03
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)			
Töötanud avalikus sektoris	0.22	0.24	0.06
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)			
Vabaliige	0.41	-0.79	-2.44**
Nagelkerke R ²	0.229	0.166	0.178
Hii-ruut-statistik	73.8***	52.5***	47.3***
N	396	396	371

Tabel 21. Korruptsiooni leviku ulatus suhetes riigiga. Logistilise regressiooni mudel korruptsiooni leviku hinnangule (laialt või üsna levinud kõigi teiste kategooriate taustal kaasa arvatud ei oska öelda)

	Altkäemaks või pistis	Soodustuste ostmine	Riigivara...	Petmine riigihangetel
	b	b	b	b
Vanus	0.03***	0.02	0.01	0.04***
Naine	-0.18	-0.14	-0.07	0.05
Mees (taust)				
Põhi- või keskharidus	0.46	0.28	1.25***	0.51
Kutseharidus	-0.10	-1.08***	0.30	-0.45
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	-0.56	0.09	-1.31***	1.22***
Muu rahvus (taust)				
Piirkond: Tallinn	1.16***	0.03	1.33***	0.78*
Piirkond: Põhja-Lääne	0.29	-0.30	0.95**	-0.08
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.48	0.14	0.73	0.33
Piirkond: Viru (taust)				
Sektor: primaar	0.19	-0.31	0.57	-0.27
Sektor: kaubandus, teenindus	0.44	0.48	-0.38	1.06***
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.20	-0.17	-0.69**	0.76**
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.46	0.28	0.32	2.17***
Sektor: sekundaar (taust)				
Töötajate arv 0–9	-0.05	0.03	-0.12	0.18
Töötajate arv 10 või enam (taust)				
Käive kuni 250 000	-0.57	-0.25	-0.63	-0.50
Käive 250 001–1 000 000	-0.50	-0.20	-0.02	-0.62
Käive 1 000 001–3 000 000	0.11	0.18	-0.07	-0.74*
Käive 3 000 001–10 000 000	0.09	-0.03	-0.01	-0.29
Käive üle 10 miljoni (taust)				
Ettevõtte asukoht: linn	-0.51	0.22	-0.14	-0.78**
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)				
Ettevõttes väliskapital	0.08	1.08***	0.66	0.10
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)				
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.77*	0.43	1.06*	0.55
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.46*	0.06	0.74***	-0.04
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.52	-0.64**	-0.64*	-0.77**
Ei usalda politseid (taust)				
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.42*	-1.34***	-0.75***	-0.62***
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.10	0.34	-0.10	-0.04
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
Jälgib uudiseid iga päev	-0.51	-0.85*	-0.37	-0.47
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)				
Töötanud avalikus sektoris	-0.23	-0.12	-0.19	-0.32
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)				
Vabaliige	-0.36	0.29	1.26	-1.10
Nagelkerke R ²	0.150	0.232	0.236	0.193

Hii-ruut-statistik	48.3***	77.3***	78.3***	63.4***
N	411	411	411	411

Tabel 22. Korruptsiooni leviku ulatus suhetes omavalitsusega. Logistilise regressiooni mudel korruptsiooni leviku hinnangule (laialt või üsna levinud kõigi teiste kategooriate taustal kaasa arvatud ei oska öelda)

	Altkäemaks või pistis	Soodustuste ostmise	Kohaliku vara ...	Petmine riigihangetel
	b	b	b	b
Vanus	0.00	0.03**	-0.03**	0.02
Naine	-0.12	0.24	0.06	0.18
Mees (taust)				
Põhi- või keskharidus	0.13	0.16	0.67**	-0.24
Kutseharidus	-0.64*	-1.27***	-0.42	-0.78**
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	-0.89**	-0.90**	-0.47	0.41
Muu rahvus (taust)				
Piirkond: Tallinn	1.66***	1.49***	1.64***	1.28***
Piirkond: Põhja-Lääne	1.00*	1.32**	1.29***	0.60
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.84	1.49**	-0.78	0.10
Piirkond: Viru (taust)				
Sektor: primaar	0.13	0.00	0.01	-0.53
Sektor: kaubandus, teenindus	0.18	0.57	0.43	0.57
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.12	0.16	-0.12	0.69**
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.40	0.68	0.26	2.49***
Sektor: sekundaar (taust)				
Töötajate arv 0–9	0.54*	-0.29	-0.37	0.05
Töötajate arv 10 või enam (taust)				
Käive kuni 250 000	-0.34	0.66	1.05*	-0.31
Käive 250 001–1 000 000	-0.01	0.81	0.67	-0.01
Käive 1 000 001–3 000 000	0.03	-0.01	0.26	-0.01
Käive 3 000 001–10 000 000	0.22	0.16	0.35	0.35
Käive üle 10 miljoni (taust)				
Ettevõtte asukoht: linn	0.31	1.06***	0.39	0.15
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)				
Ettevõttes väliskapitali	-0.37	0.44	0.14	0.20
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)				
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	1.51***	1.10**	2.01***	1.31**
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.02	0.25	0.52*	0.10
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.29	0.14	-0.83**	-0.59*
Ei usalda politseid (taust)				
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.86***	-1.03***	-0.82***	-0.67***
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.02	0.47	-0.51	-0.36
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
Jälgib uudiseid iga päev	-0.11	-0.89*	-0.19	0.07
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)				
Töötanud avalikus sektoris	-0.11	-0.06	-0.74**	-0.30
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)				
Vabaliige	-0.95	-3.09	1.43	-1.35
Nägelkerke R ²	0.219	0.270	0.319	0.265
Hii-ruut-statistik	72.0***	89.9***	111.8***	91.0***
N	411	411	411	411

Tabel 23. Korruptsioonis osalemine. Logistilise regressiooni mudelid

	Maksnud ametnikule	Soovitud altkäemaksu	Osalenud korruptsioonis
	b	b	b
Vanus	-0.04**	-0.01	-0.01

Naine	-1.10**	-1.09***	-1.01***
Mees (taust)			
Põhi- või keskharidus	-0.40	-0.36	0.39
Kutseharidus	-1.98***	0.53	-0.03
Kõrgharidus (taust)			
Eestlane	1.19	0.37	0.30
Muu rahvus (taust)			
Piirkond: Tallinn	1.81*	1.71**	0.34
Piirkond: Põhja-Lääne	1.16	0.49	-0.22
Piirkond: Tartu-Lõuna	-0.55	0.26	0.68
Piirkond: Viru (taust)			
Sektor: primaar	3.05***	-0.25	-0.18
Sektor: kaubandus, teenindus	1.17*	-0.25	0.69
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.44	-0.81*	0.13
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	-0.97	-2.14	-1.49
Sektor: sekundaar (taust)			
Töötajate arv 0–9	-0.93*	-0.16	-0.95**
Töötajate arv 10 või enam (taust)			
Käive kuni 250 000	3.16***	1.04	2.61***
Käive 250 001–1 000 000	2.29**	1.22*	1.44**
Käive 1 000 001–3 000 000	2.83***	1.22**	1.66***
Käive 3 000 001–10 000 000	1.46*	0.45	1.63***
Käive üle 10 miljoni (taust)			
Ettevõtte asukoht: linn	0.25	-0.62	-1.30***
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)			
Ettevõttes väliskapitali	-0.41	1.12**	0.52
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)			
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	1.82***	1.40***	1.14**
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)			
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.52	-0.89**	0.34
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)			
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.98**	-1.29***	-0.88**
Ei usalda politseid (taust)			
Politiitkud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.37	-0.31	-0.01
Politiitkud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)			
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.83	-0.59	0.28
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)			
Jälgib uudiseid iga päev	-0.72	-0.46	-0.53
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)			
Töötanud avalikus sektoris	-0.22	0.17	-0.42
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)			
Vabaliige	-4.00**	0.15	-0.74
Nagelkerke R ²	0.374	0.316	0.243
Hii-ruut-statistik	93.5***	85.2***	70.6***
N	411	411	411

Tabel 24. Ettevõtjate kokkupuude korruptsiooniga (1). Logistilise regressiooni mudelid olukorrale, et vastaja on vastava situatsiooniga kokku puutunud (st ise osalenud või olnud tunnistajaks)

	Erakond teeb soodsas otsuse	Ametnik osutab teenust	Avalikust sektorist info	Kingitus ametnikule
	b	b	b	b
Vanus	0.01	-0.02	-0.03**	-0.05***
Naine	0.68	-0.24	-0.14	0.07
Mees (taust)				
Põhi- või keskharidus	0.08	0.72*	-0.38	1.24***
Kutseharidus	0.02	-0.20	-0.63*	-0.22
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	-0.55	0.72	0.58	0.44
Muu rahvus (taust)				
Piirkond: Tallinn	0.23	-1.38***	-0.92**	0.63
Piirkond: Põhja-Lääne	-0.17	-1.53***	-1.02**	0.86*
Piirkond: Tartu-Lõuna	-0.21	-0.82	-0.77*	0.96*

Piirkond: Viru (taust)				
Sektor: primaar	0.46	1.15*	1.19**	0.63
Sektor: kaubandus, teenindus	0.60	1.58***	1.76***	0.92**
Sektor: transport, side, finantsvahendus	0.02	0.28	1.21***	0.49
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.88	1.05	1.05*	0.58
Sektor: sekundaar (taust)				
Töötajate arv 0–9	-0.07	-0.44	-0.95***	-0.55
Töötajate arv 10 või enam (taust)				
Käive kuni 250 000	0.26	1.80***	0.33	1.87***
Käive 250 001–1 000 000	0.76	0.84	0.30	0.90*
Käive 1 000 001–3 000 000	0.65	1.40***	0.75*	1.35***
Käive 3 000 001–10 000 000	0.54	1.61***	0.05	1.04**
Käive üle 10 miljoni (taust)				
Ettevõtte asukoht: linn	-0.11	-0.08	-0.98***	-0.18
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)				
Ettevõttes väliskapitali	-0.34	-1.56***	0.48	0.13
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)				
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	1.70***	1.71***	0.93**	2.32***
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	2.28***	0.45	0.03	0.01
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	1.93	-1.32***	-0.67**	-0.70**
Ei usalda politseid (taust)				
Poliitikut teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.28	-0.57**	0.37	-0.14
Poliitikut ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.78	0.81**	-0.08	-0.20
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
Jälgib uudiseid iga päev	-0.71	-0.19	-0.05	-0.17
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)				
Töötanud avalikus sektoris	0.23	0.42	0.55*	0.63**
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)				
Vabaliige	-7.38***	-1.14	1.38	-0.27
Nagelkerke R ²	0.239	0.290	0.237	0.292
Hii-ruut-statistik	45.3**	88.1***	78.6***	96.9***
N	411	411	411	411

Tabel 25. Ettevõtjate kokkupuude korruptsiooniga (2). Logistilise regressiooni mudelid olukorrale, et vastaja on vastava situatsiooniga kokku puutunud (s.t ise osalenud või olnud tunnistajaks)

	Ametnik jätab trahvi tegemata	Ametnik tellib	Kokkumäng riigihankes	Võltsitud arved
	b	b	b	b
Vanus	-0.02	-0.01	-0.01	-0.03*
Naine	-1.17**	-0.39	-0.65*	-0.09
Mees (taust)				
Põhi- või keskharidus	-0.54	-0.60	-0.27	-0.74
Kutseharidus	-2.22***	-0.28	0.17	0.03
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	0.38	0.48	-0.31	1.13*
Muu rahvus (taust)				
Piirkond: Tallinn	0.56	0.65	0.34	0.57
Piirkond: Põhja-Lääne	-0.54	0.82	-1.12*	0.50
Piirkond: Tartu-Lõuna	-0.30	0.96	-0.29	1.09
Piirkond: Viru (taust)				
Sektor: primaar	-0.19	1.21	0.67	0.78
Sektor: kaubandus, teenindus	0.47	1.70***	0.40	0.42
Sektor: transport, side, finantsvahendus	-0.05	1.05*	0.80*	0.22
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	-2.03	-1.93	-1.37	-2.63
Sektor: sekundaar (taust)				
Töötajate arv 0–9	-0.40	-0.69	-0.71*	-0.26
Töötajate arv 10 või enam (taust)				
Käive kuni 250 000	2.89***	0.62	-0.04	2.56***

Käive 250 001–1 000 000	3.11***	0.60	0.55	1.82**
Käive 1 000 001–3 000 000	2.34***	1.51***	0.71	1.88***
Käive 3 000 001–10 000 000	2.27***	-0.28	0.37	0.17
Käive üle 10 miljoni (taust)				
Ettevõtte asukoht: linn	-0.83	0.18	-0.95**	-0.31
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)				
Ettevõttes väliskapitali	0.31	-0.46	0.05	0.43
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)				
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.06	2.10***	1.54***	1.54***
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.69*	-0.32	0.16	0.06
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	0.54	-0.24	-0.20	-0.93**
Ei usalda politseid (taust)				
Politiikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	-0.16	-0.90***	0.32	0.11
Politiikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	0.00	0.55	0.90**	0.81*
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
Jälgib uudiseid iga päev	-0.28	-0.61	-0.35	-0.17
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)				
Töötanud avalikus sektoris	0.10	0.93**	0.67*	0.58
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)				
Vabaliige	-2.97*	-2.77*	-1.18	-3.41**
Nagelkerke R ²	0.196	0.320	0.204	0.245
Hii-ruut-statistik	45.0**	87.3***	54.6***	61.6***
N	411	411	411	411

Tabel 26. Soodustuse pakkumine. Logistilise regressiooni mudelid (vähemalt ühel põhjusel pakuks soodustust)

	Risk pakkuda soodustust b
Vanus	-0.05***
Naine	-0.50*
Mees (taust)	
Põhi- või keskharidus	-0.60*
Kutseharidus	-0.14
Kõrgharidus (taust)	
Eestlane	-1.80***
Muu rahvus (taust)	
Piirkond: Tallinn	0.70
Piirkond: Põhja-Lääne	1.50***
Piirkond: Tartu-Lõuna	0.89
Piirkond: Viru (taust)	
Sektor: primaar	0.99*
Sektor: kaubandus, teenindus	0.85**
Sektor: transport, side, finantsvahendus	-0.30
Sektor: sotsiaal- ja isikuteenindus	0.35
Sektor: sekundaar (taust)	
Töötajate arv 0–9	0.21
Töötajate arv 10 või enam (taust)	
Käive kuni 250 000	0.66
Käive 250 001–1 000 000	0.20
Käive 1 000 001–3 000 000	1.39***
Käive 3 000 001–10 000 000	0.92**
Käive üle 10 miljoni (taust)	
Ettevõtte asukoht: linn	0.37
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)	
Ettevõttes väliskapitali	0.35
Ettevõttes pole väliskapitali (taust)	
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	0.10
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)	
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	0.24

Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)	
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.56
Ei usalda politseid (taust)	
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.38
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)	
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.07
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)	
Jälgib uudiseid iga päev	0.66
Ei jälgi uudiseid iga päev (taust)	
Töötanud avalikus sektoris	0.33
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)	
Vabaliige	0.46
Nagelkerke R ²	0.270
Hii-ruut-statistik	89.9***
N	411

Tabel 27. Korruptsioonist mitteteatamise põhjused. Logistilise regressiooni mudelid põhjuse nimetamise kohta

	Juhtum tühine	Teatamisel pole mõtet	Ei taha probleeme	Raske tõestada
	b	b	b	b
Vanus	-0.02	0.03	-0.04*	-0.02
Naine	-0.15	0.63	-0.47	-0.79
Mees (taust)				
Põhi- või keskharidus	0.78	-1.57*	-0.59	-0.52
Kutseharidus	0.77	-1.42**	0.06	0.60
Kõrgharidus (taust)				
Eestlane	0.18	-0.37	0.65	-0.59
Muu rahvus (taust)				
Töötajate arv 0–9	0.48	-1.59**	0.90	-0.98*
Töötajate arv 10 või enam (taust)				
Käive kuni 250 000	0.16	-0.72	-0.19	0.35
Käive 250 001–1 000 000	-0.52	0.36	-1.14	-0.35
Käive 1 000 001–3 000 000	-0.77	0.51	-0.29	0.40
Käive 3 000 001–10 000 000	-0.49	1.23	0.39	1.25*
Käive üle 10 miljoni (taust)				
Ettevõtte asukoht: linn	0.31	-0.21	-0.47	-1.36***
Ettevõtte asukoht: maapiirkond (taust)				
Esinenud töötaja korruptiivset käitumist	1.18**	-2.80***	0.72	-2.13***
Pole esinenud töötaja korruptiivset käitumist (taust)				
Kohtud tagavad õiglase õigusemõistmise (alati või sageli)	-0.44	-0.57	0.27	-0.33
Kohtud ei taga õiglast õigusemõistmist (taust)				
Usaldab politseid (täiesti või pigem)	-0.22	-0.05	-0.32	0.53
Ei usalda politseid (taust)				
Poliitikud teevad seda, mis riigi jaoks parim (täiesti või pigem usun)	0.67	-1.47***	0.50	-0.20
Poliitikud ei tee seda, mis riigi jaoks parim (taust)				
Enamik inimesi (väga või üsna) usaldusväärsed	-0.29	-1.30**	0.21	-0.90*
Enamik inimesi pole usaldusväärsed (taust)				
Töötanud avalikus sektoris	1.06**	0.04	0.61	-1.38***
Pole töötanud avalikus sektoris (taust)				
Vabaliige	-1.06	0.97	0.06	3.58**
Nagelkerke R ²	0.146	0.368	0.167	0.340
Hii-ruut-statistik	17.1	47.9***	22.2	49.8***
N	171	171	171	171

LISA 2. TEHNILINE ARUANNE

Metoodika kirjeldus

A.1 Elanikkond

A.1.1 Valim

Uuring viidi läbi 15–74-aastaste Eesti elanike seas. Uuringu üldkogumi moodustasid samas vanuses Eesti alalised elanikud (1 048 486 inimest seisuga 1.01.2005).

A.1.2 Metoodika

Intervjuud viidi läbi arvutil juhitud personaalintervjuude (CAPI – *computer assisted personal interviewing*) meetodil vastajate kodudes. CAPI intervjuu puhul on ankeedi küsimused sülearvuti ekraanil ja vastused sisestatakse kohe arvutisse.

Valim moodustus “isekaaluvana”, st kasutati üldkogumi proportsionaalset mudelit, kus kõik vastajad esindavad võrdset arvu üldkogumi inimesi. Respondendi valikuks leibkonnas kasutati noorte meeste reeglit, mis tagab noorte meeste parema esindatuse valimis. Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaaldemograafilist struktuuri soo, vanuse, rahvuse ja elukoha lõikes võrreldi vastavate statistiliste näitajatega üldkogumi kohta ning kaaluti sellele vastavaks. Kokku viidi läbi 503 intervjuud.

A.1.3 Küsitlus

Kokku külastati 1151 aadressi, kusjuures:

- 503 juhul viidi intervjuu läbi;
- 66 juhul keelduti intervjuust kohe (ei olnud võimalik täpsustada, kas on tegemist sihtrühma esindajaga või mitte);
- 168 juhul keeldus sihtrühma kuuluv isik vastamisest;
- 68 juhul ei olnud valitud aadressil sihtrühma esindajat;
- 337 juhul ei saadud kontakti (kinnine uks)
- 9 juhul ei olnud sihtrühma esindaja küsitlusperioodil kättesaadav

13.–15. septembril 2006 saadeti küsitlustöö järelkontrolliks välja 96 kirja. Tagasi saabusid ligi pooled kirjad (44 kirja). Vastajate tagasiside põhjal võib öelda, et respondendid olid valitud ettenähtud valikureeglit kasutades ning intervjuud olid läbi viidud ettenähtud nõuete kohaselt. Hinnangud küsitlusele ning küsitajate tööle olid väga positiivsed. Mitmed vastajad olid huvitatud sellest, milline on uuringust tõusev kasu, kes ja milliseid järeldusi sellest teeb.

Usalduspiirid

Andmetabelite uurimisel ja tulemustest järelduste tegemisel tuleb arvestada valimi veaga. Veapiirid on toodud 95% tõenäosusega, arvestades kogu valimi ja sagedamini esinevate alarühmade arvulist suurust.

Statistilise vea piirid

Vastuse osakaal/ Valimi suurus	50%	45% 55%	40% 60%	35% 65%	30% 70%	25% 75%	20% 80%	15% 85%	10% 90%	5% 95%
10	31,0%	30,8%	30,4%	29,6%	28,4%	26,8%	24,8%	22,1%	18,6%	13,5%
30	17,9%	17,8%	17,5%	17,1%	16,4%	15,5%	14,3%	12,8%	10,7%	7,8%
50	13,9%	13,8%	13,6%	13,2%	12,7%	12,0%	11,1%	9,9%	8,3%	6,0%
75	11,3%	11,3%	11,1%	10,8%	10,4%	9,8%	9,1%	8,1%	6,8%	4,9%
100	9,8%	9,8%	9,6%	9,3%	9,0%	8,5%	7,8%	7,0%	5,9%	4,3%
150	8,0%	8,0%	7,8%	7,6%	7,3%	6,9%	6,4%	5,7%	4,8%	3,5%
200	6,9%	6,9%	6,8%	6,6%	6,4%	6,0%	5,5%	4,9%	4,2%	3,0%
300	5,7%	5,6%	5,5%	5,4%	5,2%	4,9%	4,5%	4,0%	3,4%	2,5%
400	4,9%	4,9%	4,8%	4,7%	4,5%	4,2%	3,9%	3,5%	2,9%	2,1%
500	4,4%	4,4%	4,3%	4,2%	4,0%	3,8%	3,5%	3,1%	2,6%	1,9%
600	4,0%	4,0%	3,9%	3,8%	3,7%	3,5%	3,2%	2,9%	2,4%	1,7%
700	3,7%	3,7%	3,6%	3,5%	3,4%	3,2%	3,0%	2,6%	2,2%	1,6%
800	3,5%	3,4%	3,4%	3,3%	3,2%	3,0%	2,8%	2,5%	2,1%	1,5%
900	3,3%	3,2%	3,2%	3,1%	3,0%	2,8%	2,6%	2,3%	2,0%	1,4%
1 000	3,1%	3,1%	3,0%	3,0%	2,8%	2,7%	2,5%	2,2%	1,9%	1,4%

A.2 Ettevõtjad

A.2.1 Valim

Ettevõtjate uuringu valimi baasiks oli ettevõtete äriregister, mis sisaldab andmeid ettevõtete kohta 2004. aasta seisuga. Valimi aluseks võeti olemasolevad andmed 38 420 ettevõtte kohta.

Uuringu sihtrühmaks olid ettevõtete tippjuhid (direktorid, tegevjuhid, juhatajad, omanikud). Valimi moodustamisel pandi paika kvoodid ettevõtete suurusrühmadele (0–19, 20–49, 50+ töötajat) ning tegevusaladele (vt tabel 1), mis võimaldasid saada uuringu tulemuste võrdlemiseks nendes alamrühmades piisavalt suured grupid.

Tabel 1. Kvoodid ettevõtte suurusele (töötajate arv) ja tegevusalale

		Ettevõtte suurus			KOKKU
		kuni 19	20-49	50-99	
Ettevõtte tegevusala EMTAK alusel	A+B (primaarsektor)	10	13	4	27
	C+D+E+F (sekundaarsektor)	39	88	52	179
	G+H	62	52	19	133
	I+J+K	77	36	19	132
	L+M+N+O	12	11	6	29
	KOKKU	200	200	100	500

- A põllumajandus, jahindus, metsamajandus
- B kalandus
- C mäetööstus
- D töötlev tööstus
- E energeetika, gaasi- ja veevarustus
- F ehitus
- G hulgi- ja jaekaubandus; remont
- H hotellid ja restoranid
- I veondus, laondus, side
- J rahandus, kindlustus (finantsvahendus)
- K kinnisvara, rentimine ja äritegevus
- L avalik haldus, riigikaitse, sotsiaalkindlustus
- M haridus
- N tervishoid ja sotsiaalhoolekanne
- O teised riigi-, sotsiaal- ja isikuteeninduse liigid

Uuringu tulemused on esinduslikuks kaalutud järgmiste geograafiliste piirkondade lõikes:

- (1) Tallinn,
- (2) Põhja- ja Lääne-Eesti (Harju-, Järva-, Rapla-, Lääne-, Hiiu-, Saare- ja Pärnumaa)
- (3) Tartu piirkond ja Lõuna-Eesti (Tartu-, Jõgeva-, Viljandi-, Võru-, Valga- ja Põlvamaa)
- (4) Virumaa

A.2.2 Metoodika

Küsitlus viidi läbi arvutil juhitud telefoniintervjuude e CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*) meetodil Emori 30 küsitluskohtaga telefoniküsitluskeskuses vastava koolituse läbinud Emori telefoniküsitlajate poolt. Arvutil juhitud telefoniintervjuude puhul on küsimused arvutiekraanil ja vastused sisestatakse kohe arvutisse, mis aitab vältida paberankeetide sisestamisel tekkida võivaid vigu. Ankeeti oli sisse programmeeritud suunamised ja vastuste loogiline kontroll, mis samuti hoiavad ära küsitlustöö käigus tekkida võivaid eksimusi. Kokku viidi läbi 500 intervjuud.

A.2.3 Küsitlus

Valimibaasi 2153 telefoninumbri seast kasutati ära 2130 telefoninumbrit, kusjuures:

- 500-l juhul viidi intervjuu läbi;
- 91-l juhul keelduti intervjuust kohe (ei olnud võimalik täpsustada, kas on tegemist sihtrühma esindajaga või mitte);
- 88-l juhul keeldus sihtrühma kuuluv isik vastamisest;
- 33-l juhul ei olnud valitud numbril sihtrühma esindajat;
- 253-l juhul ei toimunud intervjuud, kuna kvoot oli täis;
- 806-l juhul ei saadud kontakti (number ei vastanud/polnud kasutusel, oli kinni, automaatvastaja);
- 127-l juhul ei kuulunud number ettevõttele.
- 230-l juhul ei olnud sihtrühma esindaja küsitlusperioodil kättesaadav

18.–19. oktoobril 2006 viidi telefoni teel läbi küsitluse järelkontroll, mille käigus pöördui tagasi 25 tippjuhi poole, et kontrollida küsitluse toimumist, respondendi valiku õigust ning saada hinnang küsitlaja tööle. Kontroll hõlmas erinevate intervjuerijate tööd. Järelkontrolli tulemuste põhjal võib öelda, et küsitlus oli läbi viidud korrektselt, respondendid valitud etteantud reeglit järgides ning küsitlus jättis respondentidele üldiselt meeldiva mulje.

A.3 Avalik sektor

A.3.1 Valim

Avaliku sektori valim moodustati kvootvaliku põhimõttel: kliendi soovidest lähtuvalt jaotati avalik sektor 5 alamrühma:

- Grupp 1: Ministriumid, maavalitsused, põhiseaduslikud institutsioonid v.a. kohtud, avalik-õiguslikud juriidilised isikud (v.a. ülikoolid, teatrid, muuseumid, uurimisasutused; peamaja tasandil)
- Grupp 2: Riigiametid, inspeksioonid, valitsusasutused, ministriumite haldusala asutused
- Grupp 3: Õiguskaitseasutused (politsei, prokuratuur, teabemet, maksu- ja tolliamet, kohtud, kriminaalhooldusosakonnad)
- Grupp 4: Poliitiline ametkond: riigikogu, linnavolikogud, vallavolikogud

Grupp 5: Kohalikud omavalitsused: linna- ja vallavalitsused (Tallinna ja suurte linnade puhul ka linnavalitsuse ametid, Tallinnas ka linnaosavalitsused)

Valim moodustati kvootvaliku põhimõttel, eesmärgiga tagada piisavalt suured alamrühmad, mis võimaldaksid tulemusi vastavate rühmade lõikes analüüsida (tulemuste kohta vt tabel 5). Uuringu aluseks oleva andmebaasi koostas AS Emor. Andmebaasi koostades kasutati erinevaid põhimõtteid: peamiselt asutuste ja institutsioonide internetist kättesaadavaid kontaktandmeid (vastavate asutuste koduleheküljed), aga ka avalike teenistujate andmekogu (<http://atr.rk.ee/atr/>). Asutuste puhul, kus avalikult kättesaadavad meiliaadressid süstemaatiliselt puudusid, pööruti kontaktide saamiseks otse asutuse enda poole.

Valimi puhul tuleb silmas pidada järgnevaid lähtekohti ja kitsendusi:

- Avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid kaasati uuringusse uuringu Justiitsministeeriumi valikul. Seega, andmete kaalumise aluseks võetud teoreetiline osakaal on kindlasti väiksem kui avalik-õiguslike juriidiliste isikute tegelik osakaal avalikus sektoris. Andmete interpreteerimisel tuleb arvestada sellega, et antud sihtrühma arvamused on alla kaalutud.
- Piirivalveameti puhul moodustasid valimi piirivalveameti töötajad, mitte kaadrikaitseväelased. Andmete kaalumisel on seega arvestatud ainult valimisse kaasatud töötajate osakaaluga
- Linnade puhul on aluseks võetud riigikantselei statistika (seisuga 31.12.2005) aluseks olev linnade nimekiri (www.riigikantselei.ee/avalikteenistus), mida kohandati vastavalt vahepeal haldusjaotuses aset leidnud muudatustele.
- **Linnavolikogude** puhul oli kontaktide kättesaadavus vilets, mistõttu mõned linnad valimisse ei sattunud. Valimi moodustamise aluseks võeti need linnavolikogud, mille meiliaadressid olid avalikult kättesaadavad. 34-st linnast:
 - 8 linna puhul olid olemas kõik kontaktid. Nendeks linnadeks olid: Tallinn, Keila, Saue, Kunda, Rakvere, Kuressaare, Tartu, Viljandi
 - 13 linna puhul oli olemas esimehe meiliaadress ja mõnel juhul ka üksikud volikogu liikmete meiliaadressid. Nendeks linnadeks olid: Kiviõli, Kohtla-Järve, Narva, Püssi, Sillamäe, Paide, Haapsalu, Pärnu, Vändra alev, Elva, Valga, Mõisaküla, Võru.
 - Ülejäänud 13 linna kohta kontaktid puudusid. Nendeks olid: Loksa, Maardu, Paldiski, Kärkla, Narva-Jõesuu, Jõgeva, Mustvee, Põltsamaa, Põlva, Sindi, Kallaste, Tõrva, Võhma.
- **Vallavolikogude** puhul valiti juhuvaliku alusel (kasutades väljaarvutatud sammu, mis arvestas vallavolikogude osakaaluga üldkogumis ja tagas piisavalt suure kontaktide (meiliaadresside) varu välja 74 valda, mille kohta koostati kontaktide täielik andmebaas (vt tabel 3). Kuna kontaktide kättesaadavus oli halb, siis juhul, kui sammu alusel väljaarvutatud vallavolikogul avalikult kättesaadavaid kontaktandmeid polnud, asendati see nimekirjas järgmise vallaga. Seega on valimisse kaasatud ainult avalikult kättesaadavate meiliaadressidega vallavolikogud. Osade valdade puhul olid kättesaadavad vaid esimehe ja/või osade volikogu liikmete meiliaadressid.

Tabel 3. Vallavolikogude valimi moodustamise aluseks olevad vallad

MAAKOND	VALITUD VALLAD
Harju	Keila, Kernu, Nissi, Padise, Raasiku, Saku, Viimsi
Hiiu	Kõrgessaare
Ida-Virumaa	Avinurme, Kohtla-Nõmme, Maidla, Mäetaguse, Toila, Vaivara
Jõgeva	Pala, Palamuse, Tabivere
Järva	Imavere, Kareeda, Koigi, Paide
Lääne	Kullamaa, Lihula, Nõva, Risti, Taebla

Lääne-Virumaa	Rakke, Sõmeru, Tapa, Vihula
Põlva	Ahja, Mikitamäe, Orava, Põlva, Veriora
Pärnu	Audru, Kaisma, Koonga, Saarde, Sauga, Tõstamaa
Rapla	Juuru, Kehtna, Märjamaa, Raikküla
Saare	Kaarma, Leisi, Lümända, Muhu, Pihtla, Pöide, Valjala
Tartu	Alatskivi, Laeva, Luunja, Puhja, Rannu, Rõngu, Tähtvere
Valga	Hummuli, Otepää, Põdrala, Taheva
Viljandi	Abja, Karksi, Kõpu, Suure-Jaani, Tarvastu
Võru	Antsla, Misso, Rõuge, Urvaste, Vastseliina

- **Kohalikud omavalitsused** jaotati asukohta järgi nelja rühma:
 - Tallinn,
 - suured linnad (Tartu, Pärnu, Narva ja Kohtla-Järve),
 - muud linnad,
 - maa-asulad.

Tallinna ning suurte linnade puhul koostati täisandmebaasid, mis sisaldasid ka linnavalitsuse osakondi ja ameteid, Tallinna puhul ka linnaosade valitsusi. Muude linnade ja valdade puhul valiti juhuvaliku teel sammu kasutades välja vaid osad linnad ja vallad, mille kohta koostati täisandmebaas. Sammu koostamisel arvestati keskmise töötajate arvuga linna- või vallavalitsuses ning vajaminevate kontaktide arvuga (baseerus vastava omavalitsustüübi töötajate osakaalule üldkogumist). Andmebaasid olid aluseks valimi moodustamisele.

Tabel 4. Muude linnade ja valdade valimibaasis olevad asulad

MAAKOND	VALITUD LINNAD	VALITUD VALLAD
Harju	Paldiski	Kuusalu, Vasalemma, Kernu
Hiiu		
Ida-Virumaa	Kiviõli	Iisaku, Toila
Jõgeva	Jõgeva	Kasepää
Järva	Paide	Kareda
Lääne		Haniila, Taebla
Lääne-Virumaa	Rakvere	Tapa
Põlva		Kõlleste
Pärnu	Sindi	Veriora
Rapla		Lavassaare, Tõstamaa
Saare		Leisi, Torgu
Tartu		Mäksa, Vara
Valga	Kallaste	Põdrala
Viljandi	Viljandi	Kõpu, Viiratsi
Võru		Urvaste

Lisaks veel:

- Kaitsepolitsei ameti, teabeameti, kaitsejõudude peastaabi ja Eesti Panga puhul saadi töötajate arv vastavalt asutustelt endilt, kusjuures ankeedid saatis juhuslikult valitud töötajatele laiali vastava asutuse kontaktisik. See võimaldas tagada nende asutuste eripärast tingitud konfidentsiaalsuse.
- Kontaktide andmebaas “puhastati” pärast selle kokkupanekut, püüdes ametinimetuste alusel jätta välja abipersonal. Välja jäeti sekretärid (kohati jäid sisse referendid, kui ametinimetusest ei olnud päris selge, millised on tööülesanded), autojuhid, koristajad jmt.

A.3.2 Metoodika

Uuring viidi läbi **veebipõhiselt** (CAWI – *Computer Assisted Web Interviewing*) septembris ja oktoobris, 2006. Vastajaile saadeti e-kirja teel link TNS Emori veebiküsitluste serveris

asuvale ankeedile ning paluti täita ankeet. Ankeedi täitmisel oli tagatud SSL turvaühendus, mis tagas vastuste konfidentsiaalsuse. Programm välistas ka korduva ankeedi täitmise sama vastaja poolt.

Ankeedid saadeti välja kolmekordse varuga, linna- ja vallavolikogude puhul viiekordse varuga. Planeeritud valimi suuruseks oli 700 vastajat

A.3.3 Küsitlus

Kokku saadeti välja 2766 e-kirja, mis sisaldasid linki ankeedile. Nendest:

- 1321 juhul saadi tagasi täidetud ankeet
- 136 juhul kontakt puudus (e-posti aadress ei töötanud)
- 374 juhul ankeedi täitmine katkestati
- 8 juhul ei olnud tegemist sihtrühma esindajaga
- 7 juhul ei olnud inimene küsitlusperioodil kättesaadav
- 920 juhul ankeedi täitmist ei alustatud

Vastamismäär sihtrühmas oli 48%, mis oli oodatust oluliselt kõrgem ning mistõttu valim kasvas võrreldes esialgu planeerituga 621 respondendi võrra.

Trükis avaldamata ja küljendamata versioon